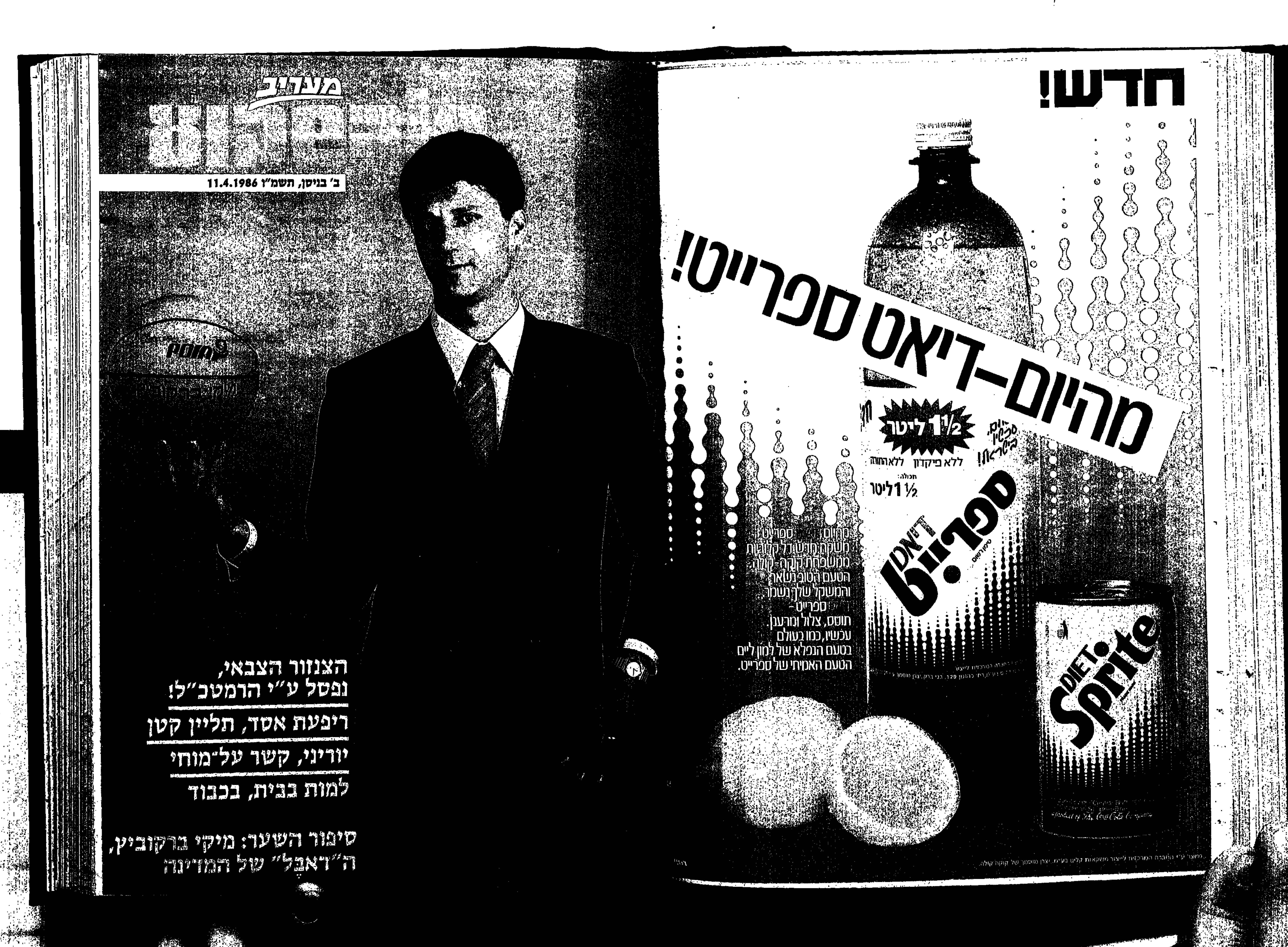

מעריב
ב' בניסן, תשמ"ו 11.4.1986
הצנזור הצבאי,
נפסל ע"י הרמטכ"ל!
ריפעת אסד, תליין קטן
יוריני, קשר על-מוחי
למות בבית, בכבוד
סיפור השער: מיקי ברקוביץ,
ה"דאבל" של המדינה
חדש!
מהיום-דיאט ספרייט!
1½ ליטר
ללא פיקדון ללא החזרה
תכולה:
1½ ליטר
דיאט ספרייט
מהיום, ספרייט
משקה חדש דל קלוריות
ממשפחת קוקה-קולה.
הטעם הטוב נשאר
והמשקל שלך נשמר
ספרייט -
תוסס, צלול ומרענן.
עכשיו, כמו בעולם
בטעם הנפלא של למון ליים
הטעם האמיתי של ספרייט.
DIET Sprite

כלי בית ומטבח

מערכות לאוכל,
קפה ותה מפורצלן וקרמיקה
סירים ומחבתות
כוסות וכלי זכוכית
מערכות סכו"ם
מוצרי פלסטיק
אביזרי מטבח
כלי שלחן
מצופים כסף
ועוד מגוון גדול
של כלי בית ומתנות

15% הנחה אחידה

שבוע בלבן

סדינים
ציפות וציפיות
כיסויי מיטה
שמיכות
כרים וכריות
מגבות
מפות ומפיות

עד 30% הנחה אחידה

מושג חדש בצרכנות | קניית השבוע | מושג חדש בצרכנות

מערכת קפה מקרמיקה WILLOW
12 חלקים
רק 19.50 ש"ח
עד אזילת המלאי

סופשבוע

ב' בניסן, תשמ"ו 11.4.1986

עורך: צבי לביא
עריכה: תמר גיא
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
גרפיקה: נטע גרינשפן

קוראים יקרים,

את יוריני פגשתי לראשונה אגב קפיצה מקרית לגמרי למסעדת "סוקייאקי", אחרי חצות בליל חורף אחד. רוב האורחים כבר הסתלקו, ובירכתי המסעדה, סביב שולחן הגריל, הם ישבו בחברתה של לאה סלומון, הבעלים, בסיאנס ספיריטואליסטי מאולתר לחלוטין. יוריני היה עם ידידתו, יפיפיה מהממת, אבל את ההצגה גנב עמי דיין, חבר וקולגה שלו. בעזרת תרגילי חשבון, עם הרבה תינוחים וגינוני במה, הצליח לחדור לנבכי הזיכרון של לאה ולגלות מי היה החבר הראשון שלה והיכן בילו את ליל האהבים שלהם. כיון שלאה רשמה את הפרטים על פתק ומסרה אותו לידינו לפני שהחל הטראנס הטלפאתי, עלי להודות כי הדיוק בעובדות היה מדהים. וגם זאת צריך לומר: איש לא ידע מראש על בואנו למסעדה, מה שמוציא מכלל אפשרות שזו היתה הצגה מתוכננת, אם חושב מישהו במונחים של טריקים טכניים ולא במושגים על־טבעיים.

אחר־כך הלכו עמי וחברתו, ונשארנו עם יוריני והיפיפיה שלו. עד לרגע ההוא הצטייר כנער ביישן ושתקן, ההיפך הגמור מהפומפוזיות של דיין. לא היכרתי אותו, אף־על־פי שכתבו עליו פה ושם רשימות בעיתונים. כיון שבערב ההוא התגלה לעיני כמי ששווה בכוחותיו הנסתרים לאורי גלר, אם לא למעלה ממנו, התבקשה המסקנה שיחסי ציבור לא עושים בכשפים. אפשר להפעיל את כוחות השאול ואת אור שבעת הרקיעים כדי לכופף כפיות ומחוגי שעונים. פירסומת עושים בשיטות ארציות, וזה כנראה לא הצד החזק של יוריני.

מכל מקום, כשנכנס הבחור הצנוע הזה לתמונה באותו לילה, החלו להתרחש במסעדה דברים משונים. מנורה התפוצצה בנקיפת אצבע שלו. פרח טרי זקוף וגאה, שהחזיק בידו האחת, הרכין ראשו וקמל כשהעביר מעל כותרתו את ידו השניה. קש לשתיה התמוסס בין אצבעותיו כאילו בא החומר הפלסטי במגע עם אש לוהטת. וכל זה היה רק כהדרן להפגנת כוחו הטלפאתי בעזרת ידידתו, כשבראש שניהם משדר־מקלט ביולוגי המכוון על גל אחד. בין השאר נתבקשתי לצייר ציור מסובך ולחשוב עליו. יוריני, במרחק מטרים ספורים ממני, והידידה רונלי בקצה הרחוק של המסעדה, ציירו בו זמנית את אותה הדמות.

כשביקשתי להציג את התופעה במוסף זה, שלחתי אליו את תלמה אדמון ואת הצלם שמואל רחמני. שני עיתונאים משופשפים וספקניים שלא קונים לוקשים. ביקשתי שיפקחו עיניים וינסו אותו בכל דרך, לבל יוליך אותם שולל בתרגילי אחיזת עיניים. על מה שקרה שם, תוכלו לקרוא בכתבתם "קשר על־מוחי". הם יצאו ממנו יותר המומים ממני. גם אם תאמרו שהצליח לעבוד עליהם בעיניים בעזרת טריק נסתר, תודו שיש בו יותר מניצוץ של גאונות.

אני מאמין בקיומם של הכוחות העל־טבעיים. כל המבקרים החשדניים אשר מתיימרים לפענח את הסוד בטענה שהצליחו לחשוף את התחבולה שמאחוריו, הם חכמים גדולים בתיאוריה שלא מסוגלים ליישם אותה במו ידיהם וראשיהם. מתראיינים בעיתונים אחרי הופעותיהם של גלר וצ'ן קנסטה, אך לא מעיזים להתחרות בהם על הבמה.

על כן, לקבל את התופעה או לחשוד שמדובר בתבורה של מאחזי עיניים – זה לא רק ענין של אמונה עם הרבה רומנטיקה. מדע מדוייק ויבש בוודאי שאין כאן. אבל ספק אם איינשטיין היה מגלה את תורתו הפנטסטית אלמלא היה חושב תוך כדי נגינה על כינור.

צ. לביא

בשער: מיקי ברקוביץ. כתבה בעמ' 14-15. צילום: עדי אבישי.

אוגדן טיולי סופשבוע

מערכת מעריב, בשיתוף יחידת התיירות במחלקת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית והקרן הקיימת לישראל, יחלקו, ללא תשלום, לקוראי מעריב אוגדן מהודר לשמירת דפי טיול סופשבוע. פרטים יבואו. הקוראים מתבקשים לשמור על דפי הטיולים.

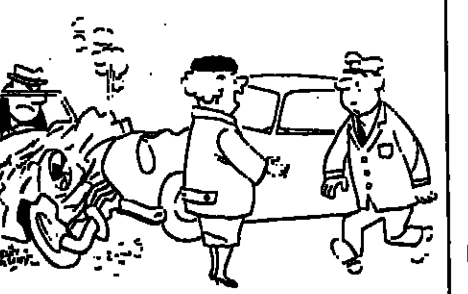
צוחק מי שצוחק ראשון

„חפפת את הראש?"

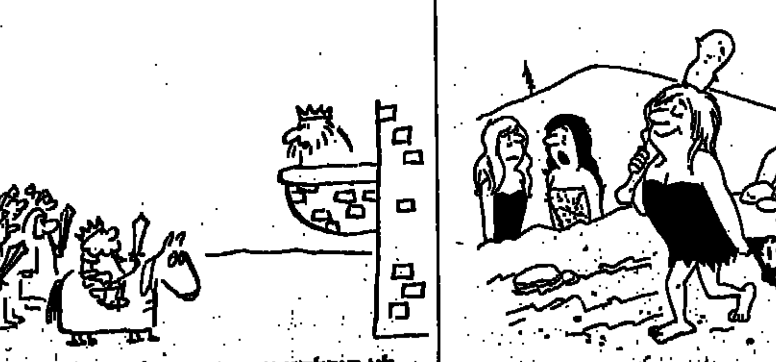

„זה בסדר, אדוני הקצין, אני התנצלתי"

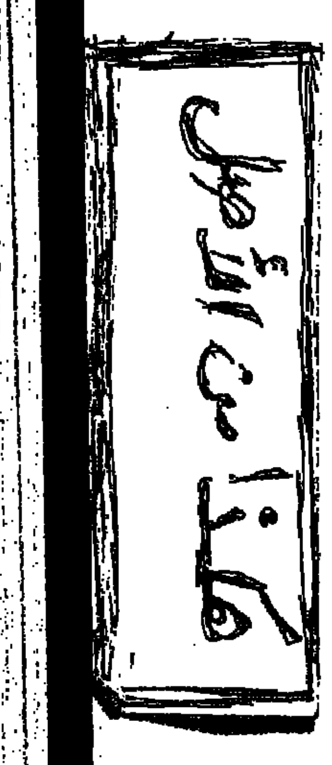
„אני נורא מצטערת, רותי, אבא לא מרשה לי לבוא למסיבה שלך. אולי נעשה אותה אצלי?"

„היא אשה מתקדמת.. באלפי שנים.."

„לא קיבלתם את חוזה השלום שלחתי אותו בדואר לפני שבועיים."

מה שרפול לא חלם ושרון לא העז לעשות

במערכת הבטחון מתנהל מאבק סמוי על משרת הצנזור הצבאי. הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי רוצה להחליף את הצנזור הראשי תת־אלוף יצחק שני, הליברלי מדי לטעמו, וכבר נקבע האיש שיחליף אותו. שר הבטחון יצחק רבין הטיל וטו על החילופין ובינתיים הוכרזה "הפסקת אש". עד להודעה חדשה – שני ממשיך לצנזר. גם את הכתבה הזאת.

מאת יעקב ארז

צילומים: שמואל רחמני

תא"ל יצחק שני: „עבודת הצנזור לא סוגה בשושנים"

הצנזור על ידי הרמטכ"ל

ישראל
נפסל
מס' 20
צנזור לעתונות

הרמטכ"ל רב אלוף משה לוי מצטייר אצל הבריות כאיש מתון ושקול. דיבורו גלוי ושקט, לשונו נטולת התבטאויות קיצוניות, וכולו צנוע ומתרחק מאלומת הזרקורים של מכונת יחסי הציבור. אבל לא תמיד יש לתכונות האלה כיסוי מעשי בשטח. מבקריו של משה לוי אומרים כי הדרך שבה הוא מנהל את עבודת הצבא סותרת את התדמית השלווה והמתונה שלו, בעיקר בקשר למספר מינויים בכירים. הרמטכ"ל הליברלי, לכאורה, יוזם עכשיו מינוי אשר עלול לפגוע בחופש העתונות, בזכות הציבור לדעת ובדרכי העבודה של אמצעי התקשורת.

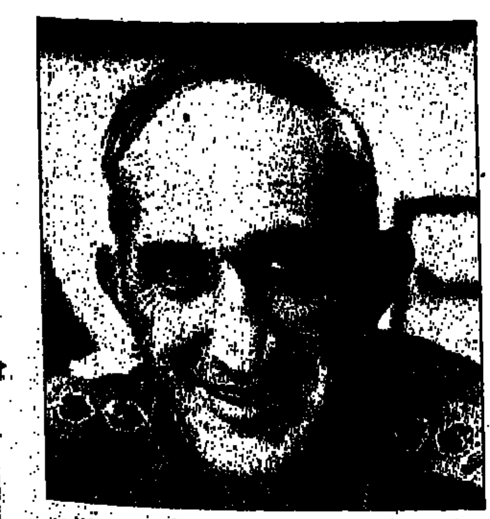
את מה שרפול לא חלם לעשות ושרון אולי חלם אבל לא העז לעשות, מנסה משה לוי לבצע בדרכו העיקשת והבלתי מתפשרת. הוא רוצה לשלח הביתה את הצנזור הצבאי הראשי תת־אלוף יצחק שני, ולמנות לתפקיד קצין בכיר מחיל המודיעין. אילו שרון (שבמלחמת לבנון הדביק לתקשורת תווית של "רעל") היה במקומו, אין ספק שהכנסת היתה רוגשת, והעתונות מתפוצצת ממאמרי ביקורת. עם לוי נוהגים אחרת. הוא פועל בשקט, בלי לעשות גלים ורוח, ורק ידיעה קצרה, שהוצנעה בעמוד פנימי של "הארץ", חשפה את כוונת הרמטכ"ל להחליף את הצנזור, הליברלי מדי לטעמו.

הנימוק להחלפה הוא ענייני, ממבט ראשון. מדברים על פרק הזמן הממושך שהקצין שוהה בתפקיד, ועל הצורך המקודש בצה"ל – הרוטציה. פתאום מתייחסים לכהונה הזאת כמו לכל תפקיד אחר בצבא. אולי לא כמו למפקדי אוגדות, שם התחלופה מתבצעת תוך פרקי זמן קצרים; לפעמים קצרים מדי; אלא יותר כמו לקצינים המקצועיים במערכות הטכניות והאנושיות של צה"ל.

ברגע ראשון אכן נראה כאילו תא"ל שני משרת בתפקיד הצנזור הראשי במשך תקופה ארוכה – תשע שנים. אלא שרמטכ"לים קודמים כמו יצחק רבין, חיים בר־לב ודוד אלעזר המנוח, האמינו כי בתפקיד הזה תקופת שרות ארוכה היא יתרון ולא חיסרון. ככל שהיא מתארכת, המיומנות גדלה, הנסיון מתעשר, ומצטמצמים שולי הטעויות בשיקול הדעת. לפיכך האריכו את כהונת הצנזור הראשי בתקופתם, תא"ל ולטר בראון, עד למקסימום. עשרים וחמש שנים עמד ברציפות בראש הצנזורה הצבאית, ופרש לגימלאות כאשר מלאו לו ששים ושמונה שנים.

גם אחד מראשי אמ"ן לשעבר, מי שהמוניטין המקצועי שלו נותר ללא רבב, אומר: „זו שטות להחליף את הצנזור רק בגלל הוותק שהוא צבר בתפקיד. ההיפך הוא הנכון". לכן נראה כי הנימוק של שהיית־יתר בתפקיד הינו כסות לסיבה האמיתית. משה לוי כנראה לא מבין את עולם התקשורת. אולי תושב הרמטכ"ל שהוא יוכל להדק את שליטתו על הפרסומים בנושאי צה"ל באמצעות הצנזורה, אם יעשה מינוי מטעם. אפשר לומר בלשון המעטה שלא תמיד הוא מוכיח מומחיות בתחום התקשורת.

הרמטכ"ל מאד לא מאושר מהפרסומים על המינויים הבכירים הצפויים של האלופים. בצמרת הבטחונית מתנהלים מאבקי כוח, כרגיל בעת שכזאת. משה לוי הבטיח מינוי לקצין זה או אחר. אחר כך זה השתנה. למרות מאמצי הצנזורה למנוע את הפרסומים, הדברים ראו אור. לא תמיד הם החמיאו לרמטכ"ל. גם הביקורת שנמתחה בעיקבותיהם היתה למורת רוחו, והוא נפגע, אפילו אם לא היתה בהם משום פגיעה

הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי: לא מתראיין על שיבוצים בצבא.

בבטחון המדינה. אגב, מקרים דומים היו אצל קודמיו. גם בתקופתו של מוטה גור ניסתה הצנזורה למנוע את הפרסומים המוקדמים על מינויים צפויים במטכ"ל. אבל כשהידיעות פורסמו, הרמטכ"ל לא נפגע מהם אישית.

רגישותו של רב־אלוף לוי, אולי מובנת. מצבו לאחר לבנון – לא קל. הטראומה של המלחמה האחרונה חילחלה לכל הדרגים בצבא, ובמידה מסויימת היא משולה לתיסמונת וויטנאם שאחזה באמריקה. פצעי לבנון טרם הגלידו, אפילו שבעוד חודשיים ימלאו ארבע שנים ליום שבו החלה המלחמה כמבצע "שלום הגליל". בנוסף לכך קיימת מצוקת התקציב שצה"ל לא ידע כמותה. הקיצוצים מעוררים מחלוקות, ויכוחים ותהיות. שר הבטחון יצחק רבין לא תמיד כופה את דעתו בתחומים הנוגעים לעבודת הצבא. לדעת מבקריו הוא עושה זאת רק לעיתים רחוקות.

במקרה של תת־אלוף יצחק שני, רבין התערב. מקורות מוסמכים בלשכתו אומרים שהרמטכ"ל התכוון להחליף את הצנזור הראשי לפני כחודשיים, אולם שר הבטחון מנע את החילופין, וכדין. לפי חוק מינוי הצנזור הראשי, אף על פי שהוא קצין בדרגת תת־אלוף, נמצא בסמכות השר. הרמטכ"ל מצידו מעניק לו מינוי נוסף של מפקד יחידת הצנזורה הצבאית. לפיכך נראה שצפויה "הפסקת אש" במשך החודשים הקרובים. בינתים נדהמו עורכים ועתונאים כששמעו את כוונת הרמטכ"ל ליישם את עקרון הרוטציה עם הצנזור הראשי, תוך שהוא מתעלם אולי מן הרגישות הרבה של התפקיד הזה.

אומר הפרשן הצבאי של „הארץ" זאב שיף, המלווה מקרוב את עבודת מערכת הבטחון זה כעשרים שנה: „הצנזור הראשי הוא אחד משלושת בעלי התפקידים בצה"ל שיש למנות להם קצינים לא רק משיקולים צבאיים, מפני שתפקידם חורג מהתחום הצבאי הטהור. השניים האחרים הם הרמטכ"ל וראש אגף המודיעין. הצנזור קובע במידה מסויימת את דמותה הדמוקרטית של מדינת ישראל ואת מידת חופש הביטוי. לכן הייתי מצפה שמינוי הצנזור הראשי יעשה בשיקול משותף של ראש הממשלה ושר הבטחון ובאישור הממשלה כולה.

„עם זה, אני חייב להדגיש שהצנזורה בישראל היא מקצועית ופתוחה לחילופי דעות. הצנזורה שינתה הרבה את גישותיה. ניתן לומר, למרות הסתירה שעלולה להראות, שזאת צנזורה מתחשבת וליברלית למדי. מתחשבת בעתונות חופשית ובחופש הביטוי מבלי לפגוע בבטחון המדינה. כל אלה לא היו מושגים

(המשך בעמוד הבא)

צנזורה זה לא מכון ליופי

מה מנחה את עבודת הצנזורה?

תא"ל יצחק שני: „לצנזורה יש מטרה אחת ועיקרית והיא למנוע פגיעה בבטחון מדינת ישראל על ידי פירסומים. עם זאת, הצנזורה של מדינת ישראל אינה יכולה להתעלם ממה שמכתיב לה ההסכם בין ועדת העורכים של העתונים היומיים לבין המטה הכללי של צה"ל, כמייצג הממשלה. בהסכם הזה באים לידי ביטוי הנושאים הנובעים מהיותנו מדינה דמוקרטית שבה יש חופש עתונות וחופש ביטוי, וחופש הבעת דעה, ואפשרות לביקורת כל עוד אין בפרסומים האלה מידע בטחוני העלול לפגוע בבטחון. במסגרת זו הצנזורה פועלת, והיא נתונה לפיקוח ולביקורת של כל עורכי העתונים. מצד אחד קובעת מדיניות הבטחון. מצד שני יכולים העורכים לערער על החלטות הצנזורה בפני ועדת שלושה, שבראשה עומד ד"ר יהושע רוטנשטרייך נשיא מועצת העתונות. לפיכך, שיקול הדעת של הצנזורה, בהתאם לחוק, חייב להיות הגיוני ומתחשב, עד כמה שאפשר, בכל הנתונים והנסיבות של החומר שפירסומו נמסר לשיפוטה. וזה מה שהצנזורה עושה – בודקת, אוספת נתונים, מתייעצת ומקבלת החלטות הנגזרות ממדיניות הבטחון של מדינת ישראל".

מי ממנה את הצנזור הראשי?

„בהתאם לחוק, הצנזור הראשי מתמנה על ידי שר הבטחון כאשר הרמטכ"ל ממנה אותו לכהונת מפקד היחידה הצבאית המופקדת על הצנזורה, למעשה, אלה הם שני מינויים".

כצנזור שעבד במחיצתם של שרי הבטחון שמעון פרס, עזר ויצמן, מנחם בגין, אריאל שרון, משה ארנס, ויצחק רבין – האם הושפע התיפקוד שלך מן הדרך שבה ביצע כל אחד מן השרים את מדיניות הבטחון?

„בטחון המדינה נשאר תמיד בטחון המדינה, וכן חופש העתונות וזכות הציבור לדעת נשארו תמיד כמות שהם. ישראל היא דמוקרטיה אמיתית ותהיה כזו. לכן, כאשר אתה כצנזור עובד על פי עקרונות קבועים של שמירה על הבטחון מצד אחד ואי פגיעה בעתונות מצד שני, אתה מצליח לשכנע בשצריך את כל קובעי המדיניות, בהתאם לנסיבות החלטותיך".

גם את שרון?

„גם את שרון".

כוונתי לשרון, אשר במלחמת לבנון כינה את העתונות "רעל", כאשר בעתונות נתפרסמו התקפות אישיות עליו מפי חיילים ומפקדים, לדוגמא השיר "רד אלינו אוירון", וביקורת של מפקדים נגד הכניסה למערב ביירות. האם הוא לא ניסה לפעול באמצעות הצנזורה נגד העתונות?

„הצנזורה במלחמת שלום הגליל פעלה על פי שיקול דעתה כפי שפעלה לפני המלחמה הזו ואחריה. מי שחושב שבכוח הצנזורה לשנות את המציאות שבה נתונה מדינת ישראל, חושב לא נכון ומניח שניתן להשיג הישגים בלתי אפשריים. הצנזורה לא יכלה ואיננה רוצה לצבוע את המציאות בצבעים מלאכותיים".

מה היו יחסיו של שרון עם הצנזורה?

„תוכנית הטלוויזיה שבה הוצג השיר "רד אלינו אוירון", בין שהיתה מבוימת ובין אם לאו, דבר שאיני יודע עד היום, אושרה לשידור על ידי. חשבתי באותו זמן שאין בה כדי לפגוע בבטחון מדינת ישראל גם אם אינה נעימה. אבל הצנזורה לא פועלת על פי קריטריונים של 'נעים או לא', אלא על פי הקריטריון – פוגע בבטחון המדינה כן או לאו".

ואיך היה לעבוד עם שרון?

„זאת אתה צריך לשאול אותו, ואין בכוונתי לספר כאן על כל שרי הבטחון והרמטכ"לים שעמם עבדתי".

האם היו נסיונות לפגוע במעמדך ובסמכויותיך בתקופה ששרון היה שר בטחון ורפול היה רמטכ"ל?

„עבודתו של הצנזור אינה סוגה בשושנים. על הצנזור מופעלים מדי פעם לחצים כאלה או אחרים במגמה לשכנע אותו כך או אחרת לפני קבלת החלטתו. יש מקרים שהצנזור משתכנע תוך כדי הבנה, ויש מקרים שהצנזור אינו משתכנע ומקבל את החלטתו בהתאם לסמכותו, הנסיבות והבנתו את הנושא".

האם היו נסיונות בעבר להדיח את הצנזור מתפקידו?

„עד כמה שאני יודע, לא".

אתה מדבר על ההסכמים שבין ועדת העורכים לבין הרמטכ"ל, מהם שואבת הצנזורה את סמכויותיה. מהם ההסכמים האלה?

„ההסכם הראשון נחתם בשנת 1949, השני ב־1951, והשלישי ב־1966. מאז לא נחתם כל הסכם חדש. בכל הסכם כזה חל כירסום נוסף בסמכויות הצנזורה, והוא היה בבחינת צעד נוסף לקראת העתונות, ובשבעה עשר מקרים נוספו תיקונים על ידי בית המשפט. אני רוצה לומר שמיולי 1982 ועד היום הוגשו שמונה תביעות בלבד, ואנחנו חייבים לזכור שמדובר בתקופת המלחמה בלבנון. מכאן שיש הבנה בין הצנזורה לבין העתונות לפי רוח ההסכם".

(המשך מהעמוד הקודם)

אלמלא עמדו בראש הצנזורה אנשים כמו יצחק שני. יש לנו ויכוחים עמו, אבל מערכת היחסים עם הצנזור הראשי מעולם לא היתה פתוחה, פוריה ומתחשבת כל כך, כפי שהיא בתקופתו".

זאב שיף אינו בודד בדעתו. בתריסר השנים שהייתי סופרו הצבאי של „מעריב" נתעוררו לא אחת מחלוקות וויכוחים ביני לבין הצנזור הראשי, אבל תמיד שמר תת־אלוף שני על הגישה העניינית המורכבת מעיקרון השמירה על בטחון המדינה. אווירת האימון ההדדי ששררה גרמה לכך, שכתבים צבאיים היו מפנים מראש את תשומת לבו של הצנזור לידיעות רגישות שהם העבירו, כדי להסיר מכשול מדרכם. הצנזור לא רק מנע מן הכתב פגיעה בבטחון, אלא היה בעיקר הגורם המאבטח.

עיתונאים אמריקאים, עמם שוחחתי על מהות הצנזורה הישראלית, התקשו לעכל את המציאות הזאת. משימתו של העיתונאי, על פי אמות המידה שלהם, היא בראש ובראשונה להגיע לידיעה הבלעדית, לסקופ הנכסף. בארה"ב אין בעיות בטחון ואחריות לאומית החשובים לפעמים יותר מן ההישג המקצועי. מבחינתם, צנזורה וליברליות לא מתיישבים יחד. יצחק שני הנחיל במידה רבה לקבוצה מוליכה של הכתבים הצבאיים את הדו־קיום בשלום של שני העקרונות הסותרים האלה. לא בפסילות שרירותיות או בקובלנות על דברים שהתפרסמו בניגוד להוראות שהוא הגיש למשפט של "ועדת השלושה" (ראה ראיון במסגרת), אלא בדרך ההגיונית והמקצועית אשר על פיה השתית את מערכת יחסיו עם העורכים והעתונאים. הצנזור הראשי ידע לנטרל במידה רבה תיסכולים מקצועיים של כתבים צבאיים, כשנמנע מהם לפרסם מידע לוהט שהיה ברשותם, גם כאשר האמינו שפירסומו לא פוגע בבטחון המדינה, ואולי אפילו תורם לבטחון.

בתקופת מלחמת לבנון נלכד הצנזור הראשי בצבת של לחצים. התקשורת לא החמיאה לשר הבטחון

ד"ר יהושע רוטנשטרייך, יו"ד מועצת העתונות: „המינוי לתפקיד הצנזור הראשי איננו דומה למינויים אחרים בצה"ל. אי אפשר ליישם כאן תיאוריות של זבנג וגמרנו".

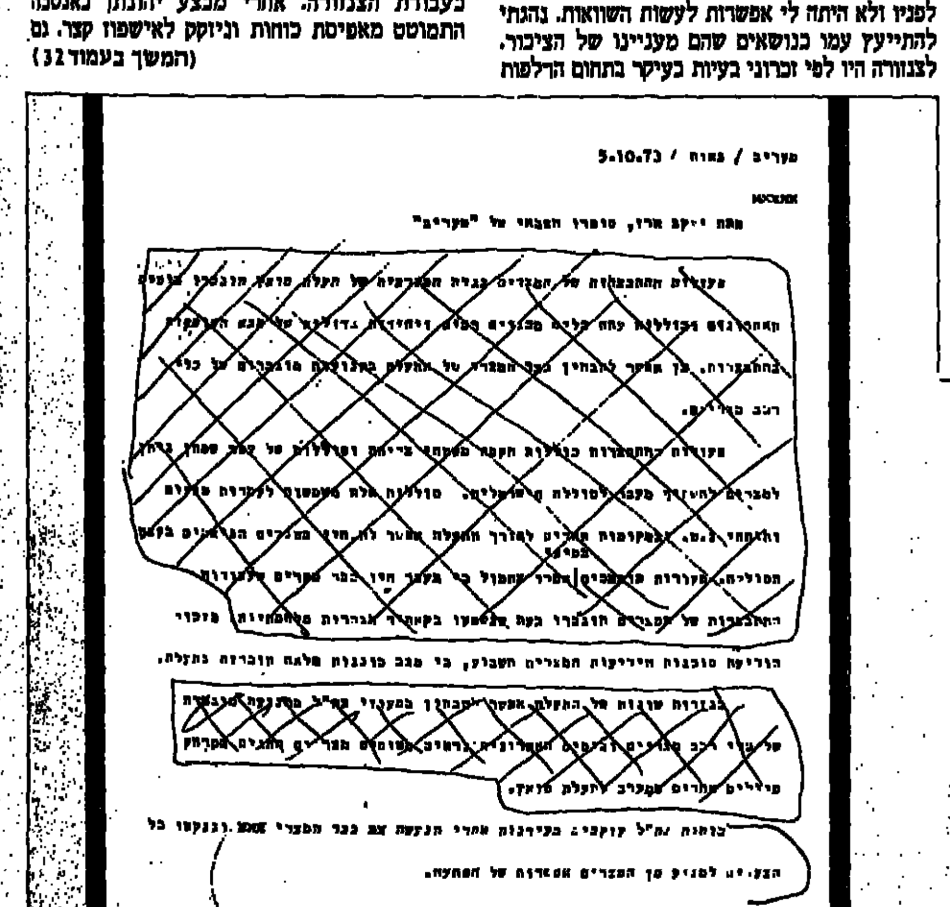
אריאל שרון ולרמטכ"ל רפאל איתן. עם רב־אלוף איתן היתה לתת־אלוף שני התנגשות אחת. אולם רפול, שבתחילת דרכו ראה בעתונות עור יעד ללחימה, השכיל בכל שנותיו למצוא את שביל הזהב במערכת יחסיו עם חלק גדול מאנשי התקשורת, ומבלי להתעמת עם הצנזורה. השבוע אמר רפול על שני: „בתקופת המלחמה בלבנון נעזרתי הרבה בנסיונו בשיקול רעתו וקיבלתי הרבה מעצותיו. לדעתי הוא היה צנזור טוב ומנוסה מאד. לא הכרתי צנזור אחר לפניו ולא היתה לי אפשרות לעשות השוואות. נהגתי להתייעץ עמו בנושאים שהם מעניינו של הציבור. לצנזורה היו לפי זכרוני בעיות בעיקר בתחום הדלפות

מדיניות שאין לה סמכות לעסוק בנושאים אלה. אך בכל מה שקשור לתחום הצבאי הוא היה מאה אחוז".

שרון לעומת רפול אולי ניסה לכפות את מרותו בעקבות פרסומים שהיו למורת רוחו. אבל אנשי לשכתו בעבר מצהירים ש„הצנזור היה עצמאי, שרון לא התערב". הם מוסיפים כי אם היו טענות לשר הבטחון דאז, הן לא התמקדו בצנזורה אלא בעתונאים ובאלה שמסרו להם את המידע. עובדה היא כי בתקופת המלחמה ניתן לעתונות לפרסם מראש כמו למשל את כוונת צה"ל לכבוש את מערב ביירות. הכוונות פורסמו, אבל שרון לא הדיח את הצנזור ואף לא פגע בסמכויותיו.

תא"ל שני, בן 49, היה מפקד מחלקה בחטיבת גולני כשנפצע קשה בשתי רגליו במבצע "קדש", בעת ההסתערות של גדוד "ברק" על מוצב מצרי בגיזרת רפיח. הזחל"ם שלו עלה על מוקש בשולי המוצב. אחרי שנת החלמה עבר לשלישות הראשית, ורכש תואר מוסמך במדעי המדינה וביחסים בינלאומיים באוניברסיטה העברית בירושלים. מאז אוגוסט 1967 הוא משרת בצנזורה הצבאית. תחילה כמפקד בסיס הצנזורה בתל־אביב, ואחר־כך כסגן הצנזור הראשי. ביולי 1977 מינה אותו שר הבטחון דאז עזר ויצמן לכהונת הצנזור הראשי. יצחק שני נשוי למורה ואב לבת סטודנטית ולבן חייל. את כל נשמתו השקיע בעבודת הצנזורה. אחרי מבצע יהונתן באנטבה התמוטט מאפיסת כוחות וניזקק לאישפוז קצר. גם

(המשך בעמוד 32)

מעריב / באוח / 5.10.73

מאת יעקב ארז, סופרו הצבאי של "מעריב"

סוף

הידיעה ב"מעריב" שצונזרה ערב מלחמת יום הכיפורים.

סיפור אישי

הסיפור שלי עם הצנזור יצחק שני הוא זיכרון עצוב ואפילו טראומטי. ערב מלחמת יום הכיפורים כיהן שני כמפקד בסיס הצנזורה בתל אביב. כסופרו הצבאי של "מעריב" העברתי בין ראש השנה ליום הכיפורים חמש ידיעות שכולן התמקדו בצעדים הצבאיים שעשו המצרים והסורים. ערב ראש השנה ביקרתי ברמת הגולן ושמעתי על ההתערבות המסיוית הסודית. 48 שעות לפני יום הכיפורים הייתי ברפידים, שם ראיינתי את מפקד הכוחות המשוריינים בסיני האלוף אלברט מנדלר ז"ל, ומפיו שמעתי על עבודות ההתבצרות המקיפות שעורכים המצרים. כל אותם ימים ניסיתי לפרסם מעט מן המידע ששמעתי מקציני צה"ל. מרביתו נפסל. גם זה שהעברתי לגליון יום ו' של ערב יום הכיפורים 1973. רק פיסקה אחת פורסמה בעיתון של ערב המלחמה.

בשנים שחלפו מאז ניהלנו, יצחק שני ואנכי, הרבה שיחות על תפקידו של העיתונאי בעיתות שכאלה, כאשר המטה הכללי שבוי בקונספציה המנתבת את פעילותו, והצנזורה פועלת על פי ההוראות המוכתבות בשם בטחון המדינה. כשראיינתי אותו השבוע לכתבה זו, שאלתי את הצנזור הראשי אם פיסולי הצנזורה לא פוגעים לפעמים בכושר ההתראה הלאומי, כמו שאכן קרה ערב מלחמת יום הכיפורים.

יצחק שני: „יתכן ובענין המניעה בהתראה יש משהו בדבריך, אבל חשיפת מידע מודיעיני שקיים בידי צה"ל על המתרחש בצד השני עלולה, חס וחלילה, להסגיר מקורות מודיעיניים. לאחר שיקול, זו סיבה מספקת לצנזורה כדי לא לאשר את פירסומו של אותו מידע, גם אם הוא מצוי בידי עיתונאי".

הדברים האלה הם לא רלוונטים לגבי ההכנות המצריות למלחמת יום הכיפורים. את עבודות הביצורים, את הרמפות ואת ריכוזי הצבא ניתן היה לראות בעין בלתי מזוינת מן הגדה הישראלית דאז של תעלת סואץ, ולא היה צורך במידע מודיעיני מיוחד.

שני: „אחרי המלחמה הזאת כולנו יותר חכמים. לכולם יש יותר נסיון. הרי גם הידיעות האלה שלך נבדקו על פי מערכת העבודה של הצנזורה עם קהילית המודיעין, ובעקבות הבדיקה נתקבלה ההחלטה שלא לפרסם כדי לא לפגוע במקורות מודיעין. אבל עובדה היא שאף אחד מעורכי העתונים, אשר בידיהם היה חומר כזה, לא עתרו לפני המלחמה על החלטת הצנזורה בפני ועדת השלושה. ועובדה היא שבאותו יום ו' של ערב יום הכיפורים אישרה הצנזורה ל"מעריב" פירסום ידיעה קצרה על הכוננות בצבא המצרי, והעורך מצא לנכון לפרסם ידיעה זו במסגרת צנועה במרכז העמוד הראשון ולא בכותרת ראשית".

האם הפסילה לא היתה תוצאה של הקונספציה בדבר הסבירות הנמוכה למלחמה שהיתה נחלת המודיעין ובעקבותיו הלכו הרמטכ"ל ואחרים?

שני: „אני מאמין שהפיסול לא היה תולדה של הקונספציה. לא הייתי הצנזור הראשי באותה עת ולא נטלתי חלק בדיונים שנעשו בעקבות הידיעה. אבל אינני בורח מחלקי בנסיבות של אותם ימים ואני חושב שהצנזורה שהיא עושה את הדבר הנכון שהיתה צריכה לעשות".

קירבת הדם
מחפה על הכל

ריפעת אסד, „נסיך הכתר" של סוריה, אחיו של הנשיא, שונא נפשם של המוסלמים, רודף בצע, הולל. את תואר הדוקטור שהצמיד לשמו הצליח להשיג במירמה. עכשיו גולה מרצון בדירת פאר בפאריס. אבל בסוריה עוד זוכרים ברעד את פעלה של היחידה המיוחדת שלו, שהטילה אימתה גם על הצבא הסדיר.

מאת עמוס גלבוע

התליין הקטן

ריפעת אסד [illegible]
„מת רע שהאח[illegible]
את כל ה[illegible]

בליל 26 בפברואר '83 התפרץ ריפעת בן עלי סלימן אסד למשרדו במוצב הפיקוד של יחידה 569 שבמזה, מדרום מערב לדמשק. נאמניו, קציני היחידה, חיכו לו כבר ונעצו בו מבטם. בעל תואר דוקטור ודרגת תת־אלוף, אתלטי, קצת נוטה להשמנה, שיער שחור מלא, גובה 175 ס"מ, בלי שפם, סקסי. הליכה גאה, שחצנית. אחיו הצעיר של נשיא סוריה, חאפז אל אסד.

מה לא אמרו עליו: הולל, מושחת, רודף שמלות שהאמהות הסוריות היו מפחידות בו את בנותיהן, גס, חסר מעצורים, תאב בצע ואכזר. איך לא כינוהו: ריפעת אגא, ריפעת הפרעון, התליין הקטן, הרוצח הקטן – תמיד תמיד דאגו להדגיש את ה„קטן", להבדיל מאחיו הגדול. זה עתה חזר מפגישה עמו בדמשק. הוא הביט בקציניו ושרתיו שמהרו להכניס ספלוני קפה. כולם, כולם היו עבדיו הנכנעים והנאמנים. גורלו וגורלם היה מוטל עתה על כף המאזניים.

חודשיים קודם לכן קיבל הנשיא אסד התקף לב. ארבע יממות שכב מחוסר הכרה, ובתי הדפוס של דמשק מלאו עבודה: שני מיליוני כרזות עם תמונתו של ריפעת הופצו בעיר, במקום תמונתו המחייכת של אחיו החולה, שתלשו החיילים מיחידה 569 מקירות העיר. הקרב על הירושה החל, וטרם הסתיים.

אבל חאפז, בן 53, התאושש. לא עבר חודש והוא חזר לעבודה חלקית. כל משנאיו של ריפעת חברו יחד נגד האח הקטן – לעולם לא יתנו לו לרשת את אחיו הגדול. חייליהם קורעים את תמונותיו של ריפעת ויורקים עליהן. לרגע, דומה היה שידם על העליונה: לפני מספר ימים הצליחו לשכנע את חאפז („אבו סלימאן", זה כינויו) להדיח רבים מנאמניו של ריפעת בצבא, ולמנות אחרים תחתם.

ריפעת ידע – אסור לוותר, אחרת – יאבדו סיכוייו. במוצאי 26 בפברואר התייצב בפני אחיו, ולראשונה בחייו העמיד אולטימטום: אני או הם. בטל את המינויים החדשים, וחתום על צו חדש המדיח את כל יריבי. ויריביו – כמעט כל ראשי המדינה ורמי המעלה בצבא: שר ההגנה מוצטפה טלאס, הרמטכ"ל חכמאת שהאבי, שר החוץ חדאם (כולם סונים); ראשי זרועות המודיעין והבטחון רבי העוצמה, עלי דובא ומחמד חולי; מפקדי הדיביזיות המשוריינות וכראשם גיסו של אחיו – שפיק פיאר, מפקד הדיביזיה המשוריינת השלישית החונה בגבול סוריה־לבנון; מפקד הקומנדו עלי חיידר, שנוא נפשו בלב ובנפש (כולם עלאווים בני עדתו), ועוד רבים אחרים.

ומי לימינו? הרהר ריפעת, שעה שדיווח בכור הפיקוד לנאמניו על האולטימטום שהציב לאחיו. היחידה 569 שלו, יצירת כפיו, שחייליה עושי דברו הם בני טיפוחיו. ראשיתה לפני עשרים שנה, בשנת 1966, כשהיה בן 30. יליד העיירה קרדחה, שבמחוז לאטקיה.

„הפנתרים הוורודים" סגדו לו והעריצו אותו. שכרם – פי ארבע ממשכורת אנשי הצבא הרגילים; תנאי השרות שלהם – מנקרי עיניים. והעיקר: חופש ההשתוללות שלהם – בלתי מוגבל.

בקושי סיים את בית הספר התיכון, והחל לשרת כרב־סמל במשטרת המחוז. יתכן שהיה מסיים את חייו באפרוריות התפקיד האלמוני, אלמלא חייכה אליו ההיסטוריה בהפיכה שביצעה מפלגת הבעת'. אחיו חאפז התמנה למפקד חיל האוויר, שלח את ריפעת לבית־הספר לקצינים בחומס, ואחר־כך הציב אותו בחיל השיריון. הוטל עליו להקים פלוגות טנקים, ט־34, להגנת שדות התעופה. "פלוגות ההגנה" קרא להן, ובפועל היוו את יחידת המשמר הראשונה של חאפז. כעבור ארבע שנים, תפס האח הגדול את השלטון וכוכבו של ריפעת החל להרקיע. "פלוגות ההגנה" הופכות לכוח העיקרי המאבטח את משטרו של חאפז אסד. הכוח מתעצם וגדל ונהפך לצבא פרטי ענק. מיטב הנשק החדיש הסובייטי מוזרם אליו. ראשוני טנקי ט־62, ולאחר מכן טנקי ט־72 – מוצבים בו. כולם סביב העיר דמשק. הקצונה – עלאווית. הלוחמים – ממיטב הנוער העלאווי. מספר שנים חולפות והכוח מקבל כינוי שלישותי: יחידה 569; עוצמה של דיביזיה משורינת, עם גדודי קומנדו ומנגנוני מודיעין ובטחון שונים ומשונים. כפיפותו למטכ"ל הסורי – כמעט אפסית. קנאתם וחמתם של קציני הצבא – איומה. „אבל", מלמל ריפעת, „כמה חכם וזהיר אחי חאפז. בשיטת 'הפרד ומשול' הוא הקים גופים נוספים לאבטחת משטרו: את גופי המודיעין ואת כוחות הקומנדו, הכוחות המיוחדים בפיקודו של חיידר. והללו – מנטרלים את אנשי יחידתי ועוינים להם".

סלים בראבאת, הרל"ש הנאמן שלו, דוחף לידיו ידיעה שזה עתה הגיעה: הוכרזה כוננות בכוחות של חיידר בדמשק. אנשיו תופסים צמתים בעיר. משמר הרפובליקה (אותו משמר שריפעת תמיד שאף שאחד מאנשיו יעמוד בראשו, אך תמיד נכשל. אין זהיר כחאפז אסד!) הכפיל השמירה על ארמונו של הנשיא. ריפעת מורה לבדוק מה קורה אצל הדיביזיות המשוריינות, ובעיקר אצל הדיוויזיה השלישית של שפיק פיאר. הלילה עומד לחלוף. האם חאפז אסד ייכנע לאולטימטום? האם הצבא יתייצב לימינו של אחיו ריפעת מאמץ מוחו, אך מתקשה לחשוב. תמיד היתה החשיבה קשה עליו וזרה לו – „עשה!" היתה תמיד סיסמתו. הוא מקבל ידיעה נוספת: הצבא נכנס לכוננות. תזוזות בלתי ברורות בדיביזיה של שפיק פיאר.

כשהשחר מפציע, התמונה מתבהרת: הנשיא אסד לא כופף ראשו והצבא עומד לימינו. מה עושים? האימפולסיביות והפרימיטיביות שבו דחפוהו לעלות מייד על ארמון אחיו ולגמור עמו את העסק, כפי שהיה נוהג לעשות עם אחרים. מהר, חד וחלק. הפחד עצר אותו. אימת אחיו הילכה עליו. אותה שעה לא עמד לימינו אף יועץ נאמן, אף חבר בלב ובנפש. אלפי ידידים היו לריפעת, אך כמעט אף חבר קרוב. היה אחד, והוא נרצח. טוני פרנג'יה הלבנוני, בנו של נשיא לבנון. חבר מילדות, חבר להוללות, לאורגיות, להברחות חשיש, ולשיחות מלב־אל־לב. וישנו עבדאללה, נסיך הכתר הסעודי. חברות אמיצה ביניהם, שחוזקה בקשרי חיתון. עבדאללה מספק לריפעת את הכסף (אומרים שבין 6־10 מיליון דולר לחודש) ואת הצייד עם בזים במדבר, וריפעת מקנה לו את „סודות החיים" והקסם שבהוללות.

אבל, מה „שמדבר" ברגע זה, בבוקרו של 27 בפברואר, הוא הכוח, כוח האש. זה יכריע את גורל הירושה. לא הכספו כוחותיו של ריפעת, אנשי 569, תופסים עמדות ליד תחנת השידור ובית הטלוויזיה. מולם וכנגדם אנשי הקומנדו והמודיעין, נאמני אחיו. מרחוק, בחזית מול ישראל ובלבנון, מכין עצמו הצבא הסורי להגן על הנשיא.

המתח במהלכו של 27 בפברואר – ככד מנשוא. יריות פה ושם, אך עדיין לא התנגשות. ריפעת ממתין לסימן, למלה מאחיו. היא מגיעה לבסוף: בוא אלי לשיחה בערב. ריפעת מתחבט מה ללבוש: מדי קרב או חליפה אזרחית. איש צבא הוא, אך שונא מדים. אהבתו – חליפות. תפנוקו – חליפות צרפתיות, עפ"י מידה. גם את עניבותיו הוא נוהג לקנות בפאריס ובז'נווה. פעם קנתה לו אחת מנשותיו עניבה מיוחדת, שאחת

לאחר שהנשיא תאפז קיבל התקף לב, מלאו בתי הדפוס של דמשק עבודה; שני מיליוני כרזות עם תמונתו של ריפעת הופצו בעיר, במקום תמונתו של אחיו החולה, שתלשו החיילים מיחידה 569 מקירות העיר.

כמותה בדיוק קנה, דקות אחדות לפני כן, שגריר ישראל בפאריס, מר סופר. לשניהם כנראה טעם טוב. הוא מחליט על מדים. כוח של פלוגה לפחות מלווה אותו. הפעם – הסיבה בטחונית גרידא, אך ריפעת לעולם אינו לבדו. תמיד מלווה אותו פמליה. משרתים, מזכירים, שומרי ראש, מלחכי פינכה, יעלות־חן, רואי חשבון וסרסורים. אלו הם מסמלי הראוותנות, ההתרברבות של ריפעת. סולטאן בצאתו ובבואו. שיירת המכוניות חולפת ליד שער המחנה. החיילים, בכומתות ורודות ומדים מנומרים ורדרדים, מנופפים לו בידיהם ומריעים: „ריפעת המנהיג, ריפעת המנהיג". הם אהבו אותו, „הפנתרים הוורודים" האלו, סגדו לו והעריצו אותו. מאשפתות הוא הרימם ורוממם. שכרם – פי ארבע ממשכורת אנשי הצבא הרגילים; תנאי השרות שלהם – מנקרי עיניים. והעיקר: חופש ההשתוללות שלהם – בלתי מוגבל. דמי חסות, אונס, התעללות באזרחים, קניה במשיכה, הפרת חוק וסדר – לחם חוקם. דוגמתם – מנהיגם ריפעת. דברים הגיעו עד כדי כך שקצינים בכירים בצבא נמנעו ללכת למקומות ציבור ובתי שעשועים לבל יתקלו באנשי ריפעת. „מוטב לבלות בבית בחיק המשפחה מאשר לסעוד במסעדת פאר ולהאלץ לפנות את השלחן לאנשי ריפעת המתפרצים פנימה" – שח פעם קצין סורי.

מאות פעמים נפגש עם אחיו. לרוב – לצורכי „שטיפה" על מעלליו. תמיד, אבל, זה נגמר טוב. קרבת הדם חיפתה על הכל. הפעם זה היה שונה. האח הגדול – חלוש, רזה, דיבורו צרוד מהרגיל. אותות המחלה ניכרים בו. לא חאפז הגדול. הוא מבוגר מריפעת בשלוש שנים. זה הכל, אך כל־כך הרבה. חאפז כאב לו. תמיד בצל שלו. תמיד נהנה מחסותו. מה מותר ריפעת בלי חאפז וכל־כך שונים הם זה מזה. כל שלחאפז – אין לריפעת. חאפז – תלמיד מבריק, טייס, מפקד ח"א, שר־הגנה, נשיא; במו ידיו חצב את עתידו ועיצב את גורלה של סוריה. צנוע, איש משפחה, מסתפק במועט, סורי שכמעט לא יצא את גבולות סוריה. ריפעת אהב אותו, העריץ אותו, קנא בו. דברי הנרי קיסינג'ר על אחיו – "הגאון המדיני הערבי היחידי ובעל התבונה ממעלה ראשונה, המנהל מו"מ בעוז ובעקשנות" – היו כרעל מפעפע בדמו. זאת היתה ותהיה תמיד שאיפתו הגדולה, האמיתית, האחת של ריפעת: להיות מדינאי – לא איש אבטחה; לשאת ולתת עם גדולי עולם – לא

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

עם סרסורים; להשתתף בהכרעות החשובות של מדיניות החוץ הסורית – ולא רק בהכרעות הנוגעות למדיניות הפנים. ותמיד מנע ממנו זאת אחיו. עכשיו, במפגש גורלי זה, מה יגיד לו אחיו? חאפז חיוור ועייף. עשרות פעמים מאז עלה לשלטון באו אליו משלחות ובקשוהו לסלק, להדיח את ריפעת. איזה בושות המיט עליו, לאיזה סיבוכים הכניסו. הוא נטה לסלוח לו על מעשי הוללותו – סלחנות של אח גדול ושליט, אך במעשיו חתר ריפעת תחת פועלו המדיני הגדול: לטשטש את הניגודים העדתיים בסוריה, להקהות את השליטה של המיעוט העלאווי (12 אחוזים) על הרוב המוסלמי-סוני. ריפעת שונא מוסלמים סונים, שוטם את הדתיים, בז בגלוי למינהגיהם, עולב בהם. פעם פשטו נאמניו על נשות דמשק והסירו בכוח את רעלותיהן השחורות וקרעון. הערה העלאווית ושלטונה היא הערך העליון של ריפעת, משאת נפשו הגלויה – להנציח את שלטון העדה בסוריה. רגשותיו – רגשות בן מיעוטים, וזיקותיו הנפשיות – אל מיעוטים: כורדים, דרוזים, נוצרים, ישראל. עורפם של העלאווים פתוח הוא, וריפעת נוהג היה להתלהלה: "יודעים אתם מדוע? משום שאמם תמיד היתה מכה על עורם בקטנותם ואומרת להם – עליכם להצטיין". וריפעת הצטיין – באבטחת משטרו של אחיו. זאת היתה תמיד הדילמה של חאפז אסד – "האם דורשים אתם ממני לקטוע את יד ימיני" היה משיב לדורשים להדיח את אחיו. ובכלל, היה חאפז הוגה, "מה רע בכך שאחי הצעיר הסורר יקלוט את כל הריקושטים של הטינה שכוונו למשטרי?"

חמש שעות, כך אומרים, ארכה השיחה בין שני האחים. ארבע עיניים. הרבה גרסאות. ריפעת התלונן, מחה, ושוב ושוב דרש להדיח את יריביו, לבטל את צו הרחת נאמניו ולהכיר בו כיורש, אחת ולתמיד. חאפז – קולו רפה, אך רצונו כצור. הוא אינו שוכח לריפעת חסד נאמנותו בעבר וקרבת דמם, אך ריפעת נדרש לציות מוחלט. לא ימונה כל יורש.

אבל, המתיחות גואה. דומה שהתנגשות דמים אינה נמנעת. כל אנשי 569 הוחזרו כבר מתופשות. גייסות משוריינים מלבנון החלו לנוע לעבר דמשק. קני ארטילריה הופנו לעבר מחנות 569. בתוך העיר דמשק – רק מטרים ספורים מפרידים בין אנשי 569 לאנשי הקומנדו של חיידר. שבועות דמים נכרתות – למען ריפעת ובעיקר למען אחיו. ההתפוצצות – באוויר הקריר. ואז מתחילות הפגישות. אישי צמרת יוצאים ובאים אצל חאפז אסד. הנהגת הבעת' מתכנסת, וב־29 בפברואר, לקראת ערב, מתכנסת הצמרת בביתו של חאפז אסד. כל יריבי ריפעת נקהלו ובאו. מפגש פנים אל פנים. מצח אל מצח. ריפעת הגיע למפגש עם מכונית לאמבורגיני חדשה, נוצצת, בנהיגה מטורפת. אחת מאהבותיו הגדולות. הוא לא ידע חוק ולא סדר. חוקי התנועה, כמו כל החוקים האחרים, לא נועדו עבורו. הוא בז להם, זלזל בהם. כמו נשים, כך מכוניות – מכל המינים, מכל הסוגים ורק חדשות. ארמדה של מכוניות

ביריד בינלאומי בדמשק, פקד ריפעת את אגף המכוניות. נכנס לאחת ממכוניות התצוגה המבהיקות, התניע, זינק ונעלם עמה. התנצלות לא נשלחה, אך גם לא ציפו לה.

לריפעת. שיטות, בכל מקום – מדמשק ועד פאריס. כולן – מתנות ו"משיכות". פעם, כשבדמשק נערך יריד בינלאומי, פקד ריפעת את אגף המכוניות. נכנס לאחת ממכוניות התצוגה המבהיקות, התאהב, התניע, זינק ונעלם עמה. אפילו התנצלות לא נשלחה, אך גם לא ציפו לה. התרגלו לאורחותיו של ריפעת ולמשוגותיו.

ועכשיו הוא ניצב מולם – מפקדי הדיביזיות המשוריינות, טלאס, שהאבי, חראם, חיידר, מפקדי המודיעין ואחרים. בחלק מהם זלזל. מחלק מהם פחד – מחיידר, ומחולי ודובא ראשי המודיעין. גסים, חסרי מעצורים. עלאווים כפריים כמותו. החלו להאשים אותו. פתחו בשחיתות, וכתמיד – הפריזו, אך לא הרבה. הדברים היו ידועים.

ריפעת התפרץ בנהימה כלפיהם. אף פעם לא שלט ביצריו. מה ששיגע אותו היתה העובדה הידועה לכל – כולם מושחתים, כולם מבריחים, כל הצמרת הזאת, למעט אחד, יחיד, נקי כפיים: אחיו חאפז. ומשחיתות עברו לפוליטיקה. האשימו אותו בהתערבות בעניינים מדיניים: מדוע הוא נפגש עם ערפאת? מי הסמיכו לכך? מדוע הוא נפגש עם המנהיגים הנוצרים בלבנון? מה הוא מבטיח להם? מי הרשה לו להפגש עם נציגים אמריקאים שונים? מה הוא מכר להם? וכתמיד החלו לנבור בעבר הרחוק – וזה אפוף נסיעות מסתוריות לארה"ב, לבריה"מ, למדינות אירופה. מה עשה בשליחויות אלו ומטעם מי נסע? וריפעת שותק. ואז מעלים גם את שמה של ישראל. הרבה שמועות נפוצו, ובעקשנות חוזרת, על קשריו עם ישראל. סופר על כך שנפגש בוושינגטון עם השר שרון לפני ואחרי מלחמת של"ג. השבועון המצרי "אוקטובר" אף ידע למסור פרוטוקול של אחת השיחות. נכון או לא נכון? ריפעת כבר היה מורגל בכך שסיפורים חסרי שחר,

מיליונר, חובב מטמונים

רכושו והונו של ריפעת – אדירים. הוא מולטי־מיליונר, תאב בצע. תשוקותיו – ארמונות, וילות וזהב. רק בסוריה יש לו מספר ארמונות. שש איעלקי מפאר אותם. בשוויץ ובצרפת יש לו בתי דירות וארמונות. בפאריס יש לו לפחות שני בתי דירות מפוארים – האחד בשדרות פוש והשני ברחוב ויקטור הוגו. וכולם, כולם מאוישים – בשרתים, במנים, בנשים. גם בארה"ב רכש לו בית מקסים, לא הרחק מגדות נהר הפוטומק, במדינת מרילנד ליד הבירה וושינגטון. 1.1 מיליון דולר. ימים ספורים לאחר הרכישת עלה הבית באש. קורה. הוא מכר הבית והפסיד כמה מאות אלפי דולר – טיפה בים.

יש אהבתו – הזהב וסיפורים על מטמונים עתיקי יומין. לפני יותר מעשר שנים דאגו לגלות את אוזנו כי באחוזתו של נשיא סוריה לשעבר, אתאשי הזקן, לא הרחק מהכפר יעפור, שמול מורדות החרמון, מצוי מטמון זהב. בלי היסוס העלה ריפעת טרקטורים על האחוזה. המחאות לא עזרו. חודש חפרו ותמכו כל שעל. גם ידידו הלבנוני הנוצרי, אלי חביקה, הצליח "למכור" לו מידע על מטמון אגדי מתקופת החליפים הטמון ליד בעל־בק שבבקעת הלבנון. שוב חרוש חרוש קבלני עבודות העפר, שוב סבלת האדמה, אך האוצרות לא נמצאו. מקורות כספו מגוונים – חוקיים ואפלים. יותר אפלים. בראש ובראשונה – הברחות, סיגריות, וויסקי וחשיש. הנתיב – דרך לבנון. תמיד ידע ריפעת לדאוג לשניים: שיחידות מ־569 יהיו ערוכות באזורי גידול החשיש בלבנון, ולשמור על קשרים טובים עם הנוצרים הלבנונים השולטים על הנמלים. בדמשק הוקם שוק מיוחד לסחורות מוברחות מלבנון, שהובאו ישירות במכוניות של יחידה 569, והכל – בצהרי היום. נוסף להברחות – דמי חסות מחברות, מאנשי כספים ובעלי עסקים. ושלישי להם – שותפות בעסקים ודמי תיווך. ורביעי להם – כספים מידידיו הסעודים והאחרים. יועצו בביזנס – מצרי לבנוני ממולח בשם מישל סמאחה. פקדונותיו ברובם בבנקים שוויצרים, אך גם בבנקים אמריקאים. בדאלאס שבטקסס הפקיד לאחרונה כ־100 מיליון דולר.

ריפעת בלבוש אזרחי: בתים וארמונות בסוריה, שוויץ, ארה"ב וצרפת. (צילום: שירות "גאמא")

ריפעת (מימין) מרוחק מעט מאחיו הנשיא חאפז (משמאל) ומיריבו – עבד־אל־חלים חאדם (באמצע), שר החוץ הסורי. (צילום: שירות "גאמא")

מבית מדרשו של הדמיון הפרוע, יודבקו אליו. זה הנעיף לו, זה סיפק אותו, זה האדיר את קסמו. הוא לא טרח להכחיש אף סיפור ובדיה. בעצם, לא היה מתנגד להפגש עם ישראלים. הוא העריץ את הכוח שלהם, והבין לרוחם השואפת כל הזמן לבטחון בתוך מרחב ערבי־מוסלמי.

ריח של בגידה דבק בדברים שיוחסו לריפעת. ומעל לכל האשימוהו במרידה כלפי שמיא – כנשיא, אבו סולימן, שכולם נשבעו לו אמונים. דרשו את הדחתו של ריפעת, תבעו לשלב את יחידה 569 בצבא תוך ביטול זכויות היתר שלה. באחת – חיסולו הפוליטי של ריפעת כגורם כוח. ריפעת, בחמת זעם, האשים יריביו במרידה כנגד אחיו, דרשת הדחתר ותבע למנותו כסגן לאחיו. כולם חיכו למוצא פיו של חאפז אסד. הוא דיבר סרה בריפעת, הוכיחו על פחזותו, הצליף בו על התערבותו בענייני לבנון, המופקרים בידי שר החוץ חראם, נזף בו על שהעז בכלל לדרוש ביטול צו המינויים האחרון, אך גם הפליג בשבחיו. הוא הכיר כיצד גדוד טנקים של ריפעת לחם בעוז בחזית רמת הגולן במלחמת אוקטובר 73', והוא שיבח את נאמנותו של ריפעת בשנים הקשות של 79'–82', שעה שהאחים המוסלמים מרדו ואיימו על המשטר. היו אלו הכוחות של ריפעת שדכאו את האחים המוסלמים בחומס, חלב ולטקיה, והיתה זאת יחידה 569, שביחד עם הקומנדו של עלי חיידר, השמה את העיר חמאת על מסגדיה בשנת 82' והצילה את המשטר. היה זה ריפעת שהכריז, ובדין, "כי בסוריה מדברים בשפת הברזל והאש כאשר נפגעים האינטרסים הסורים, וכי הדרך היחידה להחזרת הזכות הגדולה היא לא לגלות ויתורים, לא רחמים, או אורך רוח כלפי התאוותנים".

אסד לא הכריע. תוך כמה ימים, כך הובן, הוא ימצא פתרון למשבר ולבעיית ריפעת. המתיחות נשארה ועמה התהיה: למי יטה אסד את כף המאזניים? ריפעת עצמו חכך בדעתו היכן יבלה הלילה: בביתו שבמוזה במוצב הפיקוד של יחידתו? או אולי במועדון הלילה האהוב עליו בו הופיעו ארגנטינאיות בלונדיניות חשופות? עצם המחשבה על נשים ריגשה אותו. הוא היה "חולה נשים". לא היו לו העדפות מיוחדות. העיקר בשבילו היה הסיפוק הרגעי, המיידי, כמו בדברים אחרים. כל אימת שהיה רואה אשה שמשכה אותו – היה מפקיעה, כפי שהפקיע ארמות, או שולח את סרסוריו אליה, או פשוט אונסה. כמה פעמים הסתבך בשל כך – מי ימנה? פעם אנס נערה אחת ולא ידע כי היא משתייכת לאחת המשפחות המכובדות של דמשק, ואילץ את אחיו חאפז להתערב ולשלם דמי כופר; מספר פעמים ירו בו בעלים קנאים או אבות נזעמים. בריאותו התערערה בשל כך – לא משום המאמץ, אלא מחמת הקליעים שספג גופו. זה שנים הוא סובל באוזניו, מפגיעה בעצב שיווי המשקל. השמועה אומרת שהדבר נגרם כתוצאה מהתכתשות עם אחד מהבעלים. תהיה הסיבה אשר תהיה, הוא סבל מכך קשות וחיפש מזור אצל טובי המומחים בחוץ לארץ, ובעיקר אצל רופא נודע בעיר בורדו שבצרפת. ארבע נשים לו, עפ"י המותר, וכל פילגשיו מפוזרות היו בכל ארמונותיו. ביניהן גם אמריקאית צעירה יפיפיה – תמרה נלסון. פעם חשק בזמרת אמריקאית, ג'ין מנסון, המתגוררת בפאריס, שעה שערכה מסע הופעות בדמשק. הוא נאבק על חסדיה עם רודף שמלות ידוע אחר בסוריה – הגנרל טלאס, שר ההגנה. מי זכה בהן? אומרים שריפעת. טלאס מצידו ידע לספר לעתון דר־שפיגל, כי אותה זמרת תכלל בספרו העתידי על 19 הנשים היפות בעולם, וכי ספרו זה יקרא בשם "הכר לא שינה". על שום מה? על שום שכתב לה מכתב אהבה, וזו החזירה לו במתנה כר עליו רקום לב. "מאז", שח טלאס, "הכר למראשותי ואיני יכול לישון כהלכה בלילות". אבל, נעזוב את טלאס ונשוב לריפעת. לפני 3 שנים שידרה הטלוויזיה הסורית טקס הענקת כנפי צניחה לנערות תיכון, שהשתייכו לארגון "הפרשים הערבים" – ארגון נוער שהקים ריפעת וצרפו ליחידה 569. והנערות – במדי קרב, מאותן אלו שעברו אמון בצניחה, באכילת נחשים, בשימוש בסכין ועוד. ריפעת עונד הכנפים, ולפתע הוא רוכן על אחת הנערות ומתחיל ללטפה. סוריה סערה למחרתו – אוי לאותה הפקרות! מה התברר? היתה זאת אחת מבנותיו האהובות – למי שמה. הרבה בנים ובנות לריפעת – חוקיים ולא חוקיים. הידועים שבהם – רוריד (ועל כן כינויו של ריפעת – אבו דוריד) ומודאר. הוללים כאביהם. גם אחיו ג'מיל, המבוגר ממנו בשנה – הולל ופוחז כמוהו. משהו במשפחה. חאפז הוא החריג.

אחד מעובדי הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה כתב עבורו עבודה על "ההתפתחות הכלכלית והחברתית בסוריה". היא הוגשה לאוניברסיטה למדעים על שם לומומבה במוסקווה, וזיכתה אותו בתואר דוקטור.

בשבוע הראשון של מארס 84' מחליט חאפז: צו המינויים לא יבוטל; יריביו של ריפעת לא יודחו; ימונו לו 3 סגנים: חראם, לנושאי חוץ, ריפעת לנושא בטחון וזהיר משארקה לנושא מפלגת הבעת'. והחשוב מכל – מאחר וריפעת הינו סגן נשיא, הוא לא יוכל להמשיך ולמלא תפקיד מפקד יחידה 569. אחד מנאמניו ימונה למפקד. תיקו. ריפעת ממשיך לעשות ביחידה כבשלו, ופותח במסע לשנות את דימויו ולצבור כוח לקראת השלב הבא במאבק על הירושה. הוא פונה לאותם מגזרים שדאג לטפחם בעבר. ראשית לכל, הוא פונה למשכילים, לבוגרי האוניברסיטאות בסוריה. לריפעת הגס, הבור משהו, חולשה מובהקת לבעלי השכלה גבוהה, לאינטלגנטים. הוא קנה לעצמו תואר מ.א. מאוניברסיטת דמשק ולאחת מנשותיו רכש שם תואר דוקטור. אחד מעובדי הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה כתב עבורו עבודה על "ההתפתחות הכלכלית והחברתית בסוריה בשנים 46'–1963". היא הוגשה לאוניברסיטה למדעים על שם לומומבה במוסקווה, וזיכתה אותו בתואר דוקטור. מאז הוא מתהדר בתואר זה – הרבה יותר מאשר בדרגתו הצבאית, ששנים רבות היתה סרן בלבד. דרך אגב, בהיותו סרן הוא נשלח לפו"מ הסורי. כמובן שהוא לא נכח, אך לא היה יכול להמלט מבחינות הגמר. הוא התייצב לבחינות, והניח אקדח על שולחנו. זה הספיק. אומרים שמפקד פו"מ עשה הבחינות עבורו, ואחרים מספרים שהוא קבל התשובות המוכנות. יהיה אשר

(המשך בעמוד 30)

סמל המדינה

בגיל שלושים ושתיים, מיקי ברקוביץ הוא עדיין היהלום שבכתר מכבי תל־אביב. נושא באהבה את תפקיד הסמל ואפילו מתכוון לכתוב ספר על ה"ווינר" שנולד בטבעון, גדל בתל־אביב וכבש את יד אליהו בסערה. "אני לא שחצן. רק לפעמים יוצאות לי הברקות שחצניות. אני בחור סולידי"

מאת מיכל קפרא
צילומים: עדי אבישי

מיקי ברקוביץ בחור נימוסי. בקומה השניה של חנות הספורט "מיקי מיני" ברחוב רי־ינגנוף, בין עשרות חתימות שמו על גרבי־ים, כדורים, ואפילו אהילים, הוא שואל בנינוחות אריכה "את רוצה מסטיק?" ולא מפסיק לעשות פיקים קטנים מעצבנים עם המסטיק שלו. כבר בשלב ראשון של השיחה מתברר שמיקי ברקוביץ, בן שלושים ושתיים, אימץ באהבה מרובה את התואר – סמל. כמי שמכהן בתפקיד סמל עשרים וארבע שעות ביממה, הוא נושא באהבה גם את הקרבנות הנדרשים. "תראי, אני יכול בשניה לשנות את החדשות במדינה", הוא אומר לי, "אם אני אומר משהו פוליטי, למשל, זה יכול להאפיל על הנסיעה של פרס לניו־יורק". כל נסיונותי לשכנע את ברקוביץ שנסיעתו של ראש הממשלה תישאר בכותרות נידונים לכישלון. עקשנות של סמל.

היו זמנים שברקוביץ האמין פחות בעוצמתו התקשורתית, וסיפר שהוא תומך בליכוד. "כן, זה נכון, אבל היום אני לא יודע מה אני אבחר". במודע או לא, אימץ לו גינונים של פוליטיקאים. על השאלות הוא עונה בסיסמאות, שתורגלו היטב במשך חמש־עשרה שנות ראיונות בעיתונות. אני שואלת אותו כמה כתבות עשו עליו. במקום תשובה הוא נושף כמות אוויר לא מבוטלת, מחייך חיוך קטן, ומרים ידיים. "אבל במוסף יום שישי של מעריב עוד לא היתה לי כתבה", הוא נזכר פתאום. "פעם זה מאוד היה חשוב לי. היום אני כבר בורח מזה." הטלפון מצלצל. עוד עיתונאי על הקו. ברקוביץ פותח את היומן, מחפש שעה מתאימה לפגישה.

לפני שהוא קיבל עליו את תפקיד הסמל, הוא אמר ששחקן צריך לדעת למכור את עצמו. צריך יחסי ציבור, צריך עיתונות טובה. היום הוא לא זוכר את זה. הכותרות בעיתונות איבדו לפעמים פרופורציות, וגרמו לבחור הצעיר להרגיש כמו בן־גוריון. מי שמנצח את קבוצת הכדורסל של ברית המועצות עושה לא פחות למען מדינת ישראל. פרופסור לייבוביץ תיאר פעם קבוצת כדורגל כאחד־עשר חוליגנים שרצים אחרי כדור. ברקוביץ לא שמע את זה. "מה, ככה הוא אמר?". ניסיון לפתח שיחה קטנה ברמה פילוסופית על מהות הספורט, עולה בתוהו.

שתי תלמידות בית ספר רתי מפתח־תקווה, שמגיעות לאימון ביד אליהו עם שקיות ניילון מלאות קלסרים על כל שחקן, זוכות ממנו לחיוך דובשני. אחר־כך מגיעים עוד זוג מכרים. אשה בהריון ובעל עם מצלמה: "אהלן, אהלך". הם רוצים להצטלם עם מיקי. הכדור של קווין מגי, מתגלגל לרגליו של הבעל המעריץ. הבעל תופס את הכדור ומניח אותו על המותן כמו מיקי. מגי רוצה את הכדור שלו. "היי", הוא צועק לבעל. הבעל, שאיבד את העשתונות קצת, לא שומע. מגי ממשיך לנסות: "פס־פס־פס". קליק ראשון של המצלימה. מגי מתחיל להתעצבן. עוד פס־פס־פס עצבני מתבוזז. מגי מאבד את הסבלנות. מיקי ברקוביץ – רגוע.

עכשיו הוא רוצה לכתוב ספר על מיקי ברקוביץ. "אני רוצה לספר לנערים שמיקי ברקוביץ, הסמל והדמות החינוכית, נולד וגדל במתכונת כזו, שיכולה לאפשר לכל נער אחר להגיע להישגים טובים. אני לא באתי מבוסטון ולא מפילדלפיה. נולדתי בטבעון, גדלתי בתל־אביב ועברתי מסגרת מאוד שכלונית. את הניסיון שלי, את חוכמת החיים והידע, אני אכתוב בספר ואז אולי יגדלו בארץ עוד כמה שחקנים כאלה." עכשיו נוסף על הסמל הוא גם דמות חינוכית.

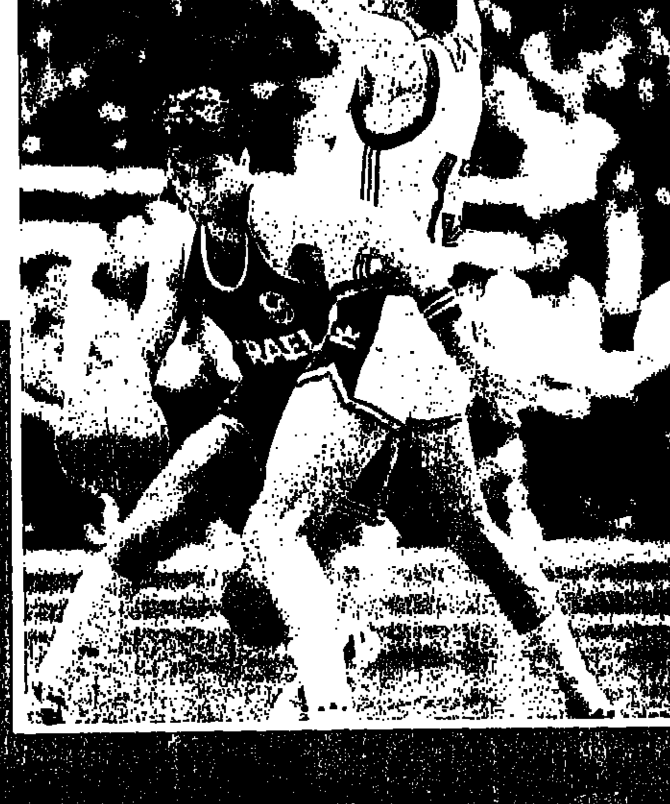

למה לי לשחק בכל המשחק. אני יכול לעבור במקרה ליד יד־אליהו, להכנס, לשאול כמה שניות נותרו, לקבל את הכדור, ולקלוע את סל הנצחון

נמערכון של הגשש החוור, מתעקש ילד קטן ללמוד את מיקי ברקוביץ במקום את י.ר. ברקוביץ.

בספר החינוכי הזה בוודאי לא יופיעו הפרקים הבאים: כיצד לערוך חוזה עם מכבי תל־אביב. או, כיצד לתבוע למשפט את מכבי תל־אביב, על מה שפרקליטיו כינו הפרת הסכם. בסיום המשפט הושגה פשרה. מיקי ישאר במכבי תל־אביב, וזו תשלם את חובותיו למס הכנסה. על ענייני כסף הוא לא מדבר. במקום המונח – כסף, הוא בוחר במונח – כבוד. "אני יודע מה מיקי ברקוביץ שווה, ואני דורש את הכבוד הראוי". את הכבוד מעריכים עיתונאים בתשעים אלף דולאר לעונה. וכמובן – התשלום בעד השתתפות בפירסומות לחברות המאמצות. אגב, כשיפרוש מהפעילות בכדורסל – יקבל שי צנוע – את ההכנסות ממשחק פרידה שתארגן פיב"א – ההתאחדות האירופית לכדורסל, כמאה אלף דולר. כבוד היא מילה שרצה הרבה פעמים בשיחה. א־פרופו ספר, ודמות חינוכית, אני שואלת על היכרותו עם ספרים אחרים, שסופרים אחרים כתבו. "אין לי זמן לקרוא. באמת אין

(המשך בעמוד הבא)

מיקי ובנו, דועי באמבטיה בחמי טבריה: "אני בשניה יכול לשנות את החדשות של המדינה". למעלה: בפוזה אופיינית במשחק נגד צ'כוסלובקיה.

משפט שדה בסנטה מוניקה

כמו כל דבר אחר באל. איי. כך גם תחנת המשטרה ברחוב לְהַבְּרִיאָה פינת וְנִיס, נראית קצת יותר מדי. נוצצת ומלוקקת כמו תחנת משטרה בסרט, ולא בחיים, ולרגע נדמה לך שאתה בלובי של מלון עטור־כוכבים ורק בבסיס קליטה ומיון של אנשים רעים. כמו כל מקום אחר באל.איי. תמיד ההרגשה הראשונה שלך היא שנקלעת ליום צילום ותחנת המשטרה הזאת היא תפאורה של סרט, כולל השוטר השחור שמאחורי הדלפק, ששערותיו טבולות בשמן המור ושפם ליטל־ריצ'רדי מטופח משוויץ מעל שפתו העליונה, העבה באופן מפתיע מהתחתונה.

לפני שאספר לכם מדוע אנחנו פה, הרשו לי לציין גם את התמונות על הקירות, המתקשרות לסיפור שלנו, שיבוא מאוחר יותר. ובכן על הקירות, כמו בגלריה מכוערת תלויות שתי שורות של תמונות. שורה אחת ובה שוטרים שנורו בעת מילוי תפקידם, תופעה שכיחה בלוס־אנג'לס. ובשורה התחתונה – תמונות של מכוניות אחרי תאונות שנגרמו עקב שתיה מופרזת. מתחת לכל מכונית רשום שמו של הנהג, גילו ו„בניתוח שלאחר המוות נמצא בדמו 27% אלכוהול".

„מה עם החבר שלנו", אנחנו שואלים את ליטל ריצ'רד שמאחורי הדלפק.

„הוא במעצר עכשיו, הוא צריך לנפח בלון כדי לראות כמה אחוז אלכוהול יש לו בנשימה. אם יש לו יותר מארבע עשרה, הוא ישאר כאן כל הלילה. ואם לא – הוא משוחרר. בינתיים תשבו בבקשה. זה יקח קצת זמן".

ידידי הטוב, שביקש להישאר בעילום שם, ולכן נקרא לו אלכס, ישב באותו זמן כשהוא קשור באזיקים, האזיקים קשורים לספסל שעליו הוא יושב, וניפח בלון גומי כדי לחשוף כמה כוסיות שתה ולראות אם הוא נשאר במעצר או יוצא לאור. אנחנו, ששתינו איתו, ידענו שמדובר בסך הכל בכוסית שְנָאפְּס וספל אחד של בירה, לא דאגנו, וניסינו להעביר אותה בהומור.

אלכס עובד בתעשיית הקולנוע, מצליח מאוד, וכל מי שרואה אותו נוסע ברולס־רויס השחור שלו, מוריד את הכובע. אין מה להגיד, בקארס מצליח. ואין לך דבר שמצביע על הצלחה בעיר הזאת כמו רולס־רויס שחור, או רולס־רויס בכל צבע אחר. אנחנו נוסעים בסַנְטָה מוֹנִיקָה – אשתו, עברכם, ועבר נוסף, ואלכס נוהג. תוך כדי נהיגה הוא מספר לנו על הסרט החדש שלו. כשהוא מדבר, הוא מסתכל אלינו, היושבים מאחור, מניח את הכביש, ומפתח סגנון נהיגה זִיגְזָגִי שבהחלט נראה כמו התקדמות של שיכור מועד.

שוב, בהרכה יותר גדול מאשר בחיים, מתחילה כאן סצנה נוספת מהסרט האינסופי הזה שנקרא לוס אנג'לס. מכונית משטרה שועטת מאחורינו והרמקול שלה מכריז: „בא לעמוד בצד הכביש מידי". באותו רגע ממש מנמיך הליקופטר משטרתי ויורד ישר עלינו. כל כך קרוב שאנחנו מרגישים את משבי הרוח של הרוטור על פנינו. והשוטרים, שרבים מחבריהם נורו על ידי נהגים זִיגְזָגִיים, בעלי רולס־רויסים שחורים, ישר שולפים את האקדחים, משחקים בסרט שלהם!

„נהג, צא החוצה! אתם שם בפנים, ידים קדימה! על הכסאות שמלפניכם ולא לזוז!"

אנחנו עושים כנדרש, ואלכס בחוץ, למשפט שדה מהיר, על מדרכה בסנטה מוניקה, כל כך רחוק מהבית. שני השוטרים שחורים, גבוהים, חגורותיהם מלאות בכלי משחית, והנמוך שביניהם, זה שגובהו רק שני מטר ועשרה, אומר לאלכס מה הוא חושב עליו:

„ארוני, לפי הנהיגה שלך נראה לנו שאתה שתוי! עכשיו נערוך לך בחינה קצרה לראות כמה אתה שתית. קדימה! עמוד ישר! עכשיו תנתק את רגל שמאל מהריצפה. תרים אותה באויר! יותר למעלה! עכשיו תוריד! לא, לא עד למטה! תשאיר אותה קצת למעלה! אלוהים, איך שהיא מתנדנדת! שתית קצת, בתור, אחז עכשיו תפרוש את הידיים שלך לצדדים, כן ככה, יפה מאוד ארוני! עכשיו תנסה לנגוע עם יד שמאל באף שלך! קדימה, באף!"

אלכס ידוע באפו המפואר, ויודע שלאן שלא ישלח את ידו – יש לו סיכויים טובים לנגוע באפו. והוא מפספס. הוא לא מוצא את האף של עצמו! והאמינו לי, גם אתם לא הייתם מוצאים. כששני ענקים שחורים המלאים בנשק הם עורכים לך בחינות על מדרכה, גם אם אתה מל"ו הצדיקים אתה מרגיש כאילו שדדת בנק. והרגל מתנדנדת לך כעלה נידף, ופתאום אפילו האף שלך אינו בהישג ידך. אלכס מבין מהר מאוד באיזה ציון הוא עבר את הבחינה, כשמג'יק ג'ונסון ענק אחד כובל אותו באזיקים, והשני מכוון לו אקדח כבד, ישר בין העינים. וכך הוא מובל למכונית המשטרה, להתכווץ במושב האחורי, ולנסות למצוא את האף שלו, בסנטה מוניקה פינת הָאיילָאנְד, כל כך רחוק מהבית.

„אנחנו לוקחים את הבחור למעצר כדי לבדוק כמה הוא שתה – "

„הוא לא שתה כלום", אני אומר לו, „בקושי כוסית".

„תחזיר מהר את הידים לאיפה שהם היו קודם!"

„אפשר לצאת אליו לרגע?" שואל החבר השני של אלכס.

„הוא אדם מכובד", אומרת אשתו, „אתם לא יכולים לעשות לו את זה".

„גם מנסון נראה מכובד", אומר היותר־גבוה מהגבוה, רק אחד מכם יכול לצאת אליו. אתם יכולים לנסוע אחרינו עד לתחנה".

החבר השני יוצא אל העציר שבמכונית המשטרה, וכמו תמיד כשנעצר ידיד, הוא נותן לו סיגריה, למרות שאלכס לא מעשן. אלכס, כל כך נרגש מרוב ידידות, לוקח את הסיגריה, אבל לא מדליק אותה. קשה מאוד להדליק סיגריה כשידיך כבולות והשוטר שיושב לידך מלא אש.

„יש פה מישהו לא שיכור שיכול לנהוג?"

„אני", אני אומר, מתפלל שלא יבקשו גם ממני להרים רגל על המדרכה, כל כך רחוק מהבית.

והנה אנחנו שוב בהתחלת הרשימה הזאת, בתחנת המשטרה. על הקירות תמונות של שוטרים מתים ומכוניות מעוכות. עדיין אנחנו מרגישים בסרט, וכיוון שמדובר בסרט הוליבודי – אנחנו בטוחים בהאפי־האנד שלא יאחר להגיע.

„אין לכם מה לדאוג", אומר ליטל ריצ'רד, השוטר התורן, „השוטר שעצר אותו הוא לא רק שוטר. הוא גם כומר".

ההרגשה שאנחנו בסרט הולכת ומתעצמת. בסך הכל מדובר בכומר שמשחק ומגיע בתפקיד שוטר. מעל הדלפק פירסומת למשטרת לוס אנג'לס, וגם היא קצת יותר מדי, כמו פוסטר לסרט הוליבודי חדש. שוטרים עומדים בשורה עם אקדחים מוכנים לשליפה ומתחת כתוב: „JOIN L.A.'S FINEST" ובאותיות קטנות יותר: „משתלם להיות אחד מהנפלאים ביותר של אל.איי.' משכורת התחלתית – $26,400 לשנה!"

והנה אלכס שלנו בחוץ, אחרי שנשף כוסית אחת של שנאפס וספל אחד של בירה לתוך בלון, ולשוטר הכומר התברר שהבחור לא שיכור, רק קצת פראנואיד. קצת יותר מדי, בלוס אנג'לס בה כל דבר הוא קצת יותר מדי. כמו הסרט שראינו אתמול בערב. כל כך רחוק מהחיים, כל כך רחוק מהבית.

יהונתן גפן

לוס אנג'לס

מאת גוני סביר

למות בכבוד

שמואל רוט, החוקר הראשון של אייכמן, חלה בסרטן ומת בביתו. [illegible] סעדו אותו בימיו האחרונים בהדרכת יחידה מיוחדת של רופאים ואחיות מ"איכילוב"

המטפחים שיטת טיפול חדשה בחולים חשוכי מרפא. במקום בבית החולים הקר, מאשפזים אותם בחיק המשפחה החם שם מטפלים בעיקר באדם. זה מעניק הרגשה נינוחה ל[illegible]

"את הסרטן גילו אצל אבא שלי ממש בשלבים הסופיים, כשהגידול כבר היה מפושט ופרץ. בשלב זה, אמרו, כבר אין שום טיפול שיכול לעזור לו. מרגע קבלת בשורת־איוב זו, היה ברור לאמי כי ברצונה לאפשר לאבא להיות ביתו, עם משפחתו, עד לרגעיו האחרונים. החלטתה זו הייתה אמיצה מאוד, לאור הקשיים האובייקטיביים והנפשיים, עימם ידעה שיהיה עליה להתמודד. יחד עם זאת, הייתה נחושה בדעתה שזו הדרך!

תמונת העתיד שהצטיירה אז בעינינו הייתה קודרת מאוד: נראה היה כי אנו עומדים בפני משימה קשה מאין כמוה, וכמעט בלתי־אפשרית".

פגשתי את יהודית רוזנברג בבית הוריה, ביום בו קמה מ"שבעה" על מות אביה, שמואל רוט ז"ל:

שמואל רוט פרש מן המשטרה לפני שנים אחדות אחרי שירות ממושך, בדרגת ניצב־משנה. כשנתפס אייכמן והובא לארץ, מונה רוט לחוקר הראשון שלו. בתפקידו האחרון היה ראש מחלקת חקירות במטה הארצי.

"כשהפנו אותנו ליחידה להמשך טיפול של בי"ח "איכילוב" הסתבר לנו כי קיימת אפשרות לממש את מישאלתה של אמי, ולטפל באבא – בבית, בסיוע אנשי היחידה.

היום, אני יכולה לומר שהיחידה היא אחת המערכות המופלאות ביותר בהן פגשתי:

לא היה דבר שבית־חולים יכול להציע, שלא אורגן בבית: תרופות, חמצן, תזונה מתאימה, פיזיותרפיה, בנוסף למעקב הרפואי והטיפול היומיומי. בזכות היחידה, אבא היה 'מאושפז' בבית, במלוא מובן המילה.

שום בית חולים אינו מאפשר להזעיק את רופאו האישי של החולה בכל רגע משעות היממה, "לנדנד" לאחות או לאח בביתם, לאחר שנגמרה "המשמרת", בלי להרגיש "נודניק". אדרבא, בכל פעם שהתקשרתי, הם נתנו לי להרגיש שהם מודים לי על שהואלתי להזדקק להם.

מיום שהכרנו את אנשי היחידה, לא עבר יום בלי ביקור של לפחות אחד מאנשי הצוות: רופא, אח, תזונאית, עובדת־סוציאלית, אחות, פיזיותרפיסטית, שיצאה עם אבא לטייל קצת ברחוב.

הרופא בא לביתנו בפעם הראשונה, וכשהסתיים הביקור, הוא אמר לנו: טלפנו מתי שאתם צריכים. בהתחלה זה נשמע לי סתמי. בדרך־כלל, כשאני מתקשרת לרופא הביתה, אני מרגישה שזה לא מנומס, אני שומרת את זה ממש למקרה חירום. ארך זמן עד שתפסתי שאם אני לא מתקשרת – הרופא מתקשר.

אני רוצה להדגיש: לא הגענו ליחידה הזו דרך שום "קשרים", שם "פרוטקציה". הגענו – כאחד האדם. וככל שהכרנו אותם יותר – בכל פעם חזרנו ושאלנו את עצמנו: מה קורה פה? לא האמנו, ורק כעבור זמן הבנו שאלה האנשים, זו היחידה, וזו דרך עבודתם.

במקום להסתתר מאחורי חלוק לבן, הם היו – בני אדם. והדבר רק העלה את ערכם בעינינו.

לפעמים בא מישהו מהצוות לביקור, ואמר: 'סתם, עברתי בסביבה, ונכנסתי לראות מה נשמע'. הם נתנו לאבא, ולנו, תחושה של חברות. וזו הרגשה יוצאת מן הכלל. כשהאחות האחראית הגיעה לביקור באמבטיה, היא עשתה סיור בבית: בדקה את המקלחת, אם יש ידית לבית־שימוש, ואיך מאורגן הבית. בכל האלמנטים הטכניים, כביכול, הושקעה המון מחשבה. הרופא וצוות המטפלים באבא היו קבועים. הזמינות של אנשי היחידה, 24 שעות ביום, 7 ימים בשבוע, חוזרה והשרתה עלינו בטחון, שהיה נחוץ לנו כל־כך.

לא שמענו מפיהם מילת זירוז או קוצר רוח. כשסיפרו לנו שהם מבקרים גם אצל חולים נוספים, היינו כמעט מופתעים. על פי היחס שקיבלנו, הזמן שהוקדש לנו, הסבלנות ואורך הרוח, היה נדמה לנו שאבא הוא החולה היחיד. רק מהחלון ראינו איך הם רצים למכוניתם, בדרך לחולה הבא.

אבא לא היה מרותק למיטה. בכל בוקר הוא קם, התגלח, החליף בגדים וקיבל מאמא חמצן כדי להתאושש מהמאמץ.

עד יומיים לפני שנפטר, הוא כלל לא התאונן. את התחושות שהיו לו, הוא קיבל כחלק מתהליך החלמה מניתוח.

כיוון שגילו את המחלה רק כשכבר לא היה מה לעשות, החלטנו במשפחה לא לספר לאבא שיש לו סרטן. אמרנו לו שהיה לו פולים. אבא היה איש משכיל, ואם היה רוצה לדעת – היה חוקר ושואל. אבל הוא לא שאל, וכנראה לא רצה לדעת.

הרופא, שראה כי מה שמחזיק את אבי זו התקווה, היה אומר לו: מתי נלך לקונצרט? אם הייתה חלה הטבה, אני בטוחה ומשוכנעת שהוא היה הולך עם אבא לקונצרט, כי כזה רופא הוא.

מעולם לא שמענו מהצוות מילת ביקורת. הם נתנו לנו כוח ותיזקו אותנו, להאמין בעצמנו וביכולת שלנו להעניק לאבא את הטיפול הטוב ביותר.

אבא קיבל סמים נרקוטיים לשיכוך כאבים. אותנו זה מאוד הטריד: הרי אבא היה קצין משטרה! ומה יקרה אם יוודע לו שהוא לוקח סמים נרקוטיים? ומה יקרה אם הוא יתמכר? והרופא, כדרכו, הרגיע אותנו: אם תיווצר בעיה, נשנה, נחליף, נתאים למצב.

יום אחד, אמר לי הרופא: היום, אל תעשי ספונג'ה, אל תרחצי כלים, אל תבשלי, אל תעשי כלום. רק תדברי אתו, תדברי אתו. תחפשי קצוות חוטים ותיאחזי בהם. תעלו זכרונות, תדפדפו באלבומים ישנים. אולי זו הזדמנות להעלות דברים שלא דיברתם עליהם. עכשיו זה הזמן. ואלה היו הנחיות הרופא!

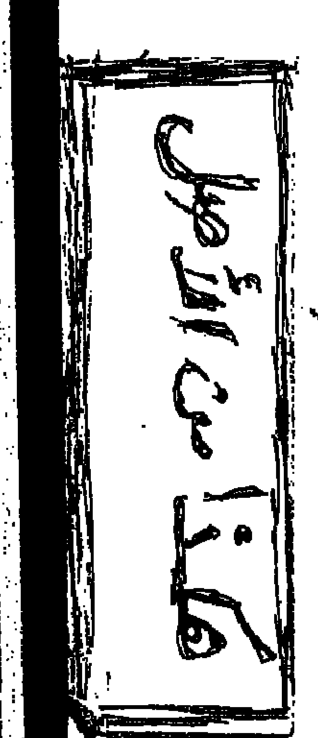
ובאותו יום, אני החלטתי שאנשים זה עוד יותר טוב מתמונות באלבום. התקשרתי לחברים הטובים ואמרתי להם: בואו לאבא. היום. כי אחרת אולי לא תספיקו.

(המשך בעמוד הבא)

יש גם חיסכון

פרופ' דן מיכאלי, מנכ"ל משרד הבריאות, אומר: "עבודת היחידה לטיפול בית ב"איכילוב" חוסכת כ־80 אחוז מהעלות של אותו הטיפול אילו היה ניתן בבית חולים. במחיר 30 מיטות בבית החולים, מטפלת היחידה ב־180 חולים בבתיהם. בדקנו ומצאנו שאם נסגור את היחידה, ניאלץ לאשפז מיד לפחות 30 חולים שימלאו מחלקה שלמה.

"שיטת טיפול הבית, על פי המודל הזה, הולכת ומתפשטת ותקבל תאוצה אם וכאשר קופת חולים הכללית תאמץ אותה. אני מקווה שזה יקרה בתוך זמן קצר".

(המשך מהעמוד הקודם)

כל התקופה, היחידה טיפלה באבא – וגם בנו. לפעמים, גם הרופא חשש, ושיתף אותנו בהתלבטויות: אולי קשה לכם מדיי? אולי אני חושף אתכם יותר מדיי? הוא היה שואל, וחוזר ושואל אותנו, אולי אנחנו רוצים להעביר את אבא לבית חולים. גם במצב הקשה שבו היינו נתונים, הייתה לנו תחושה שיש לנו שליטה: ד"ר מור נתן לנו, בכל פעם מחדש, את זכות ההחלטה. לו רצינו, יכולנו להעביר את אבא לבי"ח, בכל זמן שנראה לנו.

אבל בבי"ח, חולה סרטן במצב סופני, הוא חולה אבוד. אני יכולה אולי לנסות ולהבין את סדרי העדיפויות בבי"ח – אתה מגיע אחרון למי שאתה כבר לא יכול לעזור. אבל בבית – יש מה לעשות. אולי לא מרפאים את המחלה, אבל מטפלים בסימפטומים. בכאב, בקשיים שצצים בכל יום ובכל שעה.

אני מודה, שכל חיי נורא חששתי ממוות. בעקבות מותו של אבי, בבית, כל הגישה שלי השתנתה לגמרי: אחד הסימנים לשינוי הוא שהיום, כשאני חושבת על מה שקרה לאבא, אני חושבת במונחים של לידה. אני חושבת על כך ששני האירועים הקריטיים ביותר של החיים, לידה ומוות, נעשים היום, בדרך כלל, בצורה קרה, מנוכרת – ולבד. בשבילי, היום, ההבדל בין מוות בחדר קר בבי"ח, לבין מוות בבית, במיטה שלך, הוא כמו ללדת לבד, או ללדת עם הבעל, ביחד.

כשאבא שלי מת, בבית, היינו לידו – כל בני המשפחה, וגם חבריו הקרובים. בשעות הארוכות של הדעיכה, „התרגלנו" באיזשהו שלב לכך שהאדם שלידינו – גוסס. ישבנו לידו, ודיברנו על כל מיני דברים.

פתאום „תפסתי את עצמי" ושאלתי את הרופא אם זה בסדר: אבא גוסס, ואנחנו יושבים כך ומדברים. והוא הרגיע אותי ומאד: כן. זה בסדר. אולי הוא שומע אותנו, והוא יודע שהוא לא לבד.

בשבע השעות האחרונות לחייו של אבא, ישבנו כולנו סביבו. הרופא עבר מאדם לאדם, והעניק לנו המון תמיכה, מאסיבית אבל שקטה. אינפורמטיבית, אולם מלאת רגש. הוא היה אתנו כל הזמן, אבל השתדל להיבלע ברקע, בצד, ולא לבלוט. עם אמי, הוא דיבר על הפרידה. לי הסביר מה קורה לאבא מבחינה פיזיולוגית, ומה יהיו השלבים הבאים. דרך השיחות על המוות שניהלנו באותן שעות, למדתי על החיים יותר מאשר אלפי שעות אחרות. הבנתי כי מותו של אבא איננו נקודת סוף בחייו, אלא חלק מחייו ומחיינו. הרופא, בשלב זה, עשה מה שאמא רצתה. כי בסוף, מה שחשוב – זו המשפחה. חשוב שאמא תיפרד מאבא כפי שהיא מרגישה שצריך.

וכשאבא נפטר, אמא ניגשה למיטתו ויישרה את הסדינים. היא עצמה את עיניו, וליטפה אותו. הודות לרופא, אנחנו הרגשנו קירבה – גם לאבא המת. הוא נתן לאמא את הזכות ללטף את אבא, לכסות אותו – בעצמה.

כשאבא מת, זה לא היה שוק. זה היה כל כך טבעי: לראות אותו נושם – ולראות אותו מפסיק לנשום.

אנחנו לא החמצנו את הפרידה מאבא. הוא לא „נחטף", אלא מת בתהליך, לא בקטיעה או ניתוק חד ואכזר.

ובשעת בוקר מוקדמת, לאחר שאבא נפטר, ישבנו, והרופא אתנו. על המשפחה, וחברים נאספו בינתיים. דקות ארוכות שוחחנו, והרופא שאל, שתק, הרגיע. ורק אחר כך פנה לחתום על תעודת הפטירה. צעד פורמלי, טכני. עכשיו היינו אנו, המשפחה, במרכז תשומת הלב. התמיכה והסיוע לא תמו עם מותו של אבא. הרופא וידא שאנו מודעים לכל הפרטים הטכניים של סידורי הקבורה, ומה שאפשר הוא סידר טלפונית, בעצמו.

במשך מספר ימים לאחר מותו של אבא, המשיכה האחות של היחידה להתקשר, ולהזכיר לאמא לקחת את התרופות שלה. הרופא ואנשי היחידה באו לבקר אותנו ב„שבעה". הם לא נעלמו מחיינו.

לי אין טראומה ממותו של אבי. להיפך – אני יצאתי מחוזקת. ולפעמים אני מרגישה עם זה כמעט לא נוח: כאילו יצאתי „ברווח" מזה. זה מאוד פרדוקסלי. הזהירו אותי שאסבול רגשות אשם. אבל אני מרגישה שזכיתי לעשות כל מה שביכולתי, למען אבא שלי.

ד"ר גבי מור ואנשי היחידה, סייעו לנו להעניק לאבא זכות גדולה: הזכות למות בכבוד. הזכות למות כשהוא מוקף אהבה. הייתי אפילו מעזה ואומרת, כי הם נתנו לאבא את הזכות הגדולה למות בשלווה. „אבא שלי נוצח ע"י הסרטן, אבל בלי להיות מובס".

יחידה בלי חלוק לבן

„שמונים אחוז מהאנשים שנשאלו בבי"ח, היו רוצים למות בבית. אבל רק עשרים אחוז מהם מגשימים את המשאלה," אומר ד"ר גבי מור, שעומד בראש היחידה להמשך טיפול של בית החולים איכילוב, מאז הוקמה, לפני 12 שנה.

„בנראה קשה, קשה מאוד למות בבית. עד לפני זמן קצר לא היו אמצעים יעילים לטפל בבית בכאב, ובשאר התסמונות המלוות את השלב הסופני של מחלת הסרטן: דיכאון, חוסר תיאבון, בעיות נשימתיות ועוד. משפחות רבות חששו שבבית יחסרו שירותים רבים, הקיימים בבית החולים.

למשפחה היתה תחושה שבבית אינה עושה מספיק, והיא מצאה הקלה במחשבה שאולי בית חולים יועיל יותר, כשהאחריות אינה נופלת על כתפי המשפחה. גם המתחים הקיימים בתוך המשפחה מחריפים לעתים בזמן שאחד מבני המשפחה לוקה במחלה חשוכת־מרפא".

עד היום קיימות מחלקות אונקולוגיות שגורסות המשך ריפוי החולה הסופני מעבר לסף ההיגיון. „אצלנו", מבהיר ד"ר מור, „הדגש הוא על ה־care, הטיפול, ולא על ה־cure, הריפוי, בשלבים שכבר אי־אפשר לרפא.

„בטיפול בית, אנו משתדלים לאפשר לחולה למות תוך מניעת סבל מיותר ממנו ומבני משפחתו. מה שמכריע את הכף לטובת הטיפול בבית, הוא ההרגשה של החולה הסופני – שהוא בביתו. בבית אפשר להילחם בתחושת חוסר האונים.

אנשי היחידה נפגשים עם החולה בשלב הקריטי ביותר של הרפואה. זה לא שלב הרואי ביחסים שבין הרופא לחולה. זה השלב האנושי. אנחנו מכינים אותם לקראת המוות, אבל בלי ליטול מהם לגמרי את התקווה. לפעמים יש שיפור. לפעמים המצב מתדרדר. הדינמיקה עצומה ושוחקת. הצוות שלנו נדרש לגישה אנושית ולידע רפואי מגוון, בבואו לסייע למשפחה שנוטלת על עצמה לטפל בקרוב אליה, עד מותו".

ד"ר גבי מור: „הדגש על הטיפול ולא על הריפוי." (צילום: ראובן קסטרו)

היחידה להמשך טיפול מופעלת כשירות נלווה של בי"ח „איכילוב", בסיוע „האגודה למלחמה בסרטן". היא נמצאת בכוננות 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע. בצוות כ־40 מטפלים, ביניהם 18 רופאים, אחים, אחיות, עובדת סוציאלית, מרפאים בעיסוק, שיקום הדיבור, פיזיותרפיסטיות, פסיכיאטרית ומתנדבים, שעוסקים בגיוס כספים, איסוף בגדים, שמיכות והסעות לנזקקים. היחידה ממממנת את עצמה, דבר המאפשר לגייס אנשים לפי הצורך.

כ־150 – 160 איש מטופלים מדי יום. מהם חולים כרוניים, מהם הזקוקים לשיקום לאחר ניתוח, התקף לב או אירוע מוחי. כשליש מהחולים המטופלים הם חולי סרטן בשלבים הסופיים, שאין למערכת הרפואית מה להציע להם עוד.

רופא ביחידה אינו מטפל ביותר מ־10 חולים בו זמנית, והוא מלווה אותם עד הסוף. אנשי היחידה מאומנים לתנאי העבודה המיוחדים: משך שעות ארוכות, הם נחשפים לפני המשפחה: אין חלוק לבן, אין מכשירים ומכונות מתוחכמות שמאחוריהם אפשר להסתתר.

אנשי היחידה ערים לשינויים שחלים בתוך המשפחה. על המשפחה להמשיך ולתפקד, לנקות, לבשל, לערוך קניות, לטפל בילדים. לפעמים חלים שינויי תפקידים בתוך המשפחה: הדמות המובילה מתעייפת, בני משפחה משנים מקומות, מתמודדים בלחצים שצצים מכיוונים בלתי צפויים.

ביסוד הטיפול הרפואי של אנשי היחידה – הרצון שלא להאריך את סבלו של החולה ואת סבל המשפחה.

„השגיאה הנוראה של בתי החולים", אומר ד"ר מור, „היא לתת משככי־כאבים רק כשהחולה אינו עומד עוד בכאב, וזאת מחשש שהחולה יתמכר לתרופות הנרקוטיות. חולי סרטן סופניים לא יתמכרו", מדגיש ד"ר מור, „הם יכולים לקבל תרופות נרקוטיות במשך תקופה ארוכה. בדרך כלל המינון הולך ויורד, ולא להיפך, כי החומר מצטבר בגוף. אנחנו מקפידים על מתן משככי־כאבים בשעות קבועות, כדי להקדים את הכאב, במקום לנסות לשכך אותו כשהוא בשיאו".

ד"ר מור מבקש להבהיר: „רק מעטים מהחולים הסופניים ערים למצבם המדוייק, ובודדים קוראים לילד בשמו. גם אז לא ברור לי מה הם מבינים בדיוק. אנחנו תומכים בכל החלטה של החולה – כי רק האמת שלו חשובה. על משפחות לדעת, שלכל משפחה יש הזכות לדרוש טיפול בית, כשמדובר בחולה סופני. כל קופות החולים הקטנות, ובמקרים רבים גם קופ"ח הכללית, מממנות טיפול זה. אני מקווה, שיותר אנשים יגיעו למימוש המשאלה – למות בביתם, זהו המהלך הטבעי לסיום החיים".

ניסן תשמ"ז
מאת נילי פרידלנדר
בשיתוף רשות
שמורות הטבע

בקעת יבנאל: המראה הטבעי, הפראי.

26. בין התבור לכנרת.

באביב, כאשר כל שדות הבז־לת, מכפר תבור ועד הכנרת, מכוסים עשב ירוק, שעורה ומרבדים של פרחי בר לבנים, וורודים וצהובים, והציוצים של הד־רורים הספרדיים נשמעים בנחל יבנ־אל, זהו אחד האיזורים הקסומים של הארץ. מקום סגור בתוך עצמו, בין ההר לכנרת, עם מראה המושבות הו־תיקות, דקלים, חומות לאורך הרחוב הראשי ומטעי התמרים והירדן בין דגניה לכנרת. ירידה פתאומית מהג־ליל התחתון אל הכנרת, בנוף של 85 שנות התישבות יהודית בארץ, שהצ־ליח לשמור על מראהו הטבעי, הפר־אי. טיול באיזור שהצמיח משפחות ואפילו שבטים של לוחמים וחקלאי־ים ישראלים שורשיים דוברי עברית וערבית, בני כפר תבור (מסחה) ויבנ־אל. זהו טיול מכפרו של יגאל אלון, נסיך הגליל, אל יבנאל ואל דגניה וכנ־רת. טיול בן עשרים ק"מ בסך הכל עם מושבות של עליה ראשונה, מיצפה נוף המזכיר את ביתניה של העליה השלישית ובית הקברות הכי יפה בא־רץ, של אנשי העליה השניה, על שפת ים כנרת.

תמסלול: אל צומת כפר תבור מגי־עים אחרי שישה עשר ק"מ מעפולה לכיוון טבריה. או מצומת גולני, דרך אילניה (סג'רה) ובית קשת.

עולים לכפר תבור ובכניסה הרא־שונה פונים ימינה ונוסעים בין בתי המושבה, לאורך דרך פרחונית. מאחו־רי הרתבה ובית העם החדש, שוכן, בבית ישן מ־1903, ששופץ בטוב טעם – המוזיאון הכי יפה ומעניין של מושבה גלילית. הביקור מומלץ ועל כך במסגרת. אצל דוד גולדמן, הצעיר הכי קשיש בכפר תבור, המפתחות למוזיאון ולסיפורים המשעשעים בעברית גלילית שורשית.

ליד בנין מרכזת הטלפונים פונים ימינה לכנרת. כביש צר ומיתפתל, בן עשרים ק"מ, עובר בנוף ירוק עסיסי בין כפר תבור לכנרת.

ובדרך:

שדמות דבורה. מושב עובדים שנו־סד ב־1939 ובו משתלת הוורדים הנ־הדרים של משפחת פישל. ממשיכים לנסוע ורואים משמאל כפר ומסגד עם צרית מרובע.

כפר כמא, כפר צ'רקסי. במרכז הכ־פר הישן שנבנה ב־1876, בתי בזלת שחורים, גגות רעפים וגינות. מהרי קווקז, דרך מקדוניה, נדדו הצ'רקסים אל הגולן והגליל. את השם צ'רקס נתנו להם שבטים אחרים. הם קוראים לעצמם: "אדיגה" שבשפתם מובנו איש אציל. דתם מוסלמית־סונית ויש להם יחסי שכנות הדוקים עם שכני־הם היהודים שבאו לכאן אחריהם. בתש"ח, לחמו יחד עם היהודים נגד אויביהם הערבים. בני העדה משרתים בצה"ל. יש רק עוד כפר צ'רקסי אחד בארץ, ריחניה בגליל העליון, ליד יער ברעם. הכפר השלישי, צ'רקס בשרון, נעזב והאלונים ששרדו ממנו הם היום שמורת טבע נהדרת מצפון לכביש ואדי ערה, ליד קיבוץ גן שמואל.

כאן מתעקל הכביש ויורד אל: יבנ־אל. שמה הערבי – ימה. מושבה מ־1901. מתיישביה הראשונים היו הצב־רים, דור שני של איכרי מטולה וסא־

הטיול לזיכרו של אברהם יפה

מחר בבוקר (12.4), בין שבע לתשע בבוקר, יחכו לכם פקחי רשות שמורות הטבע ביבנאל, ליד הבנק, בפניה לכנרת. כאן מחנים את הרכבים והולכים לטייל עם שומרי הטבע בנחל יבנאל.

לא ממהרים. זהו טיול רגלי של שמונה קילומטר לכל המשפחה, גם לילדים בני חמש ולתינוקות על הכתפיים. הולכים בשעתיים, שלוש ובדרך – מנוחות לשתיית מים. כדי להגיע ליבנאל מתל אביב בתשע, צריך לעזוב את העיר לפחות שעה וחצי קודם. שלטים יכוונו את הנוסעים מצומת כפר תבור אל יבנאל. נעים ללכת פה באביב בין שדות השעורה הירוקים ובין מרבדים וורו־דים של ציפורניות, שדות לבנים נעים ברוח של שערות שולמית, ושיחים של מרווה ריחנית. ריח השדה.

הולכים בבקעה ויורדים אל הנחל. מי מעיינות זורמים בסבך של חורשות הרדופים, עצי תאנה ותמר, עצי שיזף עתיקים ויפים. שיזף חשיה, עדיין בשלכת. בקיץ, כשיחיו השיחים האלה ירוקים, יהיו כל השדות צהובים ויהיה פה חם מאד, ולח. בדרך תעברו בחורשת יעלה, ובה שיזפים (סידריות) עתי־קים ויפי נוף. הם נשמרו כאן בזכות בית קברות בדואי הסמוך אליהם.

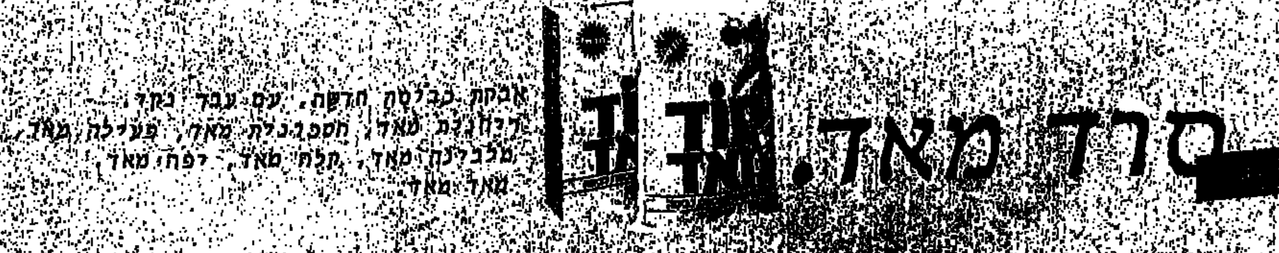
שמו הערבי של הנחל, ואדי פיג'ס, שומר על השם היווני שניתן לנחל בימי בית שני, פיגס – מעיינות ביוונית; מילה שעליה חוזרים הרבה בשירה היוו־נית. נחל יבנאל – נחל המעיינות. על מדרונות ההרים רואים שרידים של אמת־מים שהובילה את מי מעיינות הנחל למרחצאות המפוארים בטבריה. זוהי תעלה ברניקי, על שם אחותו היפה של אגריפס השני, מלך יהודי בימי המרד הגדול ברומאים.

סוף הטיול ליד תל עובדיה. ליד שער קיבוץ בית זרע יאספו אוטובוסים את המטיילים ויעלו את הנהגים אל רכבם. אחר כך אפשר להמשיך בטיול, כמתואר במסלול, אבל מהכינרת לכפר תבור. הטיול בנחל יבנאל מתקיים זו השנה השלישית. זהו טיול לזיכרו של אלוף אברהם יפה (1913־1983) שנעו־ריו עברו בבקעת יבנאל. כאן לחם עם פלוגות הלילה של וינגייט. אלוף פיקוד הצפון ואלוף פיקוד הדרום בישראל שלפני מלחמת ששת הימים. לקראת העי־שור השישי של חייו עשה מהפך בנפשו ובמעשיו. מלוחם וצייד היה לשומר טבע. בהנהגתו הפכה רשות שמורות הטבע לגוף הממשלתי הדומיננטי בשמי־רת טבע הארץ ומניעת הכחדתו למען הדורות הבאים.

דמי השתתפות – 3 שקלים ליחיד ו־8 שקלים למשפחה.

הר תבור
צילום: ראובן קסטרו

טיול
סופשבוע

(המשך)

חם־ג'ולן, מושבה עברית בגולן, שנעזבה בסוף המאה הקודמת. הם הכירו היטב את האיזור ואקלימו, ידעו היטב ערבית וניהלו מאבקים עם הבדואים בואדי פיג'ס ששדדו את יבוליהם ורכושם הדל. הם התפרנסו מגידול שעורה, חומוס ובקר. עד היום שומרת יבנאל על אופייה החקלאי. 1500 תושבים, כולל בית ונן, משמר השלושה וסמדר.

עוברים משמאל את הצומת לאלומות ופוריה. על הפיסגה, קיבוץ אלומות שהוקם ע"י חברי הנוער העובד ב־1940 וביניהם שמעון פרס. ממשיכים לנסוע ומגיעים לביתניה. אנדרטה ומיצפור. מיבנה דמוי אוהל לזכר האוהלים בהם חיו עשרים ושניים צעירים וארבע צעירות, מראשוני תנועת השומר הצעיר. "קן נשרים" הם קראו אז לביתניה. בימים סללו את כביש טבריה־רמת ישי ובלילות – שיחות ארוכות לתוך הלילה, חשיפה נפשית, ויכוחים סוערים, האשמות הדדיות, חיפושי דרך, ירידה על החלשים. עליהם כתב יהושע סובול את מחזהו "ליל העשרים". מכאן יצאו לעמק בית שאן ויסדו את הקיבוץ הראשון של השומר הצעיר, בית אלפא. תצפית נוף יפהפיה על דרום הכנרת, על דגניה וכנרת בעמק הירדן.

יורדים לצומת כנרת ומהמושבה כנרת פונים ימינה. על שפת הכנרת משמאל, לפני "אוהלו" – בית הקברות הכי יפה בארץ. ללא גדר, מצבות על חוף הכנרת. עולים במדרגות רחבות לקבר רחל המשוררת, (1890־1931). תמיד יש על הקבר פרחים רעננים או חלוקי נחל. מישהו לקח את ספר שיריה שהיה מונח פה תמיד, ושכח להחזיר. אשה צעירה ויפה שגוועה בתל אביב וכתבה: "אם צו הגורל להיות רחוקה מגבוליך, תתניני כנרת לנוח בבית קברותיך". ליד הקבר – "דקל שפל צמרת, סתור שיער הדקל כתינוק שובב ובמי כנרת ילכחו רגליו". לידה, קבורה המשוררת אלישבע, רוסיה שהתגיירה. גם היא כתבה שירים על הכנרת. קבריהם של משה הס, בורוכוב, בילינסון, סירקין, הרצפלד. הקבר של ברל, עם שתי הנשים בחייו: שרה שמוקלר ולאה מירון. קברו של בן ציון ישראלי, שהבריח מעיראק את שתילי התמרים שגדלו כאן מאד, מעבר לכביש. אחת הפינות היפות והשקטות של עמק הירדן.

לפני הגשר על הירדן פונים ימינה כמאה מטר לאורך הירדן ורואים צליינים נוצרים טובלים כאן במים ושרים מיזמורים. תחת הגשר המשמש כסכר רואים את הירדן היוצא מהכנרת, חורשת האקליפטוס, הגשר, הסירה.

ומכאן נסיעה לצומת צמח ולקיבוץ בית זרע, להליכה קצרה ויפה לתל עובידיה. ואם לא על חוף הכנרת, זה המקום לפתוח את סלי האוכל ובקבוק יין לבן וצונן. חונים לפני השער של קיבוץ בית זרע והולכים ימינה. בסוף מטע התמרים פונים שמאלה. מגיעים לעוד שער. לפניו פונים ימינה וחוצים את גשר הירדן. הולכים לתל הירוק וחוזרים באותה הדרך.

כאן מסתיים הטיול, אבל עוד אפשר לחזור צפונה ולטבול בכנרת באחד החופים שבין המושבה כנרת לטבריה. ולמישור החוף לחזור דרך צומת גולני, ובצומת המוביל, אחרי קיבוץ הסוללים, לפנות שמאלה לתחנת הדלק של קיבוץ אלונים, לכיוון טבעון עם פניה שמאלה לפני בית שערים. עוד פעם שמאלה ליקנעם וחזרה דרך ואדי מילח למחלף זיכרון בכביש החוף.

תל־עובידיה: האתר הקדום ביותר. (צילום: שי גינות)

פילים והיפופוטמים

הטיול בנחל יבנאל ובהליכה קצרה מקיבוץ בית זרע, מגיעים לתל עובידיה, ליד הירדן. התל הירוק עכשיו מתנשא לגובה 30 מטר מעל סביבותיו וטומן בחובו עיר כנענית קדומה. משערים כי היתה זו העיר הכנענית הקדומה ינועם. תבליט של ינועם, התואם להפליא את תל עובידיה, מופיע על קיר בקרנך, מצרים. העיר חלשה על מעברות הירדן, על שפך נחל יבנאל ועל שדות פוריים שהושקו במי הנחל.

למרגלות התל, טחנת קמח שהונעה במי הירדן, שהובאו לכאן באמה שאורכה כקילומטר. בתחילה המאה הותקנה בה טורבינה והטחנה היתה בבעלות יהודית ערבית עד שנות העשרים.

סמוך לתל, צריף ששימש את המדענים שחקרו משנות השישים את האתר הפרהיסטורי של עובידיה. זהו האתר הקדום ביותר במזרח התיכון, מלפני שש אלפים־שמונת אלפים שנה, שבו נמצאו שרידים של בעלי חיים שכבר נעלמו מכדור הארץ וגם עצמות של פילים, היפופוטמים, ג'ירפות, נמרים ואריות.

קברותיהם של בן־ציון וחיה ישראלי בכנרת: לא הרחק מהתמרים שהביא.

טיולי פסח בחינם.

רק בחגים אפשר לטייל בחינם עם פקחי רשות שמורות הטבע, איש איש באיזור שלו. הקוראים מוזמנים להצטרף לפקחים להליכות קצרות באביב, בחג הפסח:

לנחל נשר עילי בכרמל (עם סלמן אבו דוכן): ב־27.4, מיפגש בשעה 9.00 בכניסה לחניון הרקפות על כביש האוניברסיטה לעיספיא. שלוש שעות, למשפחות.

לעין פארה בואדי קלט (עם אסף גוטפלד): ב־27.4 שעה 8.30 בכניסה החדשה לגבעת זאב מכביש ירושלים־יריחו. שלוש שעות, למשפחות.

בשמורת טבע, מערת התאומים (עם יעקב שמול): ב־27.4, מפגש בשעה 9.00 מול הכניסה למושב זנוח, ליד בית שמש. שלוש שעות, למשפחות.

השביל החדש בנחל שורק (עם איתן הדני): ב־26.4 מפגש בצומת בר גיורא בשעה 8.00 בבוקר. טיול רגלי, ארבע שעות, למשפחות.

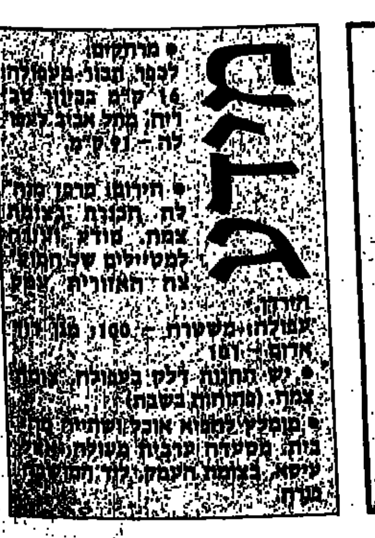
לשמורת דור הבונים (עם גידי שגיא): ב־28.4 שעה 10.00. טיול של שלוש שעות, למשפחות. מיפגש בכניסה למושב הבונים מכביש זיכרון־עתלית.

סיור לאורך כביש אלון (עם דורון ניסים): ב־28.4, מפגש ב־9.00 בצומת כפר אדומים. לעין פואר, כוכב השחר, עין סאמיה, מעלה אפרים.

לחורשת הארבעים בכרמל (עם אבנר סופר): ב־29.4 פריחה נהדרת. בשעה 9.00, מצוק הארבעים על כביש האוניברסיטה־עיספיא. שלוש שעות, למשפחות.

בשמורת הפולג (עם איציק גלבר): ב־30.4 בשעה 9.00. מפגש בתחנות אגד מול מכון וינגייט. שעתיים, שלוש. למשפחות.

בשמורת עין פשחה עם נתי צמרת, בחלק הסגור עם המעיינות והאגמים המתוקים לחוף ים המלח. כל ימי חול המועד, בשעה 10.00. מעכשיו ירידה מסודרת מהשמורה לחוף ים המלח.

אלכס אנסקי: אני לא נוסטלגי. כל הזמן מתחלפים לי הגיבו[רים]

בן 46, עלה מבולגריה עם הוריו, שחקנית ובמאי. למד בביה"ס יסודי־דתי "בילו", בבית חינוך ובתיכון חדש בת"א. מכונאי בחיל אוויר, מתכנת מחשבים במשרד האוצר, שחקן, שדר רדיו. חוזר בימים אלה לתכניתו הפופולרית "שבע אפס שבע" בגלי צה"ל. נשוי לגרפיקאית שרי, אב לשני (25), מיכל (5), הלל (חצי שנה).

יש לי סיוט אימים החוזר ומכסה אותי בזיעה קרה. עוצרים אותי בטעות ובבית המעצר אני מנסה להוכיח שאני אלכס אנסקי. הנה התעודות שלי. אני מבקש שיצלצלו לאורי סביר, יועץ ראש הממשלה, ויוודאו איתו, אבל אני לא זוכר את מספר הטלפון שלו... לפעמים אני מתעורר בצעקות. אין דבר שמפחיד אותי יותר מלהיות סגור בבית סוהר. טוטאליטריות, כפיה מכל סוג, אישית, משפחתית, חברתית, אלה האויבים שלי מאז שאני זוכר את עצמי.

בעצם יש לי מזל שהתחביבים שלו הם החומרים לעבודה שלי. כמעט כל מה שאני עושה משמש לי חומר גלם. להסתובב, להכנס למקומות שאני לא מכיר, לראות איך מפרקים בשר, בונים מנוע, יוצרים שוקולד, לראות פרצופים; להכיר אנשים מסוגים שונים. אני אוהב להסתובב ברחובות ולשבת בבתי קפה. אצלי זה כנראה לא רק תענוג, זה כמעט צורך קיומי. אני זקוק לכמות מסויימת של שעות ישיבה בבתי קפה וקילומטראז' ברחובות כדי שאוכל להרגיש [illegible]

גם אם לא הייתי צריך לעבוד, הייתי עושה אותם דברים. החיים לא היו משתנים נהרבה, רק בלי "רד ליין" וללא קריאת עתונים בכולמוס כזה. קשה לי להתפאר כפני עצמי בידע בתחומים האלה. חסרה לי התכונה המובהקת של עתונאי, שהבסיס שלו ומעמדו נקבעים על סמך האינפורמציה [illegible]

[illegible]

יש לי סיוט אימים החוזר ומכסה אותי בזיעה קרה. עוצרים אותי בטעות ובבית המעצר אני מנסה להוכיח שאני אלכס אנסקי, הנה התעודות שלי. אני מבקש שיצלצלו לאורי סביר, יועץ ראש הממשלה, ויוודאו איתו, אבל אני לא זוכר את מספר הטלפון שלו...

מיצוי, המוניטין המתלווה, הבעות התודה, המחמאות, זה בפירוש דבר מישני. עברו הימים שהייתי פורט מוניטין כדי לקבל הנחות, הזמנות, אהבה. היום אני יכול להרשות לעצמי לא לעשות דבר שאינני אוהב, לא חייב להתנהג כפי שמצפים ממני, לא צריך להתהדר, לעשות רושם. פעם הרגשתי חובה להצחיק, לשעשע, לעניין. כל פגישה עם אשה היתה כרוכה בלהקסים אותה. [illegible]

[illegible]

מה אתה אוהב לעשות עם ילדיך? _עם בתי אני אוהב לנסוע במכונית, להקשיב לשיחות שלה עם החברות. אני מופתע לגלות שלידי צומח טיפוס שאינו אני ולא אמא שלה. אנחנו מתערבים מעט בגדילה שלה. לא מטורפים אחרי הילדים ולא מתאווים שיהיו דומים לנו. ומכיוון שאיננו משפחה עם אינדוקטרינציה וטבעם של ילדים למרוד בהוריהם, אני חושש שהמרד שלהם יתבטא בקנאות דתית._

על מה אתה מתחרט? _שהפסקתי את לימודי הפסנתר. בכל פעם שאני מוזמן למקום עם פסנתר, אני מדמה לעצמי שאני קם ממקומי, מתיישב ומנגן לאנשים._

אתה אדם חזק? _להוציא את הסיטואציה המפחידה של מעצר, אני חושב שאני יכול להסתגל לכל חברה, תרבות או מזג אויר ומבחינה זו אני חושב שאני חזק._

יש לך שונאים? _הייתי רוצה לחשוב שלא._

מהם החסרונות שלך? _לא יודע מספיק שפות. יש לי דעות קדומות לגבי טיפוס מסויים של בני אדם. אני מתרשם חזק מאד מסגנון דיבור וממראית עין._

למי היית רוצה להפליק סטירת־לחי? _לכלי הקודש ההוא מש"ס שאמר שהילדים נהרגו בגלל שהמזוזות בביתם לא היו כשרות._

מה ישראלי בעיניך? _אליצור נתניה._

מה אתה מתעב? _כשמוציאים את משחת השיניים מאמצע השפופרת._

מה עוזר לך להתרכז? _"רד ליין". לחץ הזמן._

מה אתה שונא לעשות? _להכנס לסופרמרקט בשביל שקית חלב וככר לחם ולעמוד 20 דקות בתור לקופאית._

מה מרגיע אותך? _תרופות._

מה משעמם אותך? _כדורגל וחידונים._

אתה עוסק בספורט? _בהחלט לא!_

איזה טעמים אתה זוכר מהעבר? _טעם של לחם שחור ספוג בשמן ועליו פלפל אדום. בשנים הראשונות בארץ זה היה המעדן._

מהו זכרון הילדות החזק שלך? _דקות ספורות לפני הצגת בכורה ב"הבימה". אני, ילד־שחקן, יושב בשורה הראשונה. גברת חנה רובינא נעצרת ומשוחחת אתי. אחרי שפנתה והלכה רכן מישהו מאחורי ולחש לי באוזן – לא יפה שלא קמת. הבושה, הידיעה שכל האולם ראה את התמונה הזאת, זה היה נורא. אז הרגשתי בפעם הראשונה למה מתכוונים כשאומרים "הזיע לי התחת"._

אילו יכולת, מה היית משנה בעצמך? _להיות מסוגל לישון פחות ולהיות בעל זכרון יותר טוב._

אילו יכולת, לאן היית נוסע? _אני יכול ואני גם נוסע._

מה בעיניך אשה יפה? _אשה שגם אני וגם אשתי רוצים להכניס אותה אל המיטה שלנו._

שלנו הוא כמעט כמו עירום נזירי. אשתי גרפיקאית, והיא לא רוצה שמשהו יפריע לה לעין. היא צריכה הרמוניה. אין פה תמונות דומיננטיות. כל תמונה שנתלתה על הקיר הלבן זה הסכמה עם הרבה היסוסים. אנחנו הרבה בבית ויש לנו זמן להתעסק בהרמוניות פנימיות ושקט. הרמוניה כזאת משתררת רק כאשר

עברו הימים שהייתי פורט מוניטין כדי לקבל הנחות, הזמנות, אהבה. היום אני יכול להרשות לעצמי לא לעשות דבר שאינני אוהב, לא חייב להתנהג כפי שמצפים ממני. לא צריך להתהדר, לעשות רושם. פעם הרגשתי חובה להצחיק, לשעשע, לעניין.

נעשה חושך באולם ומתחיל סרט טוב, סרט שעוקף את כל מנגנוני הביקורת המושחזים ותופס אותך במקומות שתפסו אותך כשהיית ילד.

אני מאד לא נוסטלגי. כל הזמן מתחלפים לי הגיבורים. לעתים רחוקות אני חוזר אל דמות נערצת ומסכים מחדש שזה הסופר/קומפוזיטור הכי טוב [illegible]

[illegible]

מהתיאטרון; הוא מיפלט נהדר. גם הספרים, העברית הכתובה סימפטית (עשירה אלף מונים יותר מהעברית [illegible]

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: יוסי זמיר (סקופ 80)

התליין הקטן

(המשך מעמוד 13)

יהיה – הוא סיים פו"מ כהצטיינות. זמן מה שימש כאחראי על החינוך הגבוה במפלגת הבעת', ויסד את אגודת בוגרי האוניברסיטאות של סוריה. הוא מפעילה עתה ומציג עצמו כיורש, שיראג לקיום החינוך. וישנם האחרים, אנשי ההון הגדולים. חכיכי ריפעת ושותפים לו בעסקים. מול הסוציאליזם של הבעת', ריפעת מציג מדיניות ליברלית. תמיכה בו פרושה ביטול הגבלות על יבוא, שגשוג בעלי ההון, יותר כסף ורווחים. וישנו הנוער, הצעירים של מפלגת הבעת'. ריפעת בז לעסקני המפלגה, אך מכיר בכוחה הארגוני של המפלגה ויכולתה לגייס המונים. ריפעת מבטיח להם כל טוב. הוא מקיים עשרות פגישות, נואם, מתפייס עם שונאים. הוא אף מופיע בעיר חמאת, שם טבחו כוחותיו רק לפני שנה למעלה מ־20,000 איש, ומכריז שאילו היה בידו, היה מוציא לחופשי מכתי הסוהר את כל בני חמאת, היקרים לו כל־כך. לעג לרש. אבל, לא צלח בידו לחזק מעמדו. להיפך, הפכפכנותו, האופורטיוניסט שבו, זעקו לשמיים. היה ברור שמלה שלו אינה מלה. ותמור מכך – יריביו נרכו. הם גמרו אומר לסלקו.

שוב גאתה המתיחות. שוב נערכו הכוחות, אלו מול אלו, עם היד על ההדק. והיא לחצה. כ־30 במארס, באישון לילה, נזעק חאפז אסד ממיטתו על מנת להפריד אישית בין הניצים בעיר דמשק, וכעבור 3 שבועות נשפך דם סורי כתקריות אש בלטקיה. המצב נהפך לבלתי נסבל. מלחמת אחים שוב עמדה בשער. הפור של חאפז אסד נפל: ריפעת ישמור על תואר הסגן, אך ייצא לגלות מכובדת. האם סיכם ותתבל זאת עם ריפעת? האם החליט בכך להרדים יריביו? האם לא התייעץ עם ריפעת? לאיש לא היו אז תשובות מוסמכות לכך, אבל ידיביו של ריפעת הרימו כוסית – שהחיינו!

ב־28 במאי '84 עולה ריפעת על מטוס בדרכו למוסקווה. את מרביתה של הפמליה הגדולה שלו, 30 אנשי בטחון ועשרות שרתים, וכן את נשיו וכמה מפלגשיו, הוא שולח לשווייצריה, לאגם ז'נווה. ריפעת אינו אוהד את הרוסים. הם אפורים בשבילו, משעממים. תמיד צידד בהרפית הקשרים עמם. אורח החיים האמריקאי החומרני הוא שמשך אותו. שניים מבניו נרשמו לאוניברסטת ג'ורג'טאון בוושינגטון. רבות השמועות על קשריו החשאיים עם גורמים אמריקאים שונים. במוסקווה הוא נפגש עם צ'רניינקו, מזכיר המפלגה, ומפזר שבחים לבריה"מ ומעלה על נס את תרומתה לבטחון סוריה. מה אכפת לו. העיקר בשבילו היה להופיע כאיש מדינה חשוב, להפגין את תבונתו המדינית ולשפר דימויו בעיני שליטי הקרמלין.

וממוסקווה, דרך בולגריה, הוא מגיע לז'נווה, ולאחר מכן לפאריס. שווייץ וצרפת היו תמיד אהובות עליו. הוא הרבה לפקדן בעבר. מקום מנעמי החיים, רקימת עסקים והכרת „העולם הגדול". אבל, בימוסים והליכות זה לא הוסיף לו. גס וגרגרן נשאר, עם הרגלי גיהוק ושיהוק בין מנה למנה. את הצרפתית לא למד כהלכה וגם אנגלית לא ידע. שומרי ראשו ושרתיו מתהוללים כאילו ברמשק היו. גונבים מחנויות וסוחבים תפוחי־עץ מגנים פרטיים, כאב ראש למשטרות המקומיות.

לא עובר זמן ובשורות איוב זורמות אליו מדמשק: יחידה 569 שלו – פורקה. חלקה הארי צורף לצבא עם מפקד חדש, ויתרתה פוזרה. נשבר בסיס כוחו ומטה שלטונו. נאמניו נאסרים. הגנרל טלאס אף מכריז עליו כעל אישיות בלתי רצויה בסוריה, מפולת, אבל לא איש כריפעת ירתע. יש לו מנגנון רצח אותו טיפח משנים. אלי חבייקה הלבנוני היה תלמידו בעניינים אלה. אנשיו פעלו „בשיטות סוריות" נגד האחים המוסלמים ברחבי אירופה, נגד העיראקים בלב פאריס

חאפז הציע לריפעת ולשפיק: בנו של שפיק יתחתן עם בתו של ריפעת. הצעה שאין לסרב לה. כל חנויות הפרחים של העיר דמשק התרוקנו ביום התתונה. גם בחשמל, מצרך יקר בסוריה, לא חסכו.

ונגד כל אויבי המשטר הסורי באשר הם שם. חוליה שלו נשלחה ב־81' לירדן לרצוח את ראש ממשלתה דאז, אך נתפסה. כמה ממיסדי הבעת', ששהו בגלות, נפלו מכדורי מרצחיו. בקייץ '84 הופעל מטען צד נגד מכוניתו של חדאם, סגנו של חאפז אסד לענייני חוץ, שעה שהיתה בדרכה מלבנון לסוריה. חדאם הקטנטן – ניצל; תבמאת שהאבי הרמטכ"ל ניצל אף הוא מנסיון התנגשות בחייו. המתנקש – אחד מאנשי ריפעת שהתחזה למוכר תירס; ברגע האחרון סוכל נסיון להעיף את הבנין בו התכנסה ההנהגה הארצית של מפלגת הבעת'. מישהו הלשין, והעררותם התמוהה מהישיבה של תומכי ריפעת, עוררה חשדות. יריבי ריפעת בסוריה הופכים את דירותיהם ומשרדיהם ליערים מבוצרים. מאפיה.

זאת יד ימינו הארוכה של ריפעת. בשמאלו הוא דורש להפגש רשמית עם נשיא צרפת, בתוקף היותו סגן נשיא סוריה. נמוקו – מיטראן נוהג להפגש עם ג'ורג' בוש, סגנו של רייגן ומין הדין שריפעת לא יקופח. הצרפתים במבוכה, אך דוחים הדרישה. בוש, הם אומרים, הנא סגן יחיד, ואלו ריפעת הוא רק אחד משלושה סגנים לנשיא חאפז אסד. ריפעת מתנחם בעיסקת. תחת התואר „איש עסקים ערבי" הוא רוכש 11% ממניות חברת התרופות האיטלקית הגדולה „בירייל". יש לו ככר, מזה זמן, שליטה במניות חברת התרופות השווייצרית „וירמנטה". והוא תאב לעור ארמונות ואחוזות. בטאברני, לא הרחק מצפון לפאריס, מצויה מפקדת כוח ההרתעה הגרעיני הצרפתי. נושקת לגדרה – טירה, וסביבה אורוות סוסים, מגרשי טניס ובריכות שחיה. בעליה, זה מספר שנים, של חברה מליכטנשטיין בבעלות נסיך הכתר הסעודי עבדאללה, חברו כזכור של ריפעת. הטירה, על חמורותיה, עוברת לידי ריפעת. אנשי ריפעת ליד המתקן הסודי ביותר של צרפת? הצרפתים נחרדים, והשמועות כי מערכת האזנה הותקנה בטירה עושות להן כנפיים. המועצה המקומית, דרך אגב, קבלה בזמנו מהנסיך עבדאללה תרומה צנועה בסך של 2 מיליון פרנקים ל„צרכי פיתוח".

קייץ '84 חולף. בדצמבר צפויות להערך בסוריה הבחירות לוועידת הבעת'. זהו מבחן כוח לריפעת ברור שנוכחותו דרושה בשטח ולא בפאריס. הוא מנהל מו"מ עם אחיו הנשיא, ומבקש שיגדירו את סמכויותיו כסגן נשיא. בנובמבר '84 מפורסם בדמשק צו נשיאותי הקובע מחדש כי ד"ר ריפעת מונה לתפקיד הממונה על הבטחון בסוריה. זה לא מספק, אך טוב מלא כלום. מפאריס מציף ריפעת את דמשק בהבטחות על „צמיחה כלכלית" כאשר יחזור לסוריה. בליל 25־26 נובמבר '84, במטוס מיוחד ששיגר אחיו, הוא חוזר לדמשק. מספר שעות לאחר מכן מגיע נשיא צרפת, מיטראן, לשדה התעופה. שאון התותחים לכבוד מיטראן, התמזג בשריקות הכדורים ופצפוצי זיקוקי הדי־נור ברחובות דמשק. חיילי יחידה 569, כבר לא תחת פיקודו של ריפעת, אך עדיין נאמנים ואוהדים לו – חגגו. הקול עבר בדמשק: זאת הפעם הראשונה שנשיא צרפת מבקר בסוריה מאז זכתה לעצמאות ב־46, וזאת הפעם הראשונה מאז '49 שאישיות סורית גולה בכירה חוזרת הביתה מחוזקת יותר.

אבל, לא כך הם פני המציאות. בבחירות לוועידת הבעת' מפסידים נאמניו. הוא עצמו מצליח בוועידה להבחר להנהגה (21 חברים), אך כולם יודעים שרק בחסדי אחיו חאפז הצליח בכך. אפס, ריפעת משקיע עצמו בפעילות מדינית. קשריו עם ערפאת הדוקים (לא ברור מי נותן למי כסף – ערפאת לריפעת או ריפעת לערפאת.) והמלך חוסיין – מחבבו. הוא מנסה על כן לקרב בין סוריה לבין ערפאת ובין סוריה לחוסיין, אך לשווא. הוא דורש סמכויות כאחראי לבטחון, אך מקבל פרורים. גופי המודיעין והבטחון נתונים בידי יריביו רבי הכוח, והם אומרים לו בפשטות: "קפוץ..". במר לו הוא נוסע לקרדחה, מקום הולדתו, לחזק את קשריו עם זקני העדה העלאוית. ואז, הוגה אחיו חאפז רעיון מבריק שבית הבסבורג האוסטרי כה הצטיין בו. באחד מערבי חודש ספטמבר '85 מגיע חאפז אסד ואשתו לביתו של ריפעת במזה („המגדלור" כך כונה הבית שהתמזגו בו שיש איטלקי ופלדה של טנקים מאבטחים). לא עוברות רקות ושלושה מיריבי ריפעת מגיעים עם נשותיהם: טלאס, חדאם, ושפיק פיאד, מפקדה של הדיביזיה המשוריינת השלישית. ואחרי הקפה פונה חאפז לריפעת ולשפיק ובפיו הצעה: בנו של שפיק יתחתן עם בתו – אחת מני רבות – של ריפעת. הצעה שאין לסרב לה. כל חנויות הפרחים של העיר דמשק התרוקנו ביום התתונה. גם בחשמל, מצרך יקר בסוריה, לא חסכו.

שוב עולה המטוטלת, שוב מדברים על ריפעת כיורש העצר. אבל, ריפעת יודע את האמת: יש לו תואר, יש לו משרד, אך אין לו גייסות, ויריביו – גם אפיפיורים וגם עם גייסות. הוא לוחץ ולוחץ על אחיו למנותו ליורש, לפחות לסלק את יריביו ולתת לו משהו ממשי ביד. חאפז מסרב. כחושיו הבריאים הוא יודע שאת רפת יש לשמור על אש קטנה. לריפעת אין מה שיש לאסד – סבלנות. נשבר לו, וכ־5 בדצמבר '85 הוא מקהיל את פמליתו ויוצא בשנית לפאריס. הפעם – גלות מרצון. הבסיס, עד היום – בשדרות פוש.

משם הוא ממשיך, למכור את משנתו המדינית המתונה: בנית גשרים ולא שמירה על החומות; פתיחות סורית ולא בידוד והסתגרות; פתיחות למערב, וריפוף הקשרים עם בריה"מ; פתיחות למחנה הערבי הפרגמטי של סעודיה, ירדן, ערפאת, נסיכויות המפרץ וריפוף הקשרים עם איראן; פחות להט עוינות לישראל ויותר התרכזות בבעיות הפנים הסוריות; פחות סוציאליזם ויותר ליברליזם. אבל, מי יכול להיות ערב לסחורה הנמכרת ע"י אופורטוניסט, בלתי אמין, שידו בכל ויד כל בו? ומי יכול לחזות מה צופן לו העתיד? האם יירש את אחיו, האם אחד מיריביו ירש אותו, או דמות פשרה? ואולי יירש אותו בנו הצעיר באסל, בן 26, ילוף סוריה ברכיבה על סוסים? סיכויו של ריפעת בירידה, אין ספק. אבל הוא היה וישאר אחיו של חאפז, הוא עלאווי, הוא בעל קשרים וכסף, הוא עדיין נהנה מתמיכה מסויימת, והוא – אישיות. תהיה אשר תהיה, ובתהפוכות המזרח התיכון וסוריה – מי יודע. אולי תיווצרנה נסיבות כאלו שד"ר־תא"ל ריפעת אסד עוד יעלה על כס השלטון, מצפון למדינת ישראל.

עמוס גלבוע

סמל המדינה

(המשך מעמוד 15)

לי זמן בגלל הכדורסל. אני כבר חצי שנה קורא את הספר של רפול ולא מצליח לגמור אותו." ופעילות תרבותית אחרת? "אשתי ואני הולכים לתיאטרון. ל'פליטת פה' של רודו טופז, לגשש, לא הולכים להצגות כבדות בקאמרי".

הוא מדבר הרבה על האובססיה שלו להיות ראשון, להיות הכי טוב. באימון, כשכולם יורדים רגע לספסל, הוא עושה עוד כמה כפיפות בטן. שיהיה. "זה כוח רצון גדול להישאר כטוף, להיות מספר אחד, לא להיות מספר שתיים. זה לא אבסורד, זו עבודה." אחר־כך מדברים על סיפוק. הטלפון מצלצל, הבחורה שעובדת בחנות מקבלת את השיחה. "מי זה היה?" הוא שואל, "מעריצה", היא עונה. מיקי מחייך חיוך מפונק. לא עושה עניין. ההערצה הגדולה הזו, צריכה לשכת לו קצת על המצפון. כאחד המשחקים המכריעים של מכבי תל־אביב, צפה גם דוד של אשתו. מכבי ניצחה בסופו של דבר אבל הדוד לא יכול היה לעמוד במתח – ומת. "תשמעי, הרבה זקנים עוצרים אותי ברחוב ואומרים לי שאנחנו לא צריכים להשאיר אותם במתח כזה בגלל שזה מסוכן ללחץ דם שלהם. אני מסביר להם שאנחנו לא עושים את זה בלי כוונה". הוא רציני.

חלק גופו המצולם ביותר על המיגרש הוא האצבע שמזדקרת למרומי יד אליהו, מיד לאחר שקליעת סל מוצלחת. האצבע הצעקנית הזו אינה מקבלת, לדבריו, הוראה מהמוח. "זו פעולה ספונטנית שיוצאת מהגוף", הוא מסביר. "אני בכלל לא בחור שחצן. באמת שאני חושב שאני לא שחצן."

לאחר סיום המשחק עם הפועל חולון העונה, אמר מיקי ברקוביץ לעתונאי ביציאה: "למה לי לשחק בכל המשחק. אני יכול לעבור במקרה ליד יד אליהו, להיכנס, לשאול כמה שניות נותרו לסיום, לקבל את הכדור, לקלוע את סל הניצחון וללכת הביתה." שאר השחקנים, ביניהם קווין מגי, שרצים על המיגרש, מזיעים כמו חמורים ונותנים את הנשמה, לא נכללים בתזה הברקוביצ'ית הזו. נו, זו לא שחצנות? מיקי צוחק. "זה לא שאני שחצן, לפעמים יוצאות לי הברקות שחצניות. זה לא אותו דבר. אני בסך הכל בחור מאוד סולידי."

שמונה פעמים בשיחה חוזר מיקי על המשפט "אני סולידי". סולידיות לפעמים גובלת בשעמום. את הגבול הזה הוא מנסה לטשטש. "אני לא אימפולסיבי אבל אני אוהב לעשות דברים אחרים. לא כמו כולם. למשל? אחרי השירות הצבאי בפיקוד הנח"ל קיבלתי מילגה ונסעתי ללמוד ניהול בתי מלון בלאס וגאס. אחרי שנה, פונקט, חזרתי למכבי תל־אביב. אחרי שלוש שנים, קמתי יום אחד והחלטתי לנסוע לשחק עם המקצוענים. אני טיפוס כזה, פתאום עושה משהו מיוחד. אפשר גם לראות את זה על המיגרש. כולם הולכים ימינה, ופתאום אני הולך שמאלה וקולע סל". הייחודיות הזו הצליחה לשגע את יהושע רוזין, המאמן הראשון של מיקי ברקוביץ, שלימד אותו להיות פחות מקורי ויותר יעיל.

פרשת הליגה המקצוענית בארה"ב העסיקה רבות את העיתונות שלנו בניסיון לתהות האם מיקי ברקוביץ התקבל או לא. מיקי ברקוביץ טוען: "לולא התערבותה של מכבי תל־אביב הייתי יכול להיות היהודי הישראלי הלבן הראשון בעולם שמשחק באן.בי.איי". סביר להניח שאם מישהו שם היה רוצה מאוד את השחקן ברקוביץ, הוא היה משיג אותו. כך או כך, מכבי תל־אביב באמת העריכה קשיים. מיקי ברקוביץ ניסה אז בכל כוחו להינתק מקבוצת האם שלו. הוא גם לא בדיוק ביקש את רשותה כשנסע להיבחן. חלום חייו פס. נשארה טינה? "זה לא עוזר לשמור טינה." על קיר החנות תלה צילום ממוסגר עם המאמן של אטלנטה. גם כמעט־אן.בי.איי שווה משהו.

יש בו משהו באמת סולידי. מהטיפוסים שלא מסתכסכים. בסדר כאלה. אני שואלת אותו אם אומרים עליו שהוא בחור נחמד. הוא לא מבין את השאלה. אני מבקשת ממנו לצייר סצנריו – מיקי ברקוביץ בלי כדורסל. בלי כדורסל משמע, בלי כסף. בחור בן שלושים ושתיים, אולי פקיד בבנק, אולי עובד בחנות מוכרות של אבא ואמא. ברקוביץ מגחך. "אני לא יכול להיות פקיד אפור. אני לא אוהב לקבל מרות. אני דומיננטי, אוהב להחליט, לקבוע, לרקום דברים, ליצור. אני תמיד אוהב להיות טיפה שונה. רואים את זה גם על המיגרש. אם לא הייתי כדורסלן – בטח הייתי הולך לעסקים אני אוהב את זה. אני טוב בעסקים. אוהב לקלוע בול."

שאיפת חייו לקלוע בול, לא תמיד באה לידי ביטוי במגרש. "כל המאמנים יודעים שבשניה מסויימת אני יכול לנצח משחק. תמיד אני מאמין שהנה יבוא הקליק הזה." וכשהוא לא בא? "אז אני מוריד את הראש. אבל הוא בא". וכשמחליפים אותך באמצע משחק? "זה לא קרה הרבה." וכשזה קרה? "זה מרגיז אותי. יוצר רגע של איבוד עשתונות. אני עושה פרצוף כזה, כמו ילד, שאפשר להבין מה אני מרגיש."

רק לפני שנה לאחר פרישתו של לו סילבר זכה מיקי ברקוביץ בתפקיד קפטן מכבי תל־אביב וקפטן הנבחרת. "אני אשקר אם אני אומר שלא רציתי להיות הקפטן. אם מכבי תל־אביב זה הכתר, אז הקפטן זה היהלום שבכתר. אני לא הבנתי למה ג'ים בוטרייט נבחר לקפטן לפני לו סילבר. אולי זו פוליטיקה, אולי לא. אבל זה לא נקבע על־ידינו. נכון, שציפיתי שאהיה."

עכשיו הוא היהלום שבכתר. אומרים עליך שאתה מרגיש במכבי כמו מלך. אתה מרגיש כמו מלך? "להגיד לך אם אני מלך? אני יורע? בואי נגיד שלמילה שלי יש יותר משקל. אני אספר לך סיפור ביום ההולדת שלי קיבלתי מכתב מחן ליפין. תאמיני לי, זה היה מכתב שעשה לי משהו. הבנתי עד כמה אני דמות. גם במגרש וגם מחוץ למגרש."

ואם מדברים על יהלומים, אפשר להמשיך בארמון שבנה ברמת השרון, קן חמים לאשתו שלי שעוזרת בניהול עסקיו, ושני ילדיו, עדי (7.5) ורועי (ארבע). "יש עוד ילד בדרך", הוא מגלה. מזל טוב. והעסקים? "תכתבי שמיקי ברקוביץ ירד מנכסיו". אחר־כך הוא צוחק. זה באמת מצחיק. אמנם חנות אחת ברעננה נסגרה, ומחנות ספורט בדיזנגוף לקח לו שנת שבתון, אבל "מיני מיקי" נשארה בניהולו, וברמת השרון ממשיכה לפעול חנות ספורט נוספת. חוץ מזה הוא גם עומד לפתוח מכון בריאות בהרצליה ב'. "זה יהיה סטייל אמריקאי עם בריכה, חדר כוח, רמה גבוהה. אני רוצה ליצור שם חממה לאוהדי מכבי תל־אביב, למקורבים, לאלה שמקבלים כרטיסי כבוד, ולאלה שמגיעים לכל משחק."

למיקי ברקוביץ יש תכנון לזמן ארוך. השאיפה הראשונה להפוך את הסמל המסחרי "POINT 9" בעקבות מספר החולצה שלו, לאימפריה נוסח "אדידס" ו"נייק". הוא לא הולך בקטן. בינתיים יש כבר גרבי "פוינט 9" כדורי סל, כדורגל, ואפילו אהילים עם חתימה של ברקוביץ. "כל הרעיונות הם שלי", הוא משוויץ. "את מיקי ברקוביץ ישכחו, אבל פוינט 9 ירוץ".

אומרים עליך, שתדאג כבר שלא ישכחו אותך כל־כך מהר. מיקי צוחק. "בטוח שאהיה מעורב בכדורסל. או בתור עסקן, או בתור מאמן. היום אני לומד בבית־ספר למאמנים בווינגייט. אני עוד לא יודע אם אני אבחר באימון. זה עוד הפעם אותו סיפור, להיעדר מהבית, נסיעות לחו"ל, אימונים. ברגע שאפרוש אני ארצה מסגרת חיים של משפחה, עסקים".

שחקן טוב הוא לא בהכרח מאמן טוב. "אני בטוח שיש לי כישורים לאמן. הבעיה היחידה שלי תהיה ההתמודדות עם המערכת בארץ. אני דורש מעצמי הרבה מאוד. וזה לא נהוג כאן." אתה רוצה לאמן את מכבי? "אם אאמן, זו תהיה השאיפה שלי".

ומתי אתה פורש? "אני בשקט יכול לשחק עוד שנתיים. אני אחליט מתי יהיה הרגע הנכון לפרוש."

דרך אגב, יש איזה שחקן כדורסל שאתה מעריץ? מיקי ברקוביץ: "לא. אין כזה שחקן". מעריך? "לא", זה לא שהוא שחצן, זו רק הברקה שחצנית.

מיכל קפרא

הצנזור על ידי הרמטכ"ל

גזירות ישראל נפסל מס' 20 לפתוח

(המשך מעמוד 8)

עוזר ראש אג"ם בעת ההיא, ינוש בן־גל, נזקק לטיפול רפואי דומה באותם ימים.

עבודת הצנזורה איננה מתמקדת רק באישור או פסילת החומר המוגש לעיונה. תהליך העבודה מחייב בדיקות יסודיות עם הגורמים השונים בצה"ל הנוגעים לחומר. לעיתים, תהליך הבדיקה הוא ממושך ומעכב את קבלת ההחלטה. הצנזורה איננה שרירותית בדרך כלל ועבודתה מתבססת על התקנות שמכוחן היא קיימת. יצחק שני גדל בתוכה וצמח לתוך תפקידו הבכיר. האלוף (מיל.) שלמה גזית שהיה ב־1977 ראש אגף המודיעין, המליץ לפני שר הבטחון והרמטכ"ל למנות אותו כצנזור ראשי. גזית, היום מנכ"ל הסוכנות היהודית, אמר השבוע: "כאשר ולטר בראון סיים את תפקידו היו שחשבו כי המערכת תתמוטט בהעדר הנסיון רב השנים שצבר בוותק הרב שלו. אבל יצחק שני הוכיח כי הוא יהודי בעל שכל ישר, ועם חוש אחריות ומסירות, שיכול לעשות את העבודה בהצלחה".

נשיא מועצת העיתונות ד"ר יהושע רוטנשטרייך, המעורב בעבודת הצנזורה משנת 1949 מתוקף תפקידו כיו"ר "ועדת השלושה" הפוסקת בתביעות הצנזורה נגד עיתונים שעברו על הוראותיה ובעירעורי עיתונים נגד החלטות הצנזורה, אומר: "אינני יודע אם מותר להגיד את שבחו של אדם בפניו, אבל יצחק שני הוא צנזור ראשי אובייקטיווי. הוא ממלא את תפקידו בצורה הטובה ביותר בלי להגיע לעימותים מיותרים. הצנזורה הטובה ביותר היא זו שלא מרגישים בה. יצחק שני, שעבר עם ולטר בראון, המשיך ללכת בדרך הזאת, והצליח וגם הוסיף ותרם לה רבות. יחסי הצנזורה והעיתונות הם כל כך עדינים, וההשלכות של החלטותיה אינן נוגעות רק לחיינו הדמוקרטיים אלא גם לתדמיתנו בחו"ל. כך שאין ערך חשוב יותר בתפקיד הזה מערך הנסיון. רק מי שיש לו שכל ישר ונסיון רב בכל רזי העריכה, יכול לעמוד בראש מערכת כזאת. חשוב לשלב כאן בין הכישורים, השכל הישר והנסיון שהצטבר, וצריך גם חוש לדעת להלך בין הטיפות. המינוי לתפקיד הזה איננו דומה למינויים אחרים בצה"ל. אי אפשר ליישם כאן תיאוריות של זבנג וגמרנו".

אלא שרב־אלוף משה לוי התייחס למינוי הזה כמו לכל תפקיד צבאי אחר. כך לפחות אפשר ללמוד מן העובדה שהרמטכ"ל לא נועץ בגורמים בעלי נסיון וידע, שאינם נימנים עם המערכת הצבאית, כאשר ביקש להחליף את הצנזור הראשי. איש לא התייעץ עם ד"ר רוטנשטרייך וגם לא עם עורכים בעלי ותק ונסיון בעיתונות הישראלית. נקבע ממלא המקום, שלדעת הרמטכ"ל הוא המתאים ביותר לתפקיד, וליצחק שני נאמר שאין מאריכים את תקופת כהונתו. בינתיים התערב שר הבטחון וחילופי הגברי הוקפאו. לא ברור עד מתי.

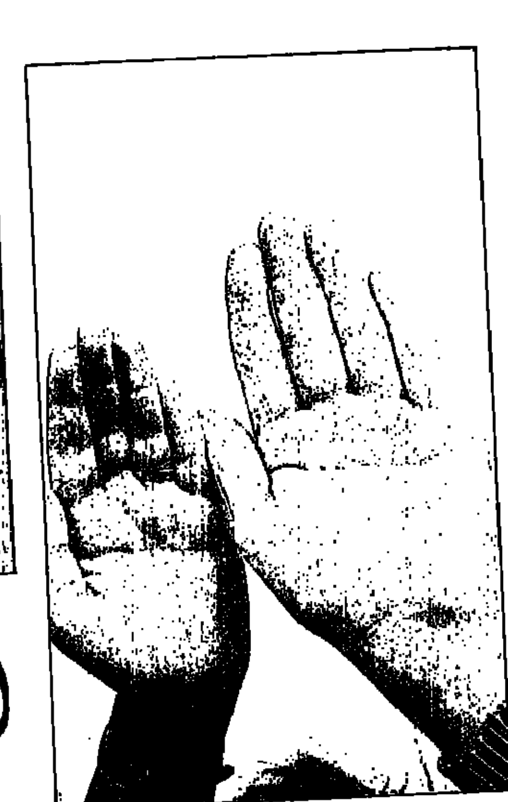
ביקשתי את תגובת הרמטכ"ל. שאלתי מדוע מבקשים להחליף את הצנזור הראשי, והאם הרמטכ"ל לא גורס שדווקא בעל הניסיון המצטבר תורם יותר מכל לדרך העבודה של הצנזורה?

תשובת דובר צה"ל: "הרמטכ"ל איננו מקיים דיון ציבורי על שיבוצים בצבא".

יעקב ארז

יוריני מהלך כל הזמן על החבל הדק בין המאמינים לספקנים. אבל ברור שאת מה שהוא עושה – הדגמות של טלפאתיה ושאר פעלולים על־חושיים – הוא עושה בכשרון. יש לו גם סיפור דרמאטי עם חברתו רונלי, שכולו קשר מיסטי־טלפאטי.

מאת תלמה אדמון
צילומים: שמואל רחמני

...של יוריני: ...שאין גבול וזה ...אותי.

קשר על מוחי

„לבי פעם מהיר וככה: שמעתיו הולם. לפתע עצר בתחושה בלתי מוסברת ששילחה בו רטט, אשר חלף כהרף עין אל ראשי ואיברי. התחושה לא היתה כהלם חשמל, אף שהיתה עזה כמותו, מוזרה ומפתיעה כמותו: היא השפיעה על חושי, כאילו מיטב פעולתם עד כה, לא היה אלא כתרדמה ועתה זומן ונקרא להקיץ. הם קמו מתרוננים: עין ואוזן המתינו בעוד בשרי מרטיט על עצמותי..."

שארלוט ברונטה שכתבה דברים אלה ב"ג'יין אייר" (בתרגום אלה כהן), יצאה במאה הקודמת כנגד כל מה שהוא נכון, אמילי, אחותה, החרידה את גיבורת „אנקת גבהים" מקיברה, באותה טבעיות, שבה שארלוט מוליכה את קולו של רוצ'סטר, אהובה הקשיש של ג'יין, מרחק ארבעים שעות נסיעה במרכבה, ברגע שבו עומדת ג'יין אייר להעתר לצו התבונה ולהנשא לכומר שלא אהבה, מתגייסים חושיה הנסתרים, האפלים, להצילה מן המעשה ההגיוני והנכון. מעבר ללילה ולמרחבי השדות והביצות המפרידים ביניהם, שומעת ג'יין את קול הגבר שלה: „ג'יין! ג'יין! ג'יין!"

עלי להודות, כאן ועכשיו ותוך מבוכה גדולה, שאחרי פגישתי עם יוריני, התחושות המתוארות למעלה, אינן זרות לי. אנשים שפויים, אינטליגנטיים, מעשיים, אינם מאמינים בדברים כאלה, עד שהם חווים אותם. וגם אז, הם מייחסים את ההתרחשות למקרה. „אבל כמה מקרים כאלה קוריםו" אומר יוריני. הוא מאמין שהאנושות תחזור להשתמש בכוחות הלא מוסברים שלה, בתחושות האינטואיטיביות של האדם הקרמון, שאותן איבדנו בעידני התרבות.

הילד־בחור הזה, בן 25, בלונדי עם גוונים מן המספרה בשיער הקיפודי, חי במאמץ מתמיד לשכנע. בעודו מדבר בטונים קלילים, עיניו צדות את פני המאזין ולא מרפות. בעשר השנים האחרונות ישבו לפניו הרבה עיתונאים ספקניים. הוא נדרש לכופף סכו"ם ולשדר בטלפאתיה לתכרתו רונלי עובדות טריוויאליות, ששניהם לא היו נדרשים להן, אלמלא עיסוקם המוזר. תאריכי לידה, מספרי תעודות זהות, מקום מגוריה של אמו של הצלם. חיים קשים, גם אם זו הדרך להתפרנס יפה, במקרה שלהם.

יוריני מהלך כל הזמן על החבל הדק, שבין קהל מאמין לקהל ספקן. אולי כחלק מן העידנות המקצועית שלו, הוא חייב להיות נכון כל הזמן להצטרף לקהלו. זה המאמין וזה הספקן. „אני בעצמי לא יודע להסביר את הדברים", הוא אומר כמו שאמר אורי גלר, וכמו שאומרים, למעשה, המדענים. „אני רק יודע שזה קורה". עכשיו גם אני יודעת שזה קורה, וכדי שרגלי לא ישנו את יציבתן האיתנה על הקרקע הזאת, אני משאירה פינה לאפשרות הבלוף. יוריני היה אומר לי עכשיו שאני מערערת את בטחונו העצמי, ושבפעם הבאה הוא יתקשה לקטום את ראש המזלג, אבל בהיותו אמון על עבודת יחסי ציבור, הוא יודע שרק הספק מביא אליו את הקהל. מי שמאמין מראש, נשאר בבית ומכופף כפות בעצמו.

...ריני ורונלי: גם לה יש רק קו אחד לרגש והגיון.

וככה התרחשו הדברים בדירתו הפנוראמית של יוריני, אשר נולד ברמת־אפעל תחת השם יורם נחמן, לאב שהוא איש עסקים ולאם שהיא סגן־אלוף בצה"ל:

שניה לפני שהיה זמזום בדלת, אמרתי ליוריני: „אני מקווה שהצלם יבוא מיד, הוא מאחר כבר בחצי שעה." ואז נשמע הזמזום ויוריני קיבע את כחול־ירוק עיניו בתוך מבטי ונמנע מלומר: אהה! את רואה?!

הוא ישב בגבו אל הדלת, וכשהצלם היה בפתח, אמר: יש לו זקן. לשמואל רחמני יש זקן.

כשראיתי את יוריני בפעם הראשונה, הוא עמד בחנות הקסמים שלו ביהודה המכבי, וכשנחלץ מערת הילדים המעריצה אותו שם כל יום, ביקש שאתביא את המצית שלו באגרוף שלי. הוא חפן את ידי ואחרי רגע אמר: „תוציאי את המצית מהתיק שלך." זה היה טריק, קסם אלמנטרי של קוסם מתחיל. יוריני מתאמן בו מגיל חמש. על כן, לא נתפסתי בקלות לאמונה בעיקרון הניסתר, שמצוי, אולי, מאחורי צירוף המקרים שהביא את הצלם לדלת בדיוק כשרציתי. אמרתי ליוריני: „בטח הספקת לסובב את הראש בדיוק כשהוא נכנס בדלת, וראית שיש לו זקן. או שאתה מכיר אותו מקודם."

„אל תגידי לי דבר כזה," הפציר, „זה מערער אותי לגמרי. אני לא יודע אם אוכל לעשות משהו אחרי משפט כזה". הבחור מתמודד גם עם הספקנות לגבי כנותו, באומרו מלים הנשמעות מפי כל מדיום מתחיל מעל שולחן הסיאנס.

[illegible]

ובכן, צייתנית לצורך העניין, ישבתי על הספה הנירחבת בצבע עיניו של המארח. מולי, על השטיח מקיר לקיר, ישבה רפויה, עדינה, ומלאת לחישות נסתרות, רונלי קחטן, שותפתו־ידידתו של יוריני. „היא הרבה יותר משני הדברים", הוא אומר. ברמת־אביב גימ"ל, ליד חלון שערימות של חרציות פרושות בו עד האופק, ישב אתנו גם רחמני, שבא לצלם ונשאר.

תן לי משהו שלך שאתה נושא איתך תמיד, אמר יוריני. מעל המיטה שלו משתפל עץ שעליו תכולים. בלילה הוא מדליק עליו ספוט כחול מלמטה. כל חדר השינה מכחיל אז, עם הרובונים, הנמר השחור, שעיניו נכונות לזינוק מן המצעים. אם משעמם בין הסרינים, או לא רגוע, אפשר להושיט יד אל קוביות הפלאסטיק השקופות. הנוזל הכחול המתנחשל בתוכן, נוסך נמנום חושני, כמו על שפת־ים שוממת.

רחמני נותן לו צרור מפתחות. יוריני מלטף אותו. רונלי מפנה אלינו את הגב.

תתרכזי, אומר יוריני, תשתדלי, תתאמצי. כמה מפתחות יש בצרור?

חמישה עשר, היא אומרת, קולה בא לאט.

יוריני סופר. ששה עשר.

יש כאן עוד משהו מצורף לצרור, הוא אומר, מה זה? הוא מחזיק את האסימונים בין אגודל לאצבע ומתבונן בהם כאילו היו מהות הקיום.

„ארבעה אסימונים", אומרת רונלי. גם היא שינתה את שם הולדתה, כשבגרה. היא נולדה ליוצאי עיראק ברמת־גן, בשם רונית.

יש כאן עוד משהו, אומר יוריני.

רונלי (בקלות): זה פלאסטיק אדום. כתוב שם...(מתקשה) צילום משהו.

הוא אחז בידו פתקית פלאסטיק ארומה. כתוב עליה: „מפתח עבור חדר צלמים".

אחר־כך היא נושמת עמוק ומרימה את ראשה, שערה נמזג אל כתפיה. יוריני מחזיר את הצבע ללחייו. הקשר ביניהם מוזר, סכוך, יפה וקשה. אחיה, המוסיקאי

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

חיים קחטן, פגש פעם את יוריני ושאל מה מקור הכוח שלו. יוריני ענה שבכף ידו יש רק קו אחד משותף לרגש ולהיגיון, בעוד אצל רוב האנשים יש שני קוים נפרדים. אולי זה מצביע על אתר המקורות. חיים אמר שגם בכף ידה של אחותו יש רק קו אחד. הוא ידע על הכוחות הטלפאתיים של רונלי. פתאום קישר בין הדברים ויזם פגישה בינה ליוריני.

היא היתה אז בת 15. הוא בן 20. שלושה ימים טייל אתה יוריני בפארק של רמת־אפעל. כלילות שהו במרתף בית הוריו. הם תירגלו טלפאתיה. רונלי לא רצתה להודות בכוח הזה („זה לא כוח, זאת תחושה, אינטואיציה", היא אומרת). היא ברחה גם מפני ההוראה בקשר המיוחד שביניהם. היא רצתה אהבה. „הייתי ילדה ופשוט התאהבתי בו. הוא אמר לי שהאהבה מפריעה לי בריכוז המחשבה, בהעברת המחשבות. אני חשבתי: מה פתאום להופיע עם זה? זה כמו שאני אוכלת מלפפון על הבמה וכולם עומדים ואומרים: יו, תסתכלו מה שהיא עושה! בשבילי זה טבעי, הטלפאתיה, אבל ניסיתי להסתיר את זה כל השנים, כי פחדתי מתגובת הסביבה".

יורם נחמן הוא יוריני, עם רונלי, שהיתה רונית: נפש אחת בשתי גופות

אחרי שכבר החלו להופיע, הוא נכנע לאהבה. הם גרו ביחד שנה וחצי. „נפש אחת בשתי גופות", הם אומרים. ככה כתבה עליו בשיר הנקרא „הבלדה על האיש": „הוא איש לבדו בעיר הזאת/ מהלכות אחריו שמועות ואגדות/ בחורות רבות שבויות בקסמיו/ בחורים רוצים להכנס לנעליו". „ילד מלך בעולמות אחרים", היא קוראת לו שם. כשחזרה לבית הוריה, זה היה מפני ש„זה לא מגרה לאהוב את עצמך. יוריני הוא אני. זה לא מעניין מספיק. אין מה לגלות, אין מה לחדש. כל מה שאני חושבת הוא חושב. ביום שאני קונה פלאקאט מסוים, באותו זמן ממש, הוא קונה אותו פלאקאט בחנות אחרת. שנינו צופים בסרט ולשנינו יש באותו רגע אותו רעיון."

ביום שפגשה גבר אחר והתאהבה, יוריני ידע איך הגבר נראה, מה דיברו ומה עשו ביחד. „זה מעיק מאד, לפעמים," היא מרכינה ראש. הם החליטו לקבל על עצמם את ה„דבר" הזה. שהם מאוחדים באופן שאינו ניתן להסבר או התרה, ושחבל להלחם בזה. אבל בינתיים, כל אחד ימשיך בדרכו. היא, שלמדה מוסיקה בתיכון „תלמה ילין", תהיה זמרת (היא עומדת להוציא תקליט עם אחיה); הוא יפתח עוד חנות צעצועים בכפר סבא, ופאב ברחוב הירקון. בפאב שלו, כצפוי, הכפית של הסוכר מתפוצצת ביד. הגבר שייעתר לה והאשה שתהיה לו, יצטרכו להשלים עם התשדורות הזורמות בין השניים באשר הם.

יוריני יכול להיות בניו־יורק ורונלי תגיד בטלפון מרמת־גן מה כתוב בשיק שהוא מחזיק. כשארעה לו תאונה בכביש היורד לים המלח, אמרה רונלי לאמה: „אני מפחדת שקרתה תאונה ליוריני". באותה דקה, הם השוו זמנים אחר־כך, נעצרה המכונית שלו על פי תהום. כשהיא כותבת שיר בבית שלה, הוא כותב שיר כדירתו, בעודו שומע שירי נשמה. כשישלים את תוכנית הבניה של הדירה, יהיה בה חדר נסתר מאחורי ארון ספרים. בקיר החדר יש כבר עכשיו חלון חד־כיווני. המארח מתבונן באורחיו שבסלון כשהם מתקנים תסרוקת. הפן האחר של יוריני, הברור, המסודר, ניגלה בזכוכית שבדירה הזאת. אולי כדי לאפשר זרימה תת־קרקעית חופשית דרושים בשטח הניגלה שקיפות ונקיון. סדרות של גביעי יין ושמפניה תלויים במטבח ופניהם מטה, מול קיר שכולו אריחי מראה. מלבד מכשירי טלפון בצורת מכונית, אין כאן פיצ'עפקעס.

וכשרחמני אורז את החצובות, אומר יוריני בלי להביט בו: מי זאת שרית? לא, לא שרית. דלית.

לא יודע, רחמני מורקף תמה.

אני חושב עכשיו על בית-חולים. מישהו שיש לו מחלה פנימית, ממשיך הטלפאת.

רחמני מודאג ולא יודע. יוריני אומר: טוב, לא חשוב, יכול להיות שזה בתת־ההכרה שלך. בינתיים הוא מגיש לשולחן רצועות גזר קלוף ומלפפונים על עלי חסה. בחדר העבודה ניצבים אופני־כושר. יוריני מחשיב את הבריאות שלו. רק פעם אחת, לפני כחמש שנים, היה חולה. הרופאים גחנו מעל מיטתו, כששכב שם, חנוק מבחילות וקודח בחום. לא ידעו מה יש לו.

„אחרי יומיים התישבתי על כסא, ואמרתי לעצמי: אתה בריא, אין לך כלום, אתה בריא, אין לך כלום". אחר כך רץ בפיג'מה לכביש ותפס מונית הביתה. רונלי הגיעה עם זר פרחים לבית החולים ועמדה נדהמת עם האחות מעל מיטה ריקה.

בינתיים אני גם מציירת סתם לב עם חץ ויוריני מביט בו ורונלי אומרת מן המטבח: לב עם חץ. מה כתוב עליו? שואל יוריני. רונלי מתרכזת הרבה ואומרת: כלום. ורחמני מצייר מגן־דוד, שאני ורק אני מביטה בו, ויוריני, מעברו השני של החדר: זאת צורה גיאומטרית, זה משולש, זה מגן־דוד. אלה הם המתאבנים של הארוחה שהם מגישים.

פתאום אומר רחמני: אני מודאג בקשר לקרובת משפחה שלי. היא חולה... אלוהים אדירים, לזה התכוונת. לרופאה שהצילה אותה בפעם הקודמת קוראים גלית.

שקט. כולנו מחליפים מבטים ומכאן ואילך,

ולפחות עד שארד במדרגות, אני מאמינה. אם אני טועה באופן חמור, יוריני קורא את מחשבותיך, אפילו אם אתה לא מודע להן. בשיר שכתב, הוא טוען: „כנראה שיותר קל לקרוא מחשבות מלקרוא לדברים בשמם". „לא תמיד זה מצליח", הוא אומר. „אף פעם אני לא יודע אם זה ילך או לא. אני רק יודע שאין גבול וזה מפחיד אותי, לפעמים".

בשלב הבא נתתי לו בקבוק סירופ נגד שיעול, שהיה מונח בתיקי. יוריני אחז בו, ורונלי, חצי שכובה על הספה הרחוקה, שערה מכסה את פניה, החלה להתקשות בנשימה. חשבתי שנרדמה. בקול כבד תארה את הבקבוק, תכליתו, הארם שלו הוא מיועד. הנערה הזאת, בת 20 היום, פתוחה לכל הזדהות. יוריני מספר שבהופעה, כשהוא נוגע בארם חולה, היא חווה את תחושותיו הרעות. „אני לא מפחדת מזה", היא אומרת, „מה כבר יכול לקרות?"

סחרחורת. טשטוש ותחושת היסחפות, כמו נלפתת בזרועות גל סוער וחם. בחילה קלה ופחד מרחיף עצמות. זה מה שאני חשתי, כשיוריני הניח כף מתכת בין שתי כפות ידי והרחיף את ידו מעליהן. נשימתו תכפה, ופניו התכווצו במאמץ. הוא היה חיוור מאד. הכף החלה ללהוט ולהתרכך וכאותן שניות ממש חשתי כמו ג'יין אייר בתיאור הפותח את הרשימה הזאת. שלא כמו רונלי, אני מפחדת. השלכתי את הכף וקמתי לברוח. „רוב אלה שטוענים שזה רמאות, פשוט מפחדים מזה," אומר יוריני. במנוסתי השארתי על שולחן הסלון את הכף המכופפת ושני חלקי המזלג, שיוריני חתך בין שתי אצבעות לוהטות. סימני הכוויה על עור כף ידו ייעלמו בעבור חצי שעה, הבטיח.

הוא רוצה ללמוד פסיכולוגיה, להיות פסל, צייר. ספר שירים שלו עתיד לראות אור בקרוב. „כאיש עסקים", הוא מעיר, „אני יכול לגרום לבן־אדם שמנהל אתי מו"מ שיחשוב מה שאני רוצה." בקלילות שבה הוא אומר את הדברים, עם החיוך הרענן, שאולי הוא מקצועי ואולי לא, הוא לוקח בחשבון שאתה לא מאמין לו. „סוחר טען שהוא לא יכול למכור לי צעצוע מסויים, כי אין לו במלאי. המתווכת אמרה לי קודם שאין באפשרותה להזיזו מדעתו ושאולי אשור לו אחרת. הסתכלתי לו לעיניים והתרכזתי ואז הוא אמר: בוא איתי למחסן. הצעצוע היה שם והוא אמר, אני רוצה שתיקח אותו במתנה לחנות שלך".

יש ימים שהם מחליטים „לאבד את ההגיון". הולכים לילה שלם מרמת־אפעל עד הים, וכל הדרך מכבים את פנסי הכביש במבט עין. ככה הם מספרים. אבל אם תרצו, אפשר לזכור רק את התמונה הברורה והמובנת הזאת: רונלי שרה יחד עם וויטני יוסטון „שומרת את כל אהבתי לך", מתמכרת למוסיקה ולמלים, פותחת קול חם וחזק. יוריני מקשיב לה בחיוך מופנם, כאילו היא שרה מתוכו.

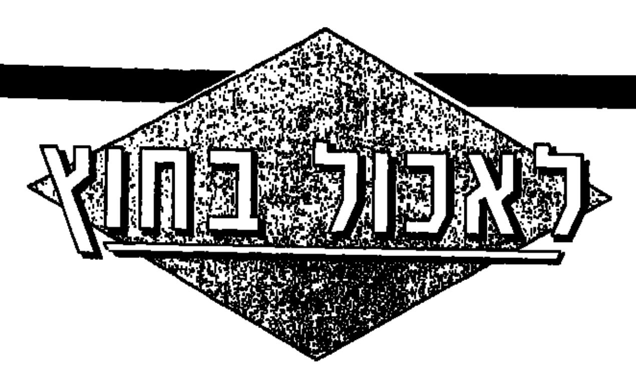
תלמה אדמון

אמא מרוצה מהטריקים

רבקה נחמן, אימו של יוריני, לשעבר קצינה בצה"ל והיום אחות ראשית בתל־השומר:

„הוא היה ילד מופנם וסגור. לא בקלות היה יוצא עם חברים. מגיל צעיר מאד היה יוצר כל הזמן דברים, ממציא. מעמיד חבל כמו מקל. היו לו כל מיני טריקים, והוא היה מדהים אותנו גם בזריזות ידיים וגם בהמצאות שלו. כשהתבגר והכוחות המיוחדים שלו התפרסמו, החלו הילדים לחפש את קירבתו. זה חיזק אותו מאד. הוא החל להתבלט בעזרת הקסמים והטלפאתיה. אני לא חושבת שצריך להגביל ילד במה שהוא עושה, למרות שאנחנו אנשים ריאליסטיים מאד. אני מרוצה ממה שהוא עושה, כל עוד הוא מרוצה ומוצא סיפוק".

רותי, אחותו של יוריני, היתה השותפה הראשונה שלו בתופעותיו. היא היתה אז בת חמש. הוא זוכר את אחת ההתגלויות הראשונות של הטלפאתיה ביניהם. היא ישבה בחדרה וציירה. „עקב כמה מקרים קודמים ידעתי שאין כאן מקריות. קראתי בספר שהנשמה יכולה לצאת מהגוף. ראיתי את עצמי במחשבתי יוצא מן החדר שבו ישבתי, פותח את דלת החדר של אחותי, מתכופף מעליה, מזיז לה את היד שהסתירה את הציור ורואה מצד אחד עיגול עם חץ ומצד שני בית עם עץ. היתה לי צמרמורת ביד. ממש נבהלתי מן התחושה. פתאום אחותי באה ואמרה: הייתי בחדרי הרגשתי שהיית ורוח לי קר ביד וקוצים. היא הראתה לי את הציור שלה. מצד אחד עיגול עם חץ, מצד שני בית עם עץ".

"דאלאס" בשכונת התקווה

שכונת התקווה. רחוב אצ"ל. הפארק־אווניו של כבדי האוז המשופרים, של הפיתות העיראקיות החמות. פעם היו כאן, לכל אורכו של הרחוב הזה, רק קומץ מסעדות, צנועות למדי, חסרות יומרה. מאז באה לו עדנה קולינארית מגיע מספר המסעדות לשני תריסרים בקרוב. מהן מוללות קטנות, מקומיות. מהן גדולות, ששלטיהן טוארים באור יקרות והן קולטות בעיקר את הבאים מחוץ לשכונה. בצהריים שקט למדי. בערבים ועמוק לתוך הלילה – המקומות הומים.

יפה לשעה זו הגדולה במסעדות התקווה היא „דאלאס", הממוקמת לקראת סופו של הרחוב. לפני זמן מה שיפצו אותה, הרחיבו את קיבולה. בעלי המקום – אברהם וטייגר – היו פעם קצבים בשוק. לפני שנים מספר עשו הסבה לענף המסעדות. כיאות לאנשי בשר הם מציעים לסועד אצלם מיגוון רחב מאוד: מפילה של עגל, דרך כבדי אוז וכבדי עוף ועמוד שדרה וביץ ועבור לגרון ואשכים וצלעות ומה לא.

טייגר, יליד אפגניסטן, יגיד לכם שהבשר כאן אמיתי, אין בלופים. קודם כל הכשרות. אחר כך הטיב. תראה, הוא אומר לנו – אנחנו היינו קצבים, מכירים את הסחורה מכל הצדדים אפילו בחצי עין סגורה. עלינו אי

טייגר, הקצב הכשר וברקע – ההשראה מחוות סאות'פורק הטלוויזיונית. למטה: מבחר משיפודי "דאלאס". (צילומים: שמואל רחמני)

אפשר לעבוד. אצלנו עגל חלב זה עגל חלב. יותר זקן משלושה חודשים לא נכנס. למה? למה שעד שלושה חודשים הוא שותה חלב. אחרי שלושה חודשים מתחילים להאכיל אותו בתערובת והבשר משתנה. אצלנו המחזור גדול, אז הכל טרי. קח למשל את החליוואת. בעברית קוראים לו לבלב. אנחנו אומרים חליוואת מפני שלבלב זה מלה שמבינים רק באוניברסיטה. אז חליוואת זה בשר רגיש מאוד. צריך להגיש כשהוא טרי. תחזיק אותו אצלך יום אחד יותר מדי – מתחיל להיות מר וגם כן נופל מהשיפוד, לא מחזיק את עצמו. אנחנו מחזיקים הרבה דברים מיוחדים. יש לנו לבבות ברבור, שהם יותר טעימים מלבבות הודו. ויש לנו לבבות אווז שהם קצת יותר שמנים מלבבות אחרים.

מבחר הסלאטים ב„דאלאס" דומה לזה שאתה מוצא במסעדות המזרחיות שלנו. הרמה גם היא זהה, פחות או יותר. שולחנו קיבל, לאחר סדרת הסלאטים, „מעורב" של בשרים – חמישה סוגים שונים. הפריט היקר ביותר במבחר היה נתחי הפילה. לראבון לב הוא היה גם הפריט היבש ביותר. קצת בגלל תהליך הכשרות שעבר וקצת בגלל הטבח שלא הוריד אותו בזמן מן האסכלה. נהנינו יותר משישליק הכבש, שאכן היה בשר כבש ולא חיקוי וכן מכבדי האוז המשופרים, שלא שמנים מדי ועשויים כהלכה.

תעודה מתאימה, המודיעה על כשרותו של המקום, תלויה על הקיר. אברהם אומר לנו: יותר כשר ממה שכשר אצלנו לא תמצא בכל האזור. אפילו את הבקלאווה אנחנו קונים איפה שהמשגיח אומר לנו. אותו הדבר עם הפיתות. קונים רק במקומות שאין חשש לטרף.

המחירים דומים מאוד למחירים במסעדות שכנות: מנה ראשונה – 1.50 שקל. שיפוד אחר של בשר – 4 שקל.

מאויל

מכתב

עוגות טובות, שרות לא

בהתייחס להמלצתך על העוגות של „עוגיאדה" ברמת־גנית, ברצוני לציין שביקרתי במקום פעמיים ואמנם כל מה שכתבת נכון. העוגות באמת טובות. אבל מהז השירות גרוע! עובד אחד, או שנים, אינם מצליחים להשתלט על הנעשה במקום וצריך לחכות זמן רב עד שמקבלים שרות. אשמח לשמוע ולראות שאכן יש שינוי בעניין הזה.

אורית לוין, גבעתיים

מתכון

עצות משיפודאי וותיק

ימי האביב קרבים ועימם מתחילה עונת הפיקניקים בחיק הטבע עם הגחלים והשיפודים. בדרך כלל אנו לוקחים עימנו שיפודי שישליק וקבב, כמה סטייקים ששמים על חרשת ואולי כבד. אך כאשר ביקרנו בדאלס, זו שבשכונת התקווה, ראינו את מבחר השיפודים שטייגר מציע ואפשר בהחלט לחסוך בכסף אם נאמץ כמה מהדעיונות שלו, כמו שיפודי ביצי שור, כבד אוז ועוף, כבש, לבבות ברבורים, לבבות אוז, הודו ועוף, חוט שידרה, עטינים, שקדים ומח לא בעצם. טייגר, שהוא קצב במקצועו, ממליץ לערבב את הפלפל השחור עם המלח ורק כזה לתבל את מה שתוקעים בשיפוד או כל מה ששמים על חרשת מעל לגחלים. לא צריך יותר מ־2־3 דקות על אש טובה בשביל כל שיפוד.

את הקבב מכין טייגר מקילו בשר בקר עם 150 גרם שומן כבש, כף גדושה פלפל שחור, כף מלח, 2־3 בצלים קצוצים דק דק וחצי חבילה פטרוזיליה קצוץ דק דק. לשים את התערובת, צרים קציצות קבב על השיפוד או קציצות פחוסות, שצולים על חרשת.

ממיגוון הסלטים שמציגים בדאלס למכן מירשם שכדאי להעתיקו. מבשלים ביצים קשות, מקררים, מועכים ומערבבים עם מיונית, שמיר קצוץ דק ובצל ירוק קצוץ דק. מתבלים בפלפל שחור ומלח והטעם נהדר, טוב יותר מכל סלט ביצים שאכלתם עד כה.

שרה כהן

אופנה

הבנות של מסאריק

בככר מסריק בתל־אביב קורים דברים. בעקבות „ענרלה" של ענת, ענת, ויעל הגיעו גם חנה ודפנה, וגם מיכאלה ושושי מ„שמס" – כולן עושות בגדים יפים, לא יקרים מדי. בסביבה שקטה ונעימה, עם גינה יפה, אפשר לבחור כבר את צבעי האביב הקרוב.

מאת יהודית חנוך
צילומים: דפנה קצור

ומאש מסאריק, היה אוהב את מה שקורה בימים אלה, בככר שלו, שבמרכז תל־אביב.

כשקראו לככר על שמו של נשיאה וראשון של צ'כוסלובקיה, ידיד־ישראל ולפי הסיפורים, גם איש שאהב את החיים הטובים ונשים יפות, היתה זו חלקה של חול, בגבולה הצפוני של תל־אביב. אחר־כך הפכה לככר מאובקת ועלובה עם כמה עצים שלא יכלו להחליט אם למות או לחיות.

לאחרונה, עשו שם הגננים של ציץ פינת חמד ירוקה – ויחד עם שורות מסריק שמובילים אליה, היא הפכה למקום סימפטי, שמזכיר ככרות בלב איזור מגורים בפאריס. יש שם שתי חנויות שמוכרות מוצרים מהטבע – לאנשים שדואגים לבריאותם, מסעדה אחת צמחונית ואחת – עם אוכל ביתי. קונדיטוריה עם כמה שולחנות ברחוב, מחלבה של רועי־העמק שנדדו מהדרך לירושלים לפה, חנות למסגרות, ירקן וגם שתי מספרות ופרפומריה אחת. אבל הסיפור הכי־חדש של הככר, זה הבגדים שעושות נשים צעירות מוכשרות ושופעות־מרץ.

חלוצות־האופנה של ככר מסאריק הן ענת יערי (30), ענת לימון (29) ויעל מעיין (30) שהגיעו לפני חמש שנים ופתחו את „ענרלה פינק". לשם הזה אין כל משמעות – אומרת ענת – חפשנו שם שנשמע טוב וזה מה שיצא.

„שלשתנו בוגרות שנקר מאותה כתה, שהחלטנו מייד, שלהיות מעצבות בתעשיה, זה לא בשבילנו. חפשנו מקום שיהיה 'אוף ריזנגוף' אבל באמצע, והככר נראתה כמקום טוב, שיש בו תנועה רבה, אבל גם איכות חיים".

ענת ויעל וענת עובדות בראש אחד, מעצבות וגוזרות ותופרות כל בגד כעבודה קבוצתית, עם מתפרה, שסמוכה לחנות.

„לא רק אנחנו חברות – הן אומרות – גם מי שעובד אצלנו. העקרון הוא לעשות בגדים באיכות טובה ובקו שאולי אפשר להגדיר כניארקלאסי. לא עושות בגדים שאנחנו לא אוהבות, כמו למשל בגדי־ערב כי זה לא אנחנו. בדרך כלל עובדים על בדים טבעיים ושאפשר יהיה לצרף ביחד כמה חלקים, כמערכת".

הבגדים של „ענרלה פינק", הם כשנקי שנראה פשוט־פשוט, אבל כשמסתכלים בהם מקרוב, רואים שיש בהם עוד משהו, כמו למשל, שאת השרוול אפשר לקפל ולהצמיד לכתף בלחצנית.

אצלן לא תמצאו בגד שהועתק מז'ורנל צרפתי או איטלקי וגם לא צבעי־אופנה כמו כתום. לאביב, קבוצה של בגדים בכחול, לבן וירוק לבן, לקייץ הן מבטיחות שילובים של פסים ומשבצות, צבעים טבעיים וגוונים של תבלינים.

מי הלקוחות? „קשה להגיד, אומרת ענת – בדרך כלל, נשים שחושבות על אופנה כמונו ושיש לנו ראש טוב איתן".

מחירי הבגדים: מכנסיים וחולצות – 120־80 ש"ח, מקטורנים – 130־110 ש"ח.

בעברו השני של הרחוב, התמקמו ב„שמס" מיכאלה קרויטורו (21) ושושי חזן (26) קרובות משפחה, שפתחו ביחד בוטיק לפני כמה חדשים וכבר הצליחו להלביש את חנה לאסלו שעברה וקנתה בגד לברית של בנה והביאה את ירדנה ארזי, והקריינית ענת דולב לובשת את הבגדים שלהן „בעד פופ".

שושי למדה תפירה ותדמנות בקורסים ועבדה במפעל לאופנה. מיכאלה, אוהבת־אופנה, שבגיל חמש־עשרה כבר היתה מארגנת באזארים בבית בשביל הכיף, לא בשביל הכסף.

הבגדים שלהן, בסגנון עכשווי, עם כל הצעקות האחרונות, מקטורנים עם כתפיים מורחבות מרופדות בכריות, שהולכים עם חצאיות צרות או מכנסיים, שמלות קטנות. שילובים של פסים ונקודות. צבעים כמו שחור־לבן וכחול וכתום. רוב הבגדים ממשי סינטטי רך וקצת מבריק. את הבגדים אנחנו מעצבות ביחד – אומרות מיכאלה ושושי, בערב, כסוגרים את העסק ואחר־כך תופרים במתפרה שבקומה העליונה.

„אנחנו עושות רק שנים שלושה בגדים מכל דגם – אומרת מיכאלה – ואם צריך גם תופרים לפי מידה, מחירי הבגדים חולצות: 150־90 ש"ח, שמלות: 100־150 ש"ח ומערכות – 300 ש"ח.

באותו צד של הרחוב, קצת יותר קרוב לגינה, תמצאו את הבוטיק של חנה ודפנה. לשתיהן אין עבר אופנתי, הן אפילו לא עברו קורס אחד. אבל לבגדים שלהן יש סגנון מוגדר שמזכיר קצת את זה של המעצבים היפאניים. גוונים טבעיים של בייז', לבן, אפור, תכלת. גזרות חפשיות וגדולות, מכנסיים בגזרה מזרחית. אריגים טבעיים עם מרקמים מחוספסים.

„כשפתחנו את הבוטיק, תכננו מאה תתיכות, הגזרן שלנו אמר, יש לכן אומץ – אומרת דפנה לחוביץ (27) – לא פחדנו, כי ידענו מה שאנחנו רוצות לעשות. תמיד נמשכתי לאופנה ולכן הלכתי לעבוד במפעל, כנערת־כל־מיני־דברים, החדלטתי שזה יהיה פרוייקט, במקום לימודים".

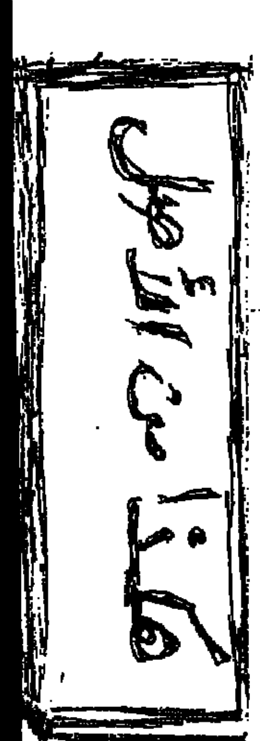
„לי תמיד בער לעשות דברים – אומרת חנה הר־שפי (22) – ישבתי שנה בניו־יורק, הרחתי את האווירה וחזרתי לארץ עם כוונה לעשות משהו באופנה, אבל לא בגדים כמו בכל מקום. אנחנו עושות בגדים שאפשר לצאת בהם בבוקר לעבודה, להמשיך להצגה ראשונה, לגמור במסעדה – ולהרגיש בהם נוח".

מחירי הבגדים: חולצות ומכנסיים – 105־75 ש"ח, שמלות – 180 ש"ח.

בשדרות מסאריק יש עוד מקומות שמוכרים בהם בגדים, ב„גוזז", מספרה־בוטיק, מוכרים בגדים של יצרנים שונים, ב„מיך־מיך", הולכים על טריקו וצבעים עליזים – ובאמצע, יש חנות בסגנון הישן, עם חצאיות בקפלים ואפודות וחולצות עם צווארון, בגדים שלא מתרגשים מהאופנה העכשווית ושגם להם יש לקוחות, בין הגברות עם ראשי־השיבה, שמתגוררות בסביבה.

מימין: חנה ודפנה עושות בגדים שמזכירים את הסגנון היפאני. („חנה ודפנה"). למעלה: מיכאלה ושושי עשו סיפור בשחור־לבן עם פסים ונקודות, בביקור אצל הירקן השכן. ("שמס"). משמאל: ענת יעל וענת יוצאות מהחורף האפור בכחול־לבן. הכלב ג'יל יושב תמיד בפתח. („ענרלה פינק").

שיפודים

משהו:
עם שאין לו קיטש, אין לו תרבות.

שלום אבא ואמא

ובכן, אני יושב לי כאן על שפת יוקולולן, שהוא שם של אחד היובלים הלא מוכרים של האמזונס. הוא כל כך לא ידוע, שאפילו אין לו שם, ויוקולולן בעצם איננו שמו האמיתי, אלא שם של הנהר הקרוב ביותר, הנמצא 300 קילומטר מכאן. שמו האמיתי יתברר לי אולי אם אמשיך במעלה הזרם דרך ג'ונגל של פילודנדרון עַנָקי רעיל, שאדם ג'ינג'י עוד טרם עבר בו. אני מתכוון להתחיל במסע לשם מחר עם שחר.

מקווה שאתם מרוצים עכשיו. רק בשבילכם אני נודד לי פה משיעמום בטיולים עם תרמיל על הגב. אני פשוט לא מבין, מה יש באמזונס, שכל כך רציתם שאסע לכאן? לפעמים נדמה לי שלא איכפת לכם בכלל מה אני מרגיש, העיקר שיהיה לכם מה לספר לחברים שלכם: „הבן שלנו לקח תרמיל ונסע לטיול באמריקה הדרומית. כבר שלושה שבועות לא שומעים ממנו שום דבר, משוגע."

אז הנה, כמו שסיכמנו לא כתבתי כלום שלושה שבועות, ואתם דואגים. ואני, בן טוב, נסעתי. כמו כל הבנים של החברים שלכם, שלא תתבאסו בי. בסדר, אבל שתזכרו שאני נרקב לי פה בין האינדיאנים הדבילים עם השווקים הצבעוניים והאכזוטיים שלהם שיכולים לשגע בן־אדם מעצבים. אני מודיע לכם סופית, זו פעם אחרונה שאני עושה דבר כזה. אשאר כאן שלושה חודשים, כמו שהבטחתי, ואביא צילומים שלי לועס עלי קוקה במאצ'ו־פיצ'ו, אבל זו פעם אחרונה. שכחתי לספר לי, אבא, הטעם של עלי הקוקה ממש מחריד. ואמא, את הרי ידעת שאני לא סובל אננס, אז מה לחצת עלי לנסוע לכאן? מה אתם רוצים מהחיים שלי עם ההרפתקאות הטרחניות האלו.

הנה, זה בטח יעניין אותך, אבא, אם כי אני לא יודע למה: אתמול כששטנו בנהר התקרבו שלושה קרוקודילים וכמעט הפכו את הסירה, אבל בסוף הם לא הפכו את הסירה. שאר היום היה עוד יותר חסר אירועים ששווה להזכיר. אמא, בעניין צמחי הבית שאת מגדלת, ובכן, היה לך משהו ללמוד כאן, הם עוקרים בבולדוזר מיוחד את השרכים שיש לך בעציצים, אבל למחרת, זה צומח חזרה. ממש צמחים נודניקים השרכים האלו.

אני מתפוצץ כאן. כל הזמן אני פוגש מטיילים מכל העולם ומישראל שעושים לי חור בראש עם המידע שהם רוצים לספק לי על הדרך. איזה מידע אני כבר צריך? ממילא הכל כאן נראה אותו דבר: ג'ונגלים ונופים, ג'ונגלים ונופים.

אתמול הייתי בטקס ראש השנה באחד השבטים הגמדיים של האיזור. הם חוגגים את ראש השנה שבע פעמים בשנה, והגעתי אליהם בדיוק בזמן החגיגות. בערב הם רקדו את הריקוד שלהם, שעיקרו הוא מסירת קופים מיובשים מאחד לשני, קצת דומה למחניים. אחרי הריקוד ניגשו אלי והרימו אותי ושעטו איתי שלוש פעמים סביב הכפר תוך יללות שמחה. הסתבר שזה בגלל שפיהקתי כל הטקס. אצלם פיהוק בזמן טקס ריקוד ראש השנה פירושו: אני רוצה להתחתן מיד עם הנערה הכי מכוערת בשבט.

בקיצור הביאו לי ילדה בלונדינית, עיניים ירוקות, אף סולד ושפתיים ורודות, מה שבמושגים שלהם נחשב מכוערת, והשאירו אותה בתוך השק שינה שלי. כמובן שגירשתי אותה מייד. אם הייתי מתחתן איתה באמת, היה עלי לכרות את קצה האף, כדרך הגברים הנשואים של השבט. זה כמו טבעת נישואין אצלנו, רק יותר ברור. היא לא הסכימה ללכת ממני בשום אופן, ורצתה קודם ילד ממני. בסוף נתתי לה קאסטה של פוליקר, ותמורת זה היא הבטיחה לסדר לעצמה ילד ממישהו אחר, בתנאי שאני אזלול שלושה אפרוחים של תוכי לפני כולם, כסימן שאני אבי הילד שעתיד להיוולד לה. בלאגאן שאני עוד לא יודע איך אצא ממנו. אני שואל אתכם, אבא, אמא, מה אני צריך סיבוכים כאלה בגילי? מה היה חסר לי אם הייתי נשאר בבית בצהלה? מה הכנסתם אותי לטראֻראם הזה?

עד כאן, אמא ואבא, אני לא רוצה שתטפסו עלי יותר. תשכחו מהרעיון שאלך לאיבוד בנפאל ובטיבט. בשנה הבאה אני נוסע לשוויצריה, לשמוע ערב יודל בפונדק, ולא מעניין אותי מה אתם חושבים על זה. גם לי יש חיים משלי.

אמא, זו תמונה מהחתונה שלי, בתשרי. זו משפחת הכלה

פינת השלולית

באה נסיכה לבוץ של השלולית, את כל כולה הכתימה, שמלתה נרטבה והכתר שלה נקרע. לא רק נסיך היא לא מצאה, אלא אפילו שום צפרדע, שום צפרדע לא היה שם.

נסיכות שחוזרות מלוכלכות מן השלולית הן מן המראות העצובים ביותר בעולם. נסיכות שלא הולכות לשלולית הן מראה עצוב לא פחות, אבל מה, יותר נקי.

מאיר עוזיאל

חיים ואוהבים

אוהבת/לא אוהבת

לפי בקשת הקהל, כמו שנהוג לומר כאשר אמן מחליט לתת הופעה נוספת – ניתנת בזאת רשימה שניה של אוהבת / לא אוהבת:

לא אוהבת...

טלפון המתחיל ב„את חייבת לעזור לי..."; „תסלחי לי שאני מביא לך ענייני עבודה בשבת..."; „אני רוצה להתייעץ אתך..."; „תשבי חזק לפני שאת שומעת..."/ לקבל דרישת שלום מהבעל ממקום שלא העלית בדעתך שהוא ביקר בו/ שכן מנוזל בתיאטרון המושך ללא הרף באף...

מזועזעת מ...

טלפון מלוכלך של מישהו מתנשף לפנות בוקר/ התקרבות בחשכת האוטובוס/ בגידה חברית.

אוהבת

לגלות שעדיין יש לך בעל חוב קטן/ שמישהו זר לחלוטין נותן בך אמון/ חביתה משתי ביצים עם עגבניה, לחם כפרי שחור וזיתים/ תלבושת יקרה שאינה זועקת את מחירה/ לנות בעינים עצומות באמבט קצף ולשכוח מה שרציתי לשכוח/ לשבת בכורסה שעל מנת לקום ממנה אני זקוקה למנוף...

שונאת

לקום מכורסה שאני זקוקה לעזרה כדי להתרומם ממנה/ „קרם בווארייה" תעשייתי/ מרגרינה במקום חמאה/ להזמין, בלי משים, את הפריט היקר ביותר במסעדה/ לקרצף ולנקות תחתית של סיר שרוף...

אוהבת

ללפת את הפת במשהו מן הילדות: שמן זית פלוס לימון ומלח/ הרגעים הראשונים של מסיבות הפתעה/ להשתתף בפסטיבל הלאומי של טשולנט עם קישקע/ להיות מסטולית אחרי כוסית שמפאניה...

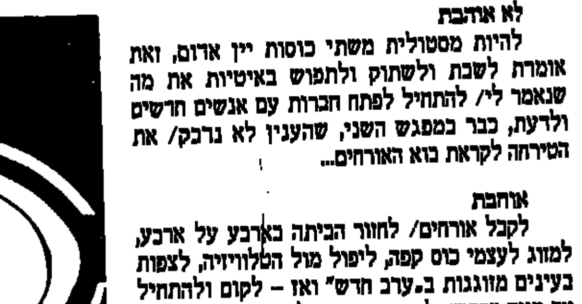

לא אוהבת

להיות מסטולית משתי כוסות יין אדום, זאת אומרת לשבת ולשתוק ולתפוש באיטיות את מה שנאמר לי/ להתחיל לפתח חברות עם אנשים חדשים ולדעת, כבר במפגש השני, שהענין לא נדבק/ את הטירחה לקראת בוא האורחים...

אוהבת

לקבל אורחים/ לחזור הביתה בארבע על ארבע, למזוג לעצמי כוס קפה, ליפול מול הטלוויזיה, לצפות בעינים מזוגגות ב„ערב חדש" ואז – לקום ולהתחיל את היום מחדש/ לקנות בשוק נעלי בית, ג'ינס בשביל הנוער, קופסאות איחסון למקרר, סטייקים, זר פרחים, „לאק" לצפרניים, זיתים יוונים, גבינה בולגרית ו.. עד שהמזומנים נגמרים לי/ לגמור לאט־לאט מגש עם כריכונים זעירים של דג מלוח...

להאמין ש...

אני באמת ניראית „נפלאו" / יש לי ידיד בבנק/ לחלום שנחזור ונחיה בסטייל כמו פעם ולשכוח שגם פעם היו צרות ובעיות וכאבי לב...

אוהבת

עוגיות בשם „קיכאלאך", שעדיין לא נתגלתה הקונדיטוריה שתיטיב לאפותם מן החמות שלי/ את הרגע לפני שהעינים נעצמות לשנת לילה/ את השניות האחרונות לפני שזריקת ההרדמה מתחילה לפעול/ את הרגע לפני פתיחת המתנה/ את היום האחרון לפני היציאה לחופשה/ את ההרגשה המרחפת בנעלים הספורטיביות של „מגה" או „גלי"...

שונאת

להסתכל על עצמי בראי כשאני נועלת את הנעלים הספורטיביות של „מגה" או „גלי"/ להאזין לוויכוח על תור בין שתי גבירות במספרה/ צפורניים עם „לאק" ארום מתקלף.

נכנסת ללחץ כאשר...

החדשות מתחילות ב„דובר צה"ל מודיע..." או „ממשלת ישראל..."/ אומרים לי: „את כבר תמצאי דרך...תסדרי את הענין על הצד הטוב ביותר...סומכים עליך...זו לא בעיה בשבילך...כבר נחלצת ממצבים קשים יותר..."/ אחד מבני המשפחה מבקש ממני לקבוע זמן מיוחד „בשביל לשוחח..."

מתביישת לומר כי..

התחלתי לקרוא מזמן את „למעלה במונטיפר" של עמליה כהנא־כרמון ועדיין לא הצלחתי לסיים/ סיפורים על החלל משעממים אותי/ לא ברורה לי ההתפעמות מקרל סאגאן ומכוכב השביט „האלי" / אני מבכרת לכתוב בעט נובע מאשר במעבד תמלילים../ אני אוהבת לנגב את האבק שעה ארוכה בחדר המגורים – ויש מה – כאשר הרדיו משדר תכנית מרתקת...

נוזפת מ...

סרטים שהבקורת יצאה מגידרה כדי לשבחם/ מסעדה עם מפות שולחן מוכתמות/ גבר עם גרבים מגולגלות סטייל „בייגאלה"/ גבר הנמנע מלמסור לי את הטלפון שלו בביתו/ הזמנות נוסח „תקפצו אלינו לפעמים כשאתם בסביבה"/ קניית מציאות מחוץ לחנויות.

מתגעגעת לטעמם של ספרים כמו...

„הלב"; „מכרות המלך שלמה"; „הערומים והמתים"; „כמעיין המתגבר"; „אפורים כשק"; „פרקי אליק"; „לזכור ולשכוח"...

לא אוהבת..

שיחה מאולצת במעלית עם שכנים שאיני יודעת אפילו את שמם/ תינוק שאינו חדל מלייבב במספרה ואמו אינה מוכנה לוותר על התסרוקת שלה/ הורים המכים את ילדיהם בפומבי...

אני מאוכזבת כל פעם מחדש לגלות...

שהזמינו אותי לא כתור חברה אלא כתור נציגת התקשורת/ שהכלים נותרו על השולחן בלי שבני ביתי זכרו להסיר אותם/ שבסעודה המשותפת של החברים איש לא נגע בפשטידה שלי/ שלא ירדתי במשקל אלא מאתים גראם לאחר מבצע דיאטה/ שמה שאני מגדירה כ„חסכנות" אינה אלא „קמצנות".

אני מקנאה ב...

גאולה כהן, על האמונה שאינה פוחתת, על הלהט שאינו דועך מאז ימי הבריטים, על שארץ ישראל שלה מחממת אותה יותר מאשר ישראל שלי.

תמר אדיגר

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 11.4 ל־17.4

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
אם תמנעו מהוצאות מופרזות, תמצאו את עצמכם במצב כספי משופר. אם כי יש לכם רעיונות מקו־ריים השבוע, יכול להיות שתתקשו להעביר אותם לאחרים. לא כדאי לנהל שיחות עסקיות בימים אלה.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
אין זה זמן טוב לצאת לטיולים. דווקא קרוב לבית תפגשו אנשים שאתם מיטיבים להסתדר איתם. כדאי השבוע לעשות תכניות לטווח הרחוק, ולא כדאי לעשות קניות. בענייני כספים, המצב לא ברור.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
תצטרכו לוותר על נטיות חימלטות ולתכנן דברים בתחום הקאריירה. זה זמן טוב לשיחות־עסקים עיסקיות. בתחום החברתי, צפויים לכם זמנים טו־בים. כדאי להנמיך את האגו ולעבוד בשיתוף פעו־לה.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
עלולה להיווצר טינה בין חברים קרובים אליך, ויכול להיות שתצטרכו לשמש מתווכים. בתחום העבודה, החשיבה שלכם מקורית ומבריקה. באהבה עלולות להיות אי הבנות וחוסר אמון. נסו לא להגזים בהתנהגות.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
צפויה התקדמות יפה בעבודה, אבל לא כדאי לער־וך עסקים עם בילויים. אתם מאוד יעילים בימים אלה. יש דגש על רומאנטיקה ועל טיולים, אולם בתחום הידידות עלולה להתעורר בעיה. אדם חדש נכנס לחייכם.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
טיולים ויציאות משותפות יקרבו בין זוגות, אבל יכול להיות שקרובי משפחה לא ישושו לביקורים. בתחום העסקים מוטב שתזהרו מפני מירמה או תימרונים ערמומיים. כדאי להתרכז בזירה הבי־תית.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
תיזהרו מפני הוצאות מיותרות השבוע, בעיקר בקשר לבית ולתיקונים. הקסם שלכם וההגיון הב־ריא יעזרו לכם בעבודה. צפויה הארמוניה עם הני־פש האהובה, אולם החותנים עלולים להיות מקור לפתיחות.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
אין טעם להפריז בתשאיות בימים אלה; הגישה הגלויה תהיה יעילה יותר. צפויה לכם שיחה טו־בה מלב־אל־לב. אם כי השבוע תהיה הזדמנות חדשה להגדלת ההכנסה, עדיין תצטרכו להישמר מפני בזבוזים.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
השבוע יתכנו בילויים חברתיים עם מישהו מהע־בודה. ביחסים עם אחרים, תצטרכו בטחון עצמי. חלק יתחילו לעסוק בתחביב חדש. צפויה הפת־עה טובה מילדים. כדאי להביא את השותף בסוד העסקים.

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
ביחסים עם ילדים כדאי להדגיש חיבה, אך גם הגיון. צפויה לכם הנאה רבה בתחומי הרומאנטי־קה והיצירתיות כאחד. השבוע יהיו לכם רעיונות חדשים בקשר לשינויים בבית. הניחו בצד בעיות בעבודה.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
מומלץ לערוך קניות לבית, אך לא כדאי להזמין חברים לבקר אצלכם. שימו דגש על התחשבות בזולת. ידידים ומעילות במועדונים יסבו לכם הנ־אה, אך אל תערבבו פגישות עסקים עם בילויים.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
אתם מיטיבים להתבטא בימים אלה, אבל כדאי שתנהגו בסובלנות כלפי אחרים, שאינם כה רהו־טיי־דיבור. זה זמן טוב להביא לידי ביטוי בישורים חבויים. לא מומלץ לארח אנשים – עדיף לצאת לבילויים בחוץ.

פנטהאוז

יגאל לב

חוב של חיים

חוב ממושך. ראשיתו במלחמת יום כיפור. באחד הלילות, בציר המיתלה, יצאה חוליה כדי לחלץ שתי גופות של לוחמים שנפגעו ונשארו ליד טנק שנעזב בשטח.

שני טירים, שני חבלנים, שני מאבטחים ואורי קצין ארטילריה שתפקידו להנחית אש במקרה שיצטרכו לחלץ את החוליה. זה היה לילה סהרורי. הדיונות שנראו כמשטח חלק וקשות הפכו גבעות חול טובעניות שהרגל שוקעת בהם. חצו את מה שנקרא הקווים. הגיעו אל הטנק שניצב שרוף. הקנה שלו שמוט מנופף ואילו המקלע זוקף ראשו לשמים כאילו היה הוא תן מדבר, המרים את ראשו ומילל נואשות.

פעלו בחיפזון. אספו את שתי הגופות, ואז, כאשר התחילו לשגת נפתחה אש. הלילה היה בהיר ואורי חש כאילו פסי אש דקים של כדורים נותבים משרטטים קווי אור חדים, חוצים את הלילה בראש חץ הישר לעברו, ויקוקי פצצות תאורה מתנדנדים על חופות לבנות האירו את גיא החזיון באור מסנוור והיקנו תחושה של עכברים שנלכדו פתאום באורו של פנס.

אורי איננו יודע מדוע הוא תולש דווקא עכשיו את זכרון הלילה המטורף הזה. אולי משום שיענקל'ה, צילצל אליו למשרד וסיפר שיוסי נפגש איתו אמש. עד חצות. „לא תאמין הוד מעלתו, בכבודו ובעצמו, עלה במדרגות של הבית שלי וצילצל בדלת בלי לעקם את חוטמו. נכנס וצנח על הספה הקרועה שלי כמו שק". באותו לילה רחוק ונשכח היה זה יענקל'ה שגרר את יוסי, על כתפיו בתוך החולות הנודדים הללו, מאמץ את כל כוחו להרים את הרגל ולהמשיך הלאה. רדוף פצצות מרגמה 81 מ"מ המרימות פרחים של אש ורסיסים של מוות בריונות הלבנות.

יוסי נפצע מכדור שפגע ברגלו, חצה את השוק ונשאר תקוע איי־שם בעצם. יענקל'ה חש אליו, הרים אותו על כתפו. המשא עיכב את דרך נסיגתם, דרך שחצתה תלות כוגדניים, והלכה הישר אל קצה הכביש שנקרא אז „ציר חתם".

★

יענקל'ה ברנש רחב כתפיים, שתק כל הדרך. גם כאשר הניחו את הפצוע בזלדה ישב, משעין את ראשו של יוסי הפצוע על ברכיו כבריית.

יש חובות שאינך יכול להחזיר. במרוצת השנים נפרדו הדרכים. אנשי היחידה התפזרו איש איש לעברו. חלקם עברו לגדודים אחרים וחלקם השתחררו משירות מילואים. יוסי עשה חיל. הוא התגלה כבעל ראש מבריק לעסקים. פתח שורה של חנויות לצרכי חשמל, אלקטרוניקה. בתקופת „הכלכלה הנכונה" צבר הון עתק, בנה וילה הפך לכוכב התקשורת שהתמיא לו הישגיו. קנה חברות כושלות ומכר אותן בכפל כפליים.

יענקל'ה נעלם. תקופה מסויימת שירת ביחידה אותו במילואים עם אורי ולאחר מכן, אבדו עקבותיו. הוא עבר ליחידה אחרת וכל כמה שאורי חיפש אחריו לא יכול לאתרו.

אחר־כך סיפרו אורי שראו אותו כביתו של אמן שהתפרסם בחיי ההוללות. סמים אורגיות עליזות. כאן מצא אותו. יענקל'ה כמו הלך לאיבוד. תהילתו נשארה שם במלחמה הבלתי נשכחת ההיא כאשר סחב את יוסי על גבו. פעמיים התגרש. יש לו שני ילדים. ילד מכל אשה. אבל אין לו אפילו שורש אחד שיחבר אותו אל הכתים האבודים האלה.

עוד אותו ערב טיפס יענקל'ה למרומי הפנטהאוז של אורי. נכנס, כושל, מצא את כורסת העור בחדר עבודתו של אורי, לגם מהכוס שהניחה לפניו גליה, שתה בשקיקה. כאילו איבד משהו בתוך הכוס והוא מבקש ללגום עד תום את הנוזל הצהבהב הזה כדי להגיע אל הסוד החבוי בקרקעית הכוס.

★

לבוש במעיל סטודנטים שחור שעטף בקושי את כתפיו הרחבות. שיער שחור, ואילו השיבה זרקה רק בזקנו, כאילו הזקן מתעקש להזכיר לו את גילו.

זה העסק עם יוסי. „חשבתי שהוא הלך לאיבוד הממזר. אתה יודע אנחנו לא מסתובבים באותה חברה. קראתי בכל מיני עיתונים את הסיפורים שלו. ואנחנו הרי לא נפגשים בקוקטיילים. ופתאום הוא בא אלי הביתה".

לגם מהכוס בשקיקה משמיע מיצמוץ רעשני. לבסוף ניגב את שתי ידיו במכנסי הג'ינס שלו, ליתר בטחון העביר אותן בשיער ראשו שהפך משומן. חשף את שיניו הלבנות במשהו שהתימר להיות חיוך „הוא בא אלי ואתה לא תנחש בשביל מה".

„הוא לא חייב לי כלום" מיהר להגיד. סותם במלים את האפשרות לפתח שיחה בנושא הזה כאדם הממהר לסגור מערה בחומת לבנים. „הוא בא פשוט כדי לבכות".

צחק. „לא תאמין, יוסי הגדול האיש הזה שיש לו אלף ידידים. שהוא עושה קוקטייל וכל גדולי האומה נדחקים, דורכים זה על רגלי זה כדי להיות מוזמנים. מכל האנשים הוא בחר דווקא בי, היית מאמין".

★

מריח את השקט, ואת המוסיקה החרישית בשתי נחיריים פעורים, כאילו היה זה בושם „לא היית מאמין אבל הוא בא לבקש ממני משהו, ממני. שיכול לקנות אלף כמוני בפרוטה. הוא היה חיוור בחליפה הכחולה שלו. אפילו לא ביקש סליחה. הוא לא התנצל. רק אמר לי 'פעם אחת הצלת את החיים שלי ועכשיו יש לך מחוייבות אתה צריך לעשות את זה עוד פעם'. ככה זה העשירים. מה שאתה לא תעשה בשבילם תמיד אתה נשאר חייב. הוא רעד כולו. בקושי הצלחתי להבין שהוא נסע בדרך ליפו ופגע במישהו. אתה יודע, תאונות הפגע וברח הארורות האלה. זה היה רחוב צדדי. האיש שפגע בו נשאר על הכביש דומם. אז הנבלה הזאת בא לבקש ממני..."

„אתה יודע, אני שייך למטומטים האלה שתמיד הולכים. השארתי את המסכן הזה לבכות אצלי בדירה. זה לא היה רחוק. הלכתי למקום שבו היתה התאונה. חשבתי שהוא יתבלבל. שאלתי עובר אורח אחד אם היתה פה לפני כחצי שעה תאונה. הוא לא ידע דבר. ואז, פגשתי שני ילדים ששיחקו מתחת לשלולית אור של פנס. אחד מהם זכר „בטח וולוו לזאת גדולה. האידיוט נכנס לרחוב שלנו כאילו קנה אותו. אז עשינו את התרגיל. אני התקרבתי קרוב קרוב למכונית ומוסה רפק באבן בכוח, על הכנף. אחר־כך נשכבתי על הכביש. והאידיוט ברח כמו משוגע, גם כן פחדן עלוב..

„אז זהו. חזרתי הביתה וסיפרתי לו. אמר שהוא חייב לי עכשיו פעמיים חיים. אבל אתה מכיר את הברנשים האלה. בסוף התברר שבמקום פעמיים חיים, שהוא חייב לי, אני נכנסתי פעם נוספת להתחייבות כלפיו".

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר.
ליקט: גבריאל שטרסמן.

הדרכה פסיכולוגית

במצבי פחד, עצבנות, נבכים חסביכי נפש, הפרעות ומשברים בחיי נשואין ותוסר הסתגלות חברתית ומקצועית בבוסף מנא, תל־אביב, רח׳ לסינג 11 (ק״י רח׳ בן־יהודה 106) טל. 66068
הסגול: ד״ר שמחה לב
מחר יום ב׳ בשעה 8.30 יתקיים במוסד הנ״ל ערב מ נ א שבו ישוחח הנ״ל על הסביבה נחיתות ופליונות ויישיב לשאלות הקהל.

צבא סורי נוסף הובא לאל־חמה – האזרחים פונו

כוחות צבא סוריים נוספים הובאו לאזור המפורז הדרומי, בקרבת אל־חמה, ולאורך הגבול הסורי־ישראלי אחר המצבת התגמול של חיל האויר הישראלי.

כל המקורות הערביים, המביאים ידיעה זו בהבלטה, מוסיפים שמיד אחר ההפצצה פונו מהאזור כל האזרחים הערביים פרט לצעירים המוכשרים לשאת נשק. 250 זקנים, נשים וטף נשלחו לדמשק.

רדיו בירות מסר הבוקר, כי האלף אל עזם, ראש ממשלת סוריה, נועד להתיעצויות עם שר ההגנה פאוזי סילו ועם ראש המטה של הצבא הסורי ואח״כ קרא לישיבה דחופה של הממשלה.

ההפצצה הישראלית על אל־חמה נמשכה שעה שלמה והשתתפו בה שמונה מטוסים – נאמר בהודעה של דובר הצבא הסורי ששודרה הבוקר ברדיו דמשק.

הדובר התפאר, כי לא פגעו בעמדות הצבא אלא באזרחים בלבד.

הדובר אמר, כי תושבי המקום הורעשו בהתקפה ממושכת. הסורים פתחו – לדברי הדובר – באש מתותחים אנטי־אוויריים והם סבורים, כי פגעו בשני מטוסים ישראליים, שעזבו, לפי טענות הסורים, את מקום ההפצצה עטופים ענן של עשן. לא נמסר על אבידות.

העתונות הסורית תובעת בכותרות ראשיות להשיב על ההפצצה של אל־חמה.

הידיעות על המאורעות בגבול הסורי נמסרו כרחבי העולם מיד לאחר הידיעות האחרונות מחזית קוריאה ואחרי אזהרת הנשיא טרומן, כי סכנת מלחמה עולמית היא כרגע גדולה משהיתה בזמן מן הזמנים.

הילולו ביהכ״נ הגדול בת״א בספסרות בדולרים

מעשה של חילול קודש נעשה ע״י ספסרי הלוטה בבית הכנסת הגדול בת״א.

בעקבות ידיעות שהגיעו למשטרה, כי עסקים נוסח רחוב ליליגבלום נערכים בידי כמה אנשים חסרי־מצפון במסדרונות בית הכנסת הגדול בת״א, הושם אתמול מארב לכמה „מתפללים". בחיפוש נתגלו אצל אחד מהם 650 דולרים שהיו טמונים בתוך וגרביים שלו, מתחת לכפות רגליו.

שוטרי חרש שהתחפשו כאנשים אדוקים עקבו אחרי שני חשודים שנפגשו בבית הכנסת הגדול ויזהו את עצמם איש כלפי רעהו באמירת פסוקים מסויימים מתוך התפילות.

ברגע מסויים נכנסו השניים לבית השימוש הציבורי, אולם בתוכו ארב להם אחד השוטרים שהאזין לשיחתם. אחר שעזבו את המקום נעצר אחד מהם. האיש, תושב נתניה, הוא חבר קואופרטיב של נקניקים.

לאחר המעצר נשלחה הודעה למשטרת נתניה שבאה לערוך חיפוש בביתו. משראתה אשתו של העצור שוטרים מתקרבים לביתה, החלה לרוץ אל הלול. השוטרים אצו אחריה אל הלול ובחיפוש שם מצאו כמות נוספת של בולרים בתוך כנפי תרנגולות.

„היה בזבוז בשימוש במכוניות ההסתדרות"

הועד של ההסתדרות החליט להקים ועדה מיוחדת לרכוז המכוניות, הנמצאות ברשות מוסדות ההסתדרות. החלטה על כך נתקבלה בעקבות דו״ח מטעם ועדת הביקורת המרכזית שהצביע על בזבוז ושימוש בלתי יעיל במכוניות.

לפי הדו״ח של ועדת הביקורת יוצא, כי בחודש המבחן נמצאו ברשות מוסדות ההסתדרות 266 מכוניות, מהן 163 ברשות „סולל בונה" וקופת חולים. בחקירה התברר, כי רק 63 מהן עמדו לרשות המוסדות ואילו 203 היו בידי עובדים בודדים.

בן־גוריון מעיד במשפט „קול העם"

ראש הממשלה מר ד. בן־גוריון עמד היום על דוכן העדים בבית המשפט המחוזי בת״א עם חידוש משפטו של „קול העם".

„קול העם" נאשם בהוצאת דיבה על ראש הממשלה.

ראש הממשלה שנשבע כהן צדק וסירב לשבת לפי הזמנת בית המשפט („אינני רוצה ליהנות משום זכות יתר") נחקר ע״י אחד הנאשמים, ד״ר בילצקי, עורך „קול העם".

לשאלת ד״ר בילצקי אם מר בן גוריון נעלב מהמאמר ב„קול העם" השיב ראש הממשלה:

„העתון הזה איננו מסוגל להעליב אותי!"

שאלה: האם אדוני ראש הממשלה היה מושפע ממה שהיה כתוב במאמר?

בן גוריון: אינני מושפע בכלל מעתונים ופחות מכולם מ„קול העם".

גנר׳ מק ארתור

מק־ארתור פוטר

הנשיא טרומן פיטר הבוקר את הגנראל מק ארתור מכל תפקידיו כמפקד עליון של כוחות או״ם בקוריאה והמפקד והכוחות האמריקניים במזרח הרחוק וביפאן.

הגנראל מטיו רידג׳ווי שהיה עד כה מפקד המחנות השמיני האמריקני ומפקד כוחות היבשה של או״ם בקוריאה, נתמנה למפקד עליון במקום מק ארתור. חילופי הגברא ייכנסו לתוקפם מיד.

בהודעה על פיטוריו של הגנראל מק ארתור אמר הנשיא טרומאן: „מפקדים צבאיים צריכים להתנהג בהתאם למדיניות ולהוראות של הממשלה. בימי משבר נוהג זה הוא הכרח חיוני".

שתי אניות־מלחמה ישראליות הפליגו לארה״ב

השגריר הישראלי אבא אבן הודיע בוואשינגטון, כי שתי אניות מלחמה של הצי הישראלי יערכו ביקור של רצון טוב ואימונים בנמלי ארה״ב. הביקור יימשך כחודש ימים.

ביקורן הראשון של אניות מלחמה ישראליות בארה״ב הוא חלק מתכנית התגינות שייערכו בעולם כולו לרגל יום השנה השלישי לתקומת ישראל, ב־11 במאי, כן יציין ביקור האניות באמריקה את פתיחת המצת אגרות המלווה בסך 500 מיליון דולאר.

וושינגטון מפקפקת במעשיות התביעה לפיצויים

ספיקות במעשיותה של תביעת ישראל לפיצויים מגרמניה הובעו ע״י נציג הסטייט דפרטמנט בוואשינגטון.

אבא אבן ודוד הורוביץ דנו אמש במשך 40 דקות עם ראש המחלקה הגרמנית בסטייט דפרטמנט בעניין תביעת ישראל לשילומים מגרמניה.

אחרי הפגישה אמר אבא אבן, כי הסטייט דפרטמנט גילה אהדה לצד המוסרי שבתביעה הישראלית, אך הביע ספיקות והסתייגויות לגבי אפשרויות הביצוע המעשי של התביעה.

קו לוד – ניו־יורק ייפתח ב־29 באפריל

שורות „אל־על" בקו לוד – ניו־יורק ייפתח ב־29 באפריל, כאשר מטוס קונסטלישן של החברה הישראלית ימריא משדה התעופה בלוד דרך לונדון לניו־יורק.

הטיסות בין לוד וניו־יורק תתקיימנה מאז ואילך בקביעות פעמיים בשבוע. בשני הכיוונים, החברה תעסיק מספר אוירונים מסוג „קונסטלישן" אשר שניים מהם נרכשו לפני זמן קצר בארצות הברית.

לרגלי נשואינו

ביום 6.4.51 הננו ... בזה את כל ידידינו ומכרינו למסיבת ... שתתקיים ביום ו׳ 13.4.51 בשעה 20.00 בביתנו ... (ע״י ... הירקון).

סוזים (אהרמן) ומרדכי מינקובסקי

רחל ונפתלי שטינמץ

מודיעים בשמחה על הולדת הבת ואחות לרבקה

ובר רבקה

בית שמואל יעבלה מ... עלתה ארצה בשנת 1938 ... נא לפנות ... 13 ...

חיים וביבי רסלר

מודיעים בשמחה על הולדת בנם ומזמינים את קרוביהם וידידיהם להשתתף בטקס הכנסתו בבריתו של אאע״ה אשר יתקיים ביום ... (14.4.51) בשעה 11 ... בבית החולים ... נא לראות הזמנה זו באישית.

עליה בנית

... 300 ... 100 ...

מדור פרסומי
טל. 439274, 439456
זאב ויזל